

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

Оксана Гаталяк, Василь Стецький

СТРАХУВАННЯ У ТУРИЗМІ

Навчальний посібник

Львів
Львівський національний університет
імені Івана Франка
2020

УДК 368.97(075,8)

С- 73

Рецензенти: д-р геогр. наук, професор *Л.Б. Заставецька*
(Тернопільський національний педагогічний
університету імені В.Гнатюка
к-д геогр. наук *Н.І. Дністрянська*
(Львівський національний університет “Львівська
політехніка ”)

Науковий редактор: д-р економ. наук, професор М. П. Мальська
(Львівський національний університет імені Івана Франка)

*Рекомендовано до друку Вченою радою географічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 11 від 26.12.2019 р.)*

С-73 Гаталяк О. М., Стецький В. В. Страхування у туризмі: навч. посібн.
/О. М. Гаталяк, В. В. Стецький. – Львів: ЛНУ ім. Ів. Франка, 2020. – 114 с.

Навчальний посібник містить програму, рекомендовану літературу, систему оцінювання знань студентів, тематику практичних і семінарських робіт, завдання для самостійного опрацювання, ключові слова і терміни, питання із самоконтролю із курсу.

Для студентів вищих навчальних закладів спеціальності туризм.

УДК УДК 368.97(075,8)

©Гаталяк О.М.,Стецький В.В., 2020

©Львівський національний університет
імені Івана Франка

ЗМІСТ

Передмова.....	3
Опис навчальної дисципліни.....	6
Структура навчальної дисципліни.....	7
Методи контролю.....	8
Програма навчальної дисципліни.....	9
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхування Предмет, мета, основний зміст і завдання курсу “Страхування у туризмі”.....	9
Державне регулювання страхової діяльності в Україні Підходи до класифікації страхування. Сутність та принципи страхування. Страхові ризики і їх оцінка	
Змістовий модуль 2. Страхування в туристичній індустрії.....	14
Страхування туристів і туристських організацій. Особисте страхування в туристичній індустрії. Майнове страхування в туристичній індустрії. Страхування відповідальності в туристичній індустрії. Страхування як елемент ризик-менеджменту в туристичній діяльності.	
Рекомендована література.....	18
Головна.....	18
Допоміжна.....	18
Інформаційні ресурси.....	19
Семінарські, практичні заняття, завдання для самостійної роботи студентів.....	20
Тема 1. Сутність страхування його роль в економіці суспільства.....	20
Тема 2. Законодавче та правове забезпечення страхування.....	22
Тема 3. Терміни і поняття в страхуванні.....	25
Тема 4. Класифікації у страхуванні.....	32
Тема 5. Страховий ринок України.....	35
Тема 6. Договірні відносини в страхуванні.....	37
Тема 7. Договір страхування та його основні елементи.....	39
Тема 8. Франшиза як особлива умова договору страхування.....	41
Тема 9. Особисте страхування.....	43
Тема 10. Майнове страхування.....	45
Тема 11. Страхування відповідальності.....	47
Тема 12. Страхування туристів та туристичних підприємств.....	49
Тема 13. Страхування в рамках зовнішньоекономічних зв'язків у туризмі. Система «Асістанс».....	50
Тема 14. Страхування в рамках зовнішньоекономічних зв'язків у туризмі. Система «Зелена карта».....	51
Тема 15. Проблеми сучасного страхування.....	52
Теми індивідуальних завдань самостійних досліджень	53
Запитання для самоперевірки.....	56
Додатки.....	59

ПЕРЕДМОВА

В умовах сучасного розвитку туристичної галузі фахівець з надання туристичних послуг повинен володіти глибокими знаннями сфери страхування, вміти застосовувати їх на практиці підчасвиробничо-технологічної діяльності.

Навчальна дисципліни “Страхування у туризмі” викладається для студентів четвертого року навчання освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра з галузі знань 242 “Сфера обслуговування”, спеціальності 242 “Туризм”. Вона входить до групи нормативних навчальних дисциплін циклу професійної і практичної підготовки, які розроблені на кафедрі туризму Львівського національного університету імені Івана Франка. Загальний обсяг курсу – 106 годин (3 кредити ECTS).

Відповідно до цілісної структурно-логічної схеми підготовки підготовки бакалавра спеціальності 242 Туризм, цей курс є продовженням нормативних навчальних дисциплін “Основи туризмознавства”, “Організація транспортних подорожей”, “Менеджмент в туризмі”, “Організація екскурсійної діяльності”.

У результаті вивчення навчальної дисципліни майбутній фахівець повинен володіти такими спеціальними (фаховими, предметними) **компетенціями** в галузі індустрії туризму;

- переконання потреб і вигод страхових послуг у суспільстві;
- аналіз сучасних та нових(передбачуваних) страхових ризиків у туристичній діяльності;
- організації оформлення страхових полісів (договорів) в туризмі;
- процедур та технологій страхування в туризмі;
- інформування потенційних туристів відносно необхідності й доцільності належного страхування на час туристичних подорожей та атракцій;

Програмні результати навчання:

- володіти знанням і розумінням теоретичних засад основ страхування та їхніх послуг;
- володіти і вільно оперувати законодавчими і нормативно-правовими актами регулювання страхових відносин.
- уміти використовувати й застосовувати законодавчі й нормативно-правові акти регулювання страхових відносин;
- уміти застосовувати технології та процедури організації оформлення страхових полісів (договорів) в туризмі;
- уміти відстежувати тенденції найбільш поширених страхових ризиків у туристичній діяльності.

Метою дисципліни є формування сучасного соціально-економічного мислення та системи спеціальних знань з питань оволодіння теорією і практикою страхової справи, набуття навиків фінансово-економічної роботи

у сфері страхування та вміння організувати страхування у туристичній сфері.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Страхування у туризмі” є засвоєння студентами теоретичних основ страхування; сформувати вміння фахового аналізу ринку оцінки страхування і страхового ринку в Україні, сформувати навички здійснення різних видів страхування в туристичній діяльності; підготувати студентів до практичних дій із організації отримання страхових послуг на час туристичних атракцій.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- суть, принципи та функції страхування;
- основні підходи до класифікації страхування;
- форми проведення страхування;
- поняття та структуру страхового ринку;
- форми державного регулювання страхової діяльності;
- особливості особистого, майнового страхування, страхування відповідальності, підприємницьких та зовнішньоекономічних ризиків;
- сутність та методи перестрахування;
- особливості та принципи фінансового-економічної діяльності страховика;
- економічний зміст доходів, витрат і фінансових результатів страховика;
- характеристику ризиків у туристичній діяльності ;
- місце страхування серед методів керування ризиками в туристичній діяльності.

вміти:

- скласти договір страхування;
- використовувати методику побудови страхових тарифів з майнового страхування;
- розробляти страхові тарифи у страхуванні життя;
- вибирати форми проведення перестраховальних операцій;
- розробляти стратегію планування у страхуванні;
- розробляти бізнес-план страховика;
- вибирати методи запобігання та мінімізації страхових ризиків в туристичній діяльності;
- розробляти програми страхування ризиків для туристичного підприємства.

Дисципліна “Страхування у туризмі” складається із лекційної частини (32 год.), семінарських і практичних занять (32 год.) та передбачає самостійну роботу студентів (48 год.). Він розбитий на два змістовні модулі і завершується заліком.

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Витяг з робочої програми дисципліни “Страховання у туризмі”

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 3	Галузь знань 242 «Сфера обслуговування»	Нормативна	
Модулів – 2		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Напрямок підготовки 242 <u>«Туризм»</u>	4-й	5-й
Курсова робота		Семестр	
Загальна кількість годин - 106		7-й	9-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 46	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Магістр»	32 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		32 год.	12 год.
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		48 год.	68 год.
		ІНДЗ:	
		Вид контролю:	
		Залік	Залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 64 до 48

для заочної форми навчання – 22 до 68

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи страхування												
Тема 1. Предмет, мета, основний зміст і завдання курсу “Страхування у туризмі”	8	2	2	-	-	4	7	1	-	-	-	6
Тема 2. Державне регулювання страхової діяльності в Україні	9	2	3	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Тема 3. Підходи до класифікації страхування	9	2	3	-	-	4	9	1	1	-	-	7
Тема 4. Сутність та принципи страхування	8	2	2			4	7		2			5
Тема 5. Страхові ризики і їх оцінка	12	4	4	-	-	4	9	1	1	-	-	7
Разом за змістовим модулем 1	46	12	14	-	-	20	40	4	4	-	-	32
Змістовий модуль 2. Страхування в туристичній індустрії												
Тема 6. Страхування туристів і туристських організацій	13	4	4	-	-	5	12	2	2	-	-	8
Тема 7. Особисте страхування в туристичній індустрії	13	4	4	-	-	5	10	1	2	-	-	7
Тема 8. Майнове страхування в туристичній індустрії	12	4	4	-	-	4	10	1	2	-	-	7
Тема 9. Страхування відповідальності в туристичній індустрії	12	4	4	-	-	4	10	1	2	-	-	7
Тема 10. Страхування як елемент ризик-менеджменту в туристичній діяльності.	10	4	2	-	-	4	8	1	-	-	-	7
Разом за змістовим модулем 2	60	20	18	-	-	22	50	6	8	-	-	36
Усього годин	106	32	32	-	-	42	90	10	12	-	-	68

МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

1. **Поточний** - здійснюється на семінарських заняттях. За змістом він включає перевірку розуміння та запам'ятовування студентом навчального матеріалу, який охоплюється темою лекційного та семінарського заняття, умінь самостійно опрацьовувати нормативно-правові акти та навчально-методичну літературу, здатність осмислити зміст теми, умінь публічно чи письмово представити певний матеріал, а також завдань самостійної роботи;

2. **Підсумковий** - здійснюється у формі письмової комплексної контрольної роботи, яка охоплює матеріал тем модуля. Кожному студенту видається індивідуальний варіант контрольних завдань, що складається з трьох частин:

перша частина - студент має дати чітке визначення правовим поняттям та термінам;

друга частина - студент має дати ґрунтовну відповідь щодо особливостей елементів понять та термінів (ознаки, функції, форми, види, структура тощо);

Крім того, під час модульного контролю враховуються результати науково-дослідної роботи та самостійної роботи студента.

Модульний контроль проводиться на останній парі модуля, протягом двох академічних годин. До модульного контролю допускаються усі студенти незалежно від їх поточної успішності та відвідування занять, але під час підсумкової модульної оцінки враховуються всі види робіт, передбачених робочою навчальною програмою та які вони мали виконати під час відпрацювання навчального матеріалу поточного модулю.

Результати модульного контролю доводяться до відома студентів протягом тижня після його проведення.

Сумарна модульна оцінка визначається після останнього модульного контролю з навчальної дисципліни.

Сумарна модульна оцінка переводиться в залікову оцінку відповідно до шкали оцінювання.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЩО ПРИСВОЮЄТЬСЯ СТУДЕНТАМ

Приклад розподілу балів, які отримують студенти (для заліку)

Форма навчання	Поточне тестування та самостійна робота		Індивідуальна робота	Залік
	Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2		
	Оцінювання семінарських занять, практичних робіт. Письмові опитування	Оцінювання семінарських занять, практичних робіт. Письмові опитування		

денна	40	40	20	51-100
-------	----	----	----	---------------

Оцінювання знань студента здійснюється за 100-бальною шкалою (для екзаменів і заліків).

- максимальна кількість балів при оцінюванні знань студентів з дисципліни, яка завершується екзаменом, становить за поточну успішність 50 балів, на екзамені – 50 балів;
- при оформленні документів за екзаменаційну сесію використовується таблиця відповідності оцінювання знань студентів за різними системами

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаEC TS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
81-89	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
21-50	FX	незадовільно	не зараховано
0-20	F	незадовільно (без права перездачі)	не зараховано (без права перездачі)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи страхування

Тема1.ПРЕДМЕТ, МЕТА, ОСНОВНИЙ ЗМІСТ І ЗАВДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ “СТРАХУВАННЯ У ТУРИЗМІ”

Місце, мета й завдання навчального курсу “Страхування у туризмі” в системі підготовки спеціалістів туристичної галузі.

Викладається курсу відбувається для студентів четвертого року навчання з напрямку підготовки 242 “Туризм” відповідно до сучасних вимог до навчально-методичних документів і професійних компетенцій освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалаврів з туризму.

Головним завданням курсу є спознайомити студентів із національними правовими основами регулювання та надання страхових послуг,сформувати практичні навички відносин у майбутніх фахівців між страховою компанією і

туристичним підприємством чи туристом із захисту його життя і здоров'я та майнових інтересів при настанні страхових випадків.

Мета опанування дисципліни: набуття можливостей самостійного вирішення завдань предметної сфери діяльності у страхуванні, засвоєння фундаментальних засад налагодження страхових відносин у суспільстві; набуття знань з організації страхової діяльності на підприємствах різних форм господарювання та страхування фізичних осіб.

Об'єкт і предмет і вивчення навчальної дисципліни. Сфера страхових послуг і відносин у країні, окремих кластерах життєдіяльності людини. Механізми і прийоми її організації та надання страхових послуг.

Структура курсу. Лекційна частину курсу “Страхування у туризмі ” включає теоретичні і методологічні основи розвитку і функціонування страхових послуг і організації страхових послуг у туризмі. Семінарсько-практичні заняття поглиблюють теоретичні знання і формують практичні навички страхових послуг у туризмі.

Функції курсу. Наукова, навчальна і виховна функції

Історичний досвід запровадження, становлення та розвитку страхування. Перші ознаки колективної відповідальності й взаємодопомоги за збитки. Перші світові страхові товариства. Страхова діяльність на українських теренах.

Специфіка наукового правового та соціально-економічного знання розуміння страхування.

Методологічні підходи до вивчення курсу “Страхування у туризмі”. Головні категорії й поняття навчальної дисципліни та їхній зміст.

Базові навчально-наукові та інформаційно-довідкові джерела з навчального курсу.

Література: 1. Голод А., Феленчак Ю. Страхування в туризмі. Навч. посібн. Ч.1, – Львів: ЛДУФК, 2006. – С.19-26. 2. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.9-33.

ТЕМА 2. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Історія формування та сучасний стан правого регулювання страхової діяльності в Україні. Етапи зародження, становлення й розвитку страхування на Українських Землях.

Основні джерела страхового права в Україні. Законодавче забезпечення регулювання страхових послуг в Україні. Регулювання страхових зобов'язань і послуг туристичної галузі в Україні. Дотримання та виконання норм страхового законодавства в туристичній діяльності України.

Основні принципи формування та розвитку страхового ринку в Україні. Верховенство права і правового регулювання страхової діяльності; системності, тобто узгодження страхового ринку із іншими галузями

економіки; конкурентності, що визначається вільним вибором видів страхування та страховика; стабільності, що забезпечує сталий, надійний і привабливий ринок; високої мотивованості страховиків і страхувальників; довіри, формування страхового ринку на основах моралі та матеріальної відповідальності.

Значення та мета державного регулювання страхової діяльності. Основні законотворчі і виконавчо-регулюючі органи страхування в Україні, їхні функції і завдання.

Система методів державного регулювання. Прямі методи регулювання, непрямі методи регулювання.

Державний нагляд за страховою діяльністю. Завдання, функції регулювання органів державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.

Контроль за діяльністю страховиків. Основні чинники, що зумовлюють необхідність державного регулювання страхової діяльності. Ліцензування страхової діяльності. Необхідні умови і документи для отримання ліцензії на здійснення страхової діяльності. Особливості реєстрації та ліцензування страховиків.

Організаційні форми страховиків України. Акціонерні товариства, державні страхові компанії, приватні страхові компанії, холдинги, фінансово-промислові групи.

Страховий ринок України і світові страхові стандарти.

Література: 1. Закон України про страхування від 15.09.1999, № 342/95 ВР з наступними змінами. 2. Закон України «Про внесення змін до Закону України «Про туризм»» - 2003 № 244 від 25 грудня. 3. Альтман Л. Основи страхування. Курс лекцій і методичні рекомендації для проведення практичних занять. – Тернопіль, 2012 – С.20-29. 4. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.34-54. 5. Вовчак О. Д. Страхування. Навч. посібн. - Львів: Новий Світ-2000, 2006. - 480 с. [Електронний ресурс] – Режим

доступу: https://pidruchniki.com/12090810/strahova_sprava/derzhavne_regulyuvannya_strahovoyi_diyalnosti

ТЕМА 3. ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ СТРАХУВАННЯ

Поняття класифікації. Класифікації в страхуванні. Сутність поняття класифікації страхування – система поділу страхування залежно від цілей використання результатів класифікації на сфері діяльності, галузі, підгалузі, види, класи, групи.

Мета класифікації страхування – розподіл усієї сукупності страхових відносин на ієрархічно пов'язані ланки з врахуванням, що кожна наступна була частинкою попередньої.

Базові поняття класифікації: найбільш загальні групи ознаки класифікації страхування – історична (історична періодизація за

переважанням видів страхування); економічна (кілька варіантів залежно від цілей класифікації) – за об'єктами страхування: майнове страхування, особисте страхування, страхування відповідальності і підприємницьких ризиків; і правова–цивільно-правової відповідальності на транспорті, кредитних ризиків, біржових операцій, експортно-імпортних операцій, комерційних ризиків, фінансових ризиків.

Класифікація страхування за сферами діяльності – страхування, співстрахування і перестрахування.

Класифікація за формами проведення страхування. Обов'язкове страхування. Добровільне страхування. Принципи та порівняльна характеристика обов'язкового і добровільного страхування.

Види страхування. Соціальне страхування. Особисте страхування – від нещасливих випадків, страхування життя, страхування пенсій, медичне страхування; майнове страхування, страхування відповідальності – відповідальності на транспорті, професійної відповідальності, відповідальності суб'єктів туристичної діяльності.

Напрями застосування страхування в Україні. Системи страхування та страхового забезпечення.

Література: 1.Альтман Л. Основи страхування. Курс лекцій і методичні рекомендації для проведення практичних занять. – Тернопіль, 2012 – С.17-19. 2.Голод А., Феленчак Ю. Страхування в туризмі. навч. посібн. Ч 1. – Львів: ЛДУФК, 2006. – С.57-70. 3. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.21-27.

ТЕМА 4.СУТНІСТЬ ТА ПРИНЦИПИ СТРАХУВАННЯ

Виникнення та етапи розвитку страхування. Морське страхування XIV-XV ст.; страхування життя - з XVI ст.; страхування від вогню – XVII ст.; страхування від нещасних випадків – з XIX ст.; страхування транспортних засобів – з XX ст.

Необхідність організації сучасного страхового захисту. Форми і методи організації сучасного страхового захисту. Добровільне і обов'язкове страхування.

Суть страхування як економічної категорії. Двосторонні економічні відносини. Передача відповідальності за ризики. Специфічність страхування як економічної категорії

Місце страхування в системі економічних категорій. Характерні ознаки страхування. Учасники страхування – страхувальники і страховики. Ризикова, попереджувальна, накопичувальна і контрольна функції страхування, їхня суть.

Принципи страхування: вільний вибір страхувальником страховика, а страховиком - виду страхування.

Основні терміни і поняття, які використовуються в страхуванні: страховий ризик – певна подія, у разі настання якої проводиться страхування. Ознаки ймовірності й випадковості; страховий інтерес – зацікавленість юридичний і фізичних осіб у збереженні об'єктів власності, життя та здоров'я при настанні різних несприятливих подій чи нещасний випадків; максимальна сумлінність суб'єктів страхування, відшкодування втрат у межах завданих збитків, суброгація – документ, за яким оформляється передача страхувальником страховику, що виплатив страхове відшкодування, прав на стягнення збитку із третіх осіб; франшиза – передбачене умовами страхування звільнення страховика від відшкодування збитків. Умовна і безумовна франшиза; контрибуція, співстрахування і перестрахування, диверсифікація.

Міжнародні страхові терміни: абандон, аварійний сертифікат, андеррайтер, бордеро, диспашер, суброгація, сюрвейер, франшиза.

Література: 1. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа - К.: Товариство Знання, КОО, 1997. – 216 с. 2. Голод А., Феленчак Ю. Страхування в туризмі. Навч. посібн. Ч 1. – Львів: ЛДУФК, 2006. – С.22-28. 3. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.6.-20.

ТЕМА 5. СТРАХОВІ РИЗИКИ ТА ЇХ ОЦІНКА

Поняття ризику. Страхові ризики, їхні основні ознаки, сутність. Критерії визначення страхового ризику. Основні характеристики страхових ризиків.. Можливість обчислення суми страхової послуги за можливу частку страхового відшкодування, оцінка ймовірного страхового випадку, визначеність розміру збитку. Ознаки ймовірності і випадковості. Загальні підходи та принципи класифікації страхових ризиків. Чисті та спекулятивні ризики. Загальна класифікація ризиків: політичні (репресивні) - ризики, пов'язані з непередбаченими діями, заходами чи акціями законодавчих або виконавчих органів влади іноземних держав щодо конкретної суверенної держави, підприємців або приватних осіб цієї держави; екологічні ризики - обумовлені станом забрудненням довкілля завдяки перетворювальній діяльності людини у виробництві; транспортні ризики - каско і карго і стосуються, відповідно, страхування будь-яких видів транспорту та вантажів, що перевозяться усіма видами транспортних засобів; спеціальні ризики, що передбачають страхування перевезення особливо цінних вантажів.

Види ризиків за суб'єктами, які підпадають під вплив ризиків та їхня загальна характеристика; види ризиків за джерелами небезпеки і їх походженням; види ризиків за кількісними параметрами оцінки результатів діяльності; види ризиків за обсягом відповідальності страховика.

Аналіз основних тенденцій розвитку страхового ринку. Управління ризиком, як процес часткового запобігання й усунення ризиків. Профілактична робота із страхувальниками і контролюючі функції

організації менеджменту страхувальників. Система управління ризиками. Ідентифікація ризиків. Пошук виявлення, визначення причин та пошук механізмів оптимізації ризиків. Аналіз і оцінка ризиків. Виявлення домінуючих тенденцій і причин виникнення ризиків та пошук оптимізації. Контроль за ризиком та його фінансування. Методи управління ризиком. Поняття "ризик-менеджменту". Менеджмент управління персоналом.

Література: 1.Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа - К.: Товариство Знання, КОО, 1997. – 216 с. 2.Голод А.,Феленчак Ю. Страхування в туризмі. Навч. посібн. Ч 1. – Львів: ЛДУФК, 2006. – С.44-53.3.Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006 . – С.71-109.

Змістовий модуль 2

Страхування в туристичній індустрії

ТЕМА 6. СТРАХУВАННЯ ТУРИСТІВ І ТУРИСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Сутність та завдання страхування туристів та суб'єктів туристичної бізнесу в системі організації туристичної діяльності. Особливості страхування туристів і туристичних організацій.

Основні суб'єкти страхового ринку туристичних послуг. Схеми страхування туристів. Порядок і правові основи укладання договорів страхування, страхових виплат і вирішення можливих розбіжностей. Права і обов'язку страхувальників і страховиків при укладання договорів страхування. Об'єкти страхування, страхові події і випадки, їх видова класифікація та особливості страхових угод. Умови й завдання колективного та індивідуального страхування туристів від нещасних випадків, хвороб, смерті, при наданні адміністративної та юридичної допомоги.

Взаємодія вітчизняних страхових компаній з сервісними зарубіжними страховими компаніями. Перелік необхідних документів при укладенні договору страхування, виробництва страхових виплат (страхового забезпечення і страхового відшкодування). Страхові випадки, що підлягають і не підлягають страховому відшкодуванню при їх настанні. Документи, необхідні для виплати страхових сум при нещасних випадках або хвороби. Порядок дій відшкодування шкоди, заподіяної життю чи здоров'ю туриста або його майну. Розгляд спірних питань. Страхування відповідальності туристичних організацій за невиконання контрактних або договірних умов.

Література: 1. Альтман Л. Основи страхування. Курс лекцій і методичні рекомендації для проведення практичних занять. – Тернопіль, 2012. - С.47-61. 2.Голод А.,Феленчак Ю. Страхування в туризмі. Навч. посібн. Ч 1. – Львів: ЛДУФК, 2006. – С.3.3.Машина Н.І. Страхування для туристичних

підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 94-103. 4. Залетов О. Особливості страхування туристів і туристичних фірм в Україні. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://forinsurer.com/public/03/02/23/303>

ТЕМА 7. ОСОБИСТЕ СТРАХУВАННЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

Суть і призначення особистого страхування, його значення і роль в забезпеченні соціального захисту громадян. Стан і розвиток особистого страхування. Перспективи розвитку страхування підприємницьких ризиків.

Класифікація особистого страхування. Основні види і форми особистого страхування в туристичній індустрії.

Страхування життя і його основні види. Змішане страхування життя. Контингент страхувальників і застрахованих. Основні принципи і умови страхування. Страхування дітей: контингент страхувальників і застрахованих. Основні умови страхового договору.

Страхування від нещасних випадків в туристичній індустрії. Стан і розвиток системи страхування від нещасних випадків. Форми і види страхування від нещасних випадків, їх характеристика. Добровільні форми страхування від нещасних випадків. Індивідуальне страхування від нещасних випадків, основні умови договору страхування. Колективне страхування працівників від нещасних випадків за рахунок підприємства. Інші види страхування від нещасних випадків.

Обов'язкові види страхування від нещасних випадків. Особливості страхування від нещасних випадків на транспорті. Страхування інших категорій громадян, посадових осіб. Змішані види страхування на випадок втрати здоров'я.

Правові основи і умови надання особистих страхових послуг за міжнародною програмою “ Асістенс ” у світі та Україні.

Порядок та правові дії фізичних і юридичних осіб з відшкодування страхових ризиків особистого страхування.

Література: 1. Голод А., Феленчак Ю. Страхування в туризмі. навч. посібн. Ч 1. – Львів: ЛДУФК, 2006. – С. 116-136. 2. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 110-137 3. Особисте страхування в Україні: особливості здійснення. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.legalactivity.com.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=1365%3A111116-16&catid=168%3A3-1216&Itemid=209&lang=ru

ТЕМА 8. МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ В ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

Майнове страхування, його необхідність і значення. Види майна за критерієм прав власності. Майно виробничих приміщень і сфери послуг державної, колективної (акціонерної) і приватної власності. Майно

сільськогосподарських підприємств державної, колективної (акціонерної) і приватної власності. Особисте майно громадян. Об'єкти страхування – основні й оборотні фонди Становлення, стан і розвиток майнового страхування. Перспективи розвитку майнового страхування юридичних і фізичних осіб.

Форми і види страхування. Страхування майна юридичних осіб. Види договорів майнового страхування. Страхові тарифи і суми страхових відшкодувань. Принципи страхового відшкодування та визначення розміру збитку. Порядок укладання договорів страхування майна і виплат відшкодування

Транспортне страхування. Страхування наземного транспорту, що належить юридичним особам, основні принципи і умови страхування. Страхування вантажів. Страхування карго і каско. Страхування водного транспорту. Страхування залізничного транспорту. Страхування іншого майна. Страхування туристів на транспорті й транспортних туристичних послуг. Правові основи і умови надання страхових послуг транспортних перевезень за міжнародною програмою “ Асістенс ” у світі та Україні.

Страхування майна фізичних осіб. Принципи страхового захисту майна громадян. Об'єкти страхування в туристичній індустрії. Страхування транспортних засобів громадян на час туристичних подій. Страхування домашнього майна задіяного для надання туристичних послуг.

Порядок та правові дії фізичних і юридичних осіб з відшкодування страхових майнових ризиків.

Література: 1. Голод А., Феленчак Ю. Страхування в туризмі. навч. посібн. Ч 1. – Львів: ЛДУФК, 2006. – С.88-107. 2. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006 . – С.137-179. 3. Онищенко В. Майнове страхування та його види. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.golovbukh.ua/article/7229-maynove-strahuvannya>

ТЕМА 9. СТРАХУВАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ТУРИСТИЧНІЙ ІНДУСТРІЇ

Сутність відповідальності як елементу страхових відносин. Відповідальність як об'єкт страхових відносин. Добровільна і обов'язкова форма страхування відповідальності. Поняття “ліміт відповідальності” і страхуванні відповідальності. Види і підгалузі страхування відповідальності. Цивільна відповідальність і основні її підгалузі. Страхування професійної відповідальності за заподіяну шкоду. Страхування відповідальності за неякісну продукцію і послуги. Страхування відповідальності за порушення договорів. Необхідність, економічна суть і особливості страхування відповідальності. Особливості виплат страхових відшкодувань

Страхова подія при настанні страхової відповідальності. Специфічність настання ризиків при страхуванні відповідальності у туризмі. Специфічне

загальне страхування відповідальності. Об'єкти страхування. Основні принципи і умови страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Страхування цивільної відповідальності перевізників вантажів. Інші види страхування відповідальності. Страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності. Страхування відповідальності за умов специфічних туристичних ризиків.

Міжнародна система страхування “Зелена картка” та її практичне застосування на ринку послуг. Правові основи і умови надання страхових послуг відповідальності за міжнародною програмою “ Асістенс ” у світі та Україні.

Порядок та правові дії фізичних і юридичних осіб з відшкодування страхових ризиків страхування відповідальності.

Література: Література: 1. Голод А., Феленчак Ю. Страхування в туризмі. Навч. посібн Ч 1. – Львів: ЛДУФК, 2006. – С. 141-147. 2. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С. 174-195, 288-302. 3. Страхування: навч. посіб. / Т.А. Говорушко, В.М. Стецюк; за ред. Т.А. Говорушко. – К.: – Львів: Магнолія 2006, 2014. – 328 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://pidruchniki.com/1707051264366/strahova_sprava/strahuvannya_vidpovidalnosti

ТЕМА 10. СТРАХУВАННЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ РИЗИК-МЕНЕДЖМЕНТУ В ТУРИСТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Характеристика ризиків у туристичній діяльності. Ризики туристичного підприємства і ризики туристів. Ризики в'їзного і виїзного міжнародного туризму. Ризики внутрішнього туризму. Чисті ризики і їхні види: природно-натуральні, екологічні, політичні, виробничі, комерційні, ділові, інноваційні і операційні. Спекулятивні ризики і їхні види: інвестиційні фінансові ризики, прямих фінансових втрат, зниження доходів, банкрутства.

Особливості прояву ризиків туристичного підприємства. Ризики псування та втрати майна. Ризики відповідальності за зобов'язаннями, фінансові ризики, ризики та здоров'я службовців фірм, ризики порушення обов'язків партнерів.

Основні фактори ризику в туристичній діяльності. Ризики туристів, основні їх види: травматична небезпечність, небезпека терористичних актів, політична нестабільність, небезпека інфекцій, вплив навколишнього середовища, техногенні аварії, пожежо-небезпека, стихійні лиха.

Специфічні фактори ризику в туризмі.

Місце страхування серед методів керування ризиками в туристичній діяльності. Контроль за ризиками, передача контролю за ризиками. Методи і засоби обмеження чи мінімізації ризиків. Застосування обраного методу. Стратегія і тактика керування ризиком. Суб'єкт керування ризик

менеджменту. Мінімізація втрат. Розробка програми страхування ризиків для туристичного підприємства. Структура і складові програми страхування ризиків туристичного підприємства: аналіз загальноекономічної ситуації; аналіз ризиків туристичної фірми; страхові і не страхові ризики; визначення страхового покриття; вибір видів страхування. Добровільне і обов'язкове страхування, його вибір в умовах ризик-менеджменту туристичної фірми. Вибір умов страхування. Аналіз програми страхування. Ефективність використання програми страхування для керування ризиками туристичної фірми.

Література: 1. Альтман Л. Основи страхування. Курс лекцій і методичні рекомендації для проведення практичних занять. – Тернопіль, 2012. – С.47-66. 2. Машина Н.І. Страхування для туристичних підприємств. Навч. посібн. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – С.303-326.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Головна

1. Александрова М.М. Страхування./ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Базилевич В. Д. Страхова справа./ В. Д. Базилевич, К. С. Базилевич. – К.: Товариство «Знання», КОО, 2002. – 203 с.
3. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368
4. Про страхування/Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-вр>
5. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів / Закон України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1961-15>
6. Страхування: Підручник / Керівник авт. колективу і наук. ред. С.С. Осадець. — Вид. 2-ге, перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2002. – 599 с.

Допоміжна

1. Альтман Л. Основи страхування. Курс лекцій і методичні рекомендації для проведення практичних занять. – Тернопіль, 2012. – 122 с.
2. Внукова Н. М., Успенко В. І., Временно Л. В. та ін. Страхування: теорія та практика: Навчально-методичний посібник / За заг. ред. проф. Н. М. Внукової - Харків: Бурун Книга, 2004. - 376 с.
3. Вовчак О. Д. Страхові послуги: Навч. посібник/ О.Д.Вовчак, О.І.Завійська.- Львів: Компакт-ЛВ, 2005, - 656с.
4. Вовчак О.Д. Страхування: Навч. посібник / О.Д. Вовчак. – Львів: Новий Світ-2000, 2007. – 479с.

5. Горбач Л. М. Страхова справа: Навч. посібник. – К.: Кондор, 2003. – 252 с.
6. О. М. Гаталяк, І. Г. Пандяк Особливості страхування в туризмі. // Наукові вісті Інституту менеджменту та економіки «Галицька академія». – Івано-Франківськ. – №1 (7). – 2005. – С. 75 – 81.
7. Гаталяк О. М., Мальська М. П. Навчальна програма, завдання та методичні вказівки до вивчення курсу «Страхування в туризмі». – Львів: Видавн. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2004. – 12 с.
8. Гаталяк О., Пандяк І. Специфічні форми страхування в туризмі.// Наукові записки Терноп. нац. пед. ун - ту. Серія географічна. – Тернопіль. – 2006. – Вип. 2. – С. 46 – 48.
9. Завора Т.М. Соціальне страхування: навч. посіб. для практ. занять / Т.М. Завора. – Полтава: ПолтНТУ, 2016. – 319 с.
10. Козинець В. М. Безпека життєдіяльності у сфері туризму: навч. посібник. — К.: Кондор. 2006. – 576 с.
11. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг: підручник. – К.: Знання, 2008. – 661с.
12. Мальська М.П., Худо В.В. Туристичний бізнес: теорія та практика. Навч.посібник. – К: Центр учбової літератури, 2007. – 285 с.
13. Плиса В. Й. Страхування: Довідник. – Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 197 с.
14. Плиса В. Проблеми розвитку страхової справи в Україні// Вісник Львів, ун-ту. Сер. екон. – Вип. 29. – 1999. – С. 131-133.
15. Плиса В.Й. Основи страхування: Навч. посібник — Львів: Видавничий центр ЛНУ ім. Івана Франка, 2001. – 144 с.
16. Реверчук С.К. Історія страхування: підручник / С.К. Реверчук, Т.В. Сива, С.І. Кубів, О. Д. Вовчак. – К. : Знання, 2005. – 213 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Керховної ради. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zakon.rada.gov.ua
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Рейтинг страхових компаній. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.insurancetop.com
4. Статистичні показники з міжнародного страхування. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mtsbu.ua/ua/for_insurers/110507/

СЕМІНАРСЬКІ, ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ, ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ, ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

Тема 1. Сутність страхування його роль в економіці суспільства Семінарське заняття №1

1. Поняття ризику, його місце у страхуванні.
2. Страховий захист, страховий фонд, їх характеристика.
3. Страхування як економічна категорія.
4. Функції та принципи страхування, їх зміст.
5. Роль страхування в ринковій економіці.

Література:

1. Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про страхування” від 04.10.2001р. № 2745 – III.
2. Александрова М.М. Страхування. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
3. Базилевич В.Д., Базилевич К.С. Страхова справа. К.: Товариство «Знання», КОО, 1997. – 216 с.
4. Гвозденко А.А. Основи страхування. – М.: Финанси и статистика, 1998. – 304 с.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть основні функції страхування.
2. Сформулюйте основну мету страхування.
3. Що таке страхова подія і страховий випадок?
4. Поясніть, що означає страхова сума в договорі страхування.
5. Сформулюйте основні права страхувальника.
6. Сформулюйте основні обов’язки страхувальника.
7. Сформулюйте основні права страховика.
8. Сформулюйте основні обов’язки страховика.
- 9.

Тести

1. **Страхування, як економічна категорія – це:**
 - а) економічні відносини з приводу організації страхового захисту;
 - б) страховий фонд;
 - в) суто грошові відносини у сфері товарно-грошового обігу;
 - г) виробничі відносини в суспільстві.
2. **Страхування:**
 - а) створює нову вартість;
 - в) створює додану вартість;

б) не створює нової вартості; г) створює добавлену вартість.

3. Страхування є формою:

- а) страхового захисту; в) виробничих відносин;
- б) страхового забезпечення; г) вартісних відносин.

4. Ризик – це:

- а) фактор, що обумовлює виникнення страхових відносин;
- б) фактор здійснення страхових виплат;
- в) фактор здійснення страхового відшкодування;
- г) подія, що відбулася.

5. Ризик втрати (недоотримання) прибутку відноситься до:

- а) спекулятивних ризиків; в) екологічних ризиків;
- б) виправданих ризиків; г) чистих ризиків.

6. Страховий ризик – це:

- а) система відносин між страховиком і страхувальником;
- б) ступінь довіри сторін договору;
- в) певна подія, на випадок якої проводиться страхування;
- г) об'єкт страхування.

7. До ознак страхового ризику відносять:

- а) впевненість у настанні певної події;
- б) залежність від волевиявлення зацікавлених осіб;
- в) невідомість настання у просторі та часі;
- г) володіння, користування, розпорядження майном.

8. Початкова сутність страхування пов'язана із:

- а) ризиком; в) безпечністю;
- б) інформацією; г) вільним вибором страховика.

9. Страхування охоплює:

- а) всі ризики; в) нестрахові ризики;
- б) страхові ризики; г) ваш варіант відповіді.

10. Економічна сутність страхування визначається механізмами:

- а) ефектом рідкісних подій; в) ефектом економічної ефективності;
- б) ефектом доцільності; г) ваш варіант відповіді.

11. Страхування як економічна категорія є:

- а) економічними відносинами з проводу формування і використання страхового фонду з метою здійснення антиризикової діяльності;
- б) сукупністю страховиків і страхувальників, а також їх об'єднань;
- в) системою страхових послуг в державі;
- г) метою укладання страхового договору.

12. Роль страхування полягає в забезпеченні:

- а) ефективності фінансових відносин;
- б) виконання умов договорів;
- в) створення доданої вартості;
- г) стабільності відтворювального процесу.

13. Який фактор насамперед зумовлює потребу у страхуванні:

- а) нестача власних коштів для фінансування поточних потреб;

- б) необхідність оформлення банківських кредитів;
- в) зацікавленість в отриманні якомога більшого прибутку;
- г) можливість реалізації ризику;

14. Предметом страхування є:

- а) майно, відповідальність, життя;
- б) ризик;
- в) майновий інтерес;
- г) страховий випадок.

15. Суб'єктами страхових відносин є:

- а) страховики;
- в) Держфінпослуг;
- б) акціонери страховика;
- г) Міністерство Фінансів України

Тема 2. Законодавче та правове забезпечення страхування

Семінарське заняття № 2

1. Основні засади здійснення страхової діяльності в Україні згідно з положеннями Закону України „Про страхування”.
2. Основні поняття, форми і види страхування.
3. Державний нагляд за страховою діяльністю.
4. Ліцензування страхової діяльності.
5. Таємниця страхування.
6. Юридична відповідальність за порушення законодавства в галузі страхування.

Література:

1. Закон України „Про страхування” // Відомості Верховної Ради, 1996. № 18, ст.78.
2. Кримінальний кодекс України. 5.04.2001. № 2341 – III. Розділ VII, VIII.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 28 вересня 1996 р. № 1175. „Про порядок і умови проведення обов’язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.”
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1996 р. № 1523. „Про порядок провадження діяльності страховими посередниками.”
5. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів / Під заг.ред. В.К.Федорченка. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 640 С.

Питання для самоконтролю

1. Сформулюйте мету державного нагляду за страховою діяльністю.
2. Назвіть основні джерела права за страховою діяльністю в Україні.
3. Назвіть основні законодавчі акти, що регламентують страхування в туристичній діяльності.

Тести

1. Законодавство України виділяє види страхування:

а) медичне;	в) пожежне;
б) ризикове;	г) відповідальності.

2. В основу поділу страхування на галузі покладено:

а) ризики;	в) об’єкти страхування;

б) суб'єкти страхування; г) страхові випадки.

3. Які види страхування згідно законодавства є обов'язковими:

- а) страхування транспортних засобів;
- б) страхування заставного майна;
- в) страхування спортсменів вищих категорій;
- г) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті.

4. У якій формі може здійснюватись страхування:

- а) добровільне; в) майнове;
- б) особисте; г) обов'язкове.

5. Який розділ Закону «Про страхування» регулює порядок проведення страхування, визначає вимоги стосовно договорів страхування та правил страхування

- а) 1. б) 2. в) 3. г) 4.

6. Який розділ Закону «Про страхування» визначає умови забезпечення платоспроможності страховика, фінансовий механізм здійснення страхової діяльності

- а) 1. б) 2. в) 3. г) 4.

7. Який розділ Закону «Про страхування» формулює принципи та основні засади державного нагляду за страховою діяльністю, взаємовідносини страховика і держави

- а) 1. б) 2. в) 3. г) 4.

8. У якому розділі Закону «Про страхування» вказуються форми та види страхування в Україні, порядок створення страховика та його об'єднання

- а) 1. б) 2. в) 3. г) 4.

Тема 3. Терміни і поняття в страхуванні

Практична робота № 1

Завдання 1. Складіть таблицю термінів та понять, що застосовуються у страхуванні. Проаналізуйте.

Завдання 2. Складіть таблицю термінів-аналогів, що використовуються у страхуванні. Проаналізуйте.

Завдання 3. Ви заключили договір страхування від нещасного випадку на користь батьків. Як будете називатись ви та ваші батьки згідно страхової термінології.

Завдання 4. Навести приклади термінів за відповідними групами класифікації страхових термінів:

Групи страхових термінів	Приклади термінів
I. Поняття, що характеризують специфіку страхових інтересів	
II. Поняття, що характеризують формування страхового фонду	
III. Поняття, що характеризують використання страхового фонду	
IV. Поняття, що характеризують фінансово-господарську діяльність страховика	

Завдання 5. Навести аналогічний страховий термін та сферу його використання в страхуванні до наведених нижче страхових термінів:

<i>Страховий термін</i>	<i>Сфера застосування</i>	<i>Аналогічний страховий термін</i>	<i>Сфера застосування</i>
Страхова відповідальність			
Страхові виплати			
Страховий поліс			
Страховий платіж			
Страхові резерви			
Страховий тариф			
Система страхування			

Завдання 6. Порівняйте такі визначення страхування:

- страхування – це солідарне покриття збитків;
- страхування – це вид взаємодопомоги;
- страхування – відносини з захисту майнових інтересів громадян.

Проаналізуйте чи всі вони відображають суть страхування? Яке з них найповніше розкриває суть страхування?

Законом України „Про внесення змін до Закону України „Про страхування” (від 04.10.2001) визначається страхування як „вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів громадян і юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати громадянами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення цих фондів”.

Література:

1. Закон України „Про внесення змін до Закону України „Про страхування” від 04.10.2001р. № 2745 – III.
2. Александрова М.М. Страхування. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.

Основні терміни та поняття, що застосовуються в страхуванні

№ з/п	Термін	Характеристика
<i>1. Поняття, що характеризують специфіку страхових інтересів</i>		
1.	Страхова відповідальність (страхове покриття)	Зобов'язання страховика сплатити страхове відшкодування або страхову суму в разі настання обумовлених наслідків страхового випадку.
2.	Страховий договір	Письмова угода між страхувальником і страховиком, яка передбачає зобов'язання страховика в разі настання страхового випадку здійснити виплату страхувальнику або іншій особі, на користь якої укладена угода страхування, а страхувальник зобов'язується сплатити страховий платіж у визначені строки.
3.	Страховий захист	Сукупність специфічних економічних інтересів пов'язаних з подоланням або відшкодуванням втрат від страхових ризиків.
4.	Страховий інтерес	Матеріальна зацікавленість у страхуванні об'єктів, до яких страхувальник має стосунок як власник, орендар, перевізник.
5.	Страховий інтерес	Міра матеріальної зацікавленості фізичної або юридичної особи у страхуванні.
6.	Страховий об'єкт	Життя, здоров'я, працездатність громадян.

		майно, матеріальні цінності, майнові інтереси громадян та юридичних осіб.
7.	Страховий поліс (страховий сертифікат, страхове свідоцтво)	Документ, що засвідчує факт укладання угоди страхування і містить в собі всі умови страхування.
8.	Страховий портфель	Кількість діючих угод страхування.
9.	Страхова сума	Сума, в межах якої страховик несе відповідальність згідно угоди страхування.
10.	Страхова сума	Межа грошових зобов'язань страховика щодо компенсації завданих страховою подією збитків страхувальникові (застрахованому).
11.	Страхова сума	Грошова сума, на яку застраховані об'єкти страхування.
12.	Страхова сума	Грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку (ЗУ „Про зміни до ЗУ „Про страхування”. ст.9).
13.	Страховик	фізична чи юридична особа, яка здійснює страхування
14.	Страхувальник	фізична чи юридична особа, яка укладає зі страховиком договір по одному з випадків страхування
15.	Застрахований	особа, на користь якої страхувальник уклав договір страхування
16.	Термін страхування	Період дії договору страхування коливається від декількох днів до значної кількості років, або можливий необмежений термін, доки одна із сторін правовідносин не відмовиться від подальшого їх продовження

<i>II. Поняття, що характеризують формування страхового фонду</i>		
1.	Актuarні розрахунки	Розрахунки тарифів за будь-яким видом страхування.
2.	Актuarні розрахунки	Сукупність технічних прийомів, математичних розрахунків та побудова страхових тарифів.
3.	Страхова вартість	Вартість, що її встановлює страхувальник, оцінюючи об'єкт страхування, критерій оцінки страхового ризику.
4.	Страхове забезпечення	Рівень страхової оцінки по відношенню до вартості майна, яке прийняте для цілей страхування.
5.	Страхова оцінка	Критерії оцінки страхового ризику.
6.	Страховий платіж (внесок, премія)	Плата страхувальника страховику за покриття ризику страхування.
7.	Страховий тариф	Ставка страхових платежів з одиниці страхової суми за певний період. За економічним змістом є ціною страхового ризику.
<i>III. Поняття, що характеризують використання страхового фонду</i>		
1.	Страховий акт	Документ, що складається за наслідками огляду застрахованого об'єкта, який постраждав в результаті настання страхової події.
2.	Страхова виплата	Грошова сума, що виплачується страховиком відповідно до умов договору при настанні страхового випадку.
3.	Страхова виплата	Оплачений страховий збиток.
4.	Страхова подія	Подія, що передбачена договором страхування або чинним законодавством, з настанням якої виникає обов'язок страховика відшкодувати завдані цією подією збитки або виплатити страхове забезпечення страхувальнику.
5.	Франшиза	Передбачена договором страхування частина збитків, які в разі настання страхового

		випадку не відшкодовуються страховиком. Буває умовною та безумовною.
<i>IV. Поняття, що характеризують фінансово-господарську діяльність страховика</i>		
1.	Математичні резерви	Резерви із страхування життя.
2.	Страховий фонд страховика	Резерв грошових коштів для покриття страхового збитку чи відшкодування, створюється за рахунок страхових платежів.
3.	Страховий портфель	Кількість діючих угод страхування (для даної страхової компанії).
4.	Страхові резерви	Обов'язкові грошові фонди страховика, що формуються за рахунок страхових платежів (премії) до визначення практичної збитковості страхової суми з урахуванням наявності у страховому портфелі страховика видів страхування та терміну дії договорів страхування.
5.	Технічні резерви	Страхові резерви, що формуються при страхуванні ризикових видів, виражають грошову оцінку обов'язків страховика.
6.	Резерви із страхування життя	Грошові фонди, які формуються при страхуванні життя, формуються за рахунок нетто-премій та частини інвестиційного доходу від розміщення тимчасово вільних коштів страховика.
7.	Вільні резерви	Грошові фонди страховика, що формуються за рахунок прибутку з метою підвищення рівня його фінансової стійкості та платоспроможності.
8.	Збитковість страхової суми	Економічний показник діяльності страховика, який характеризує співвідношення між страховими виплатами та страховою сумою.
9.	Перестраховування	Страхування страховиком ризиків виконання всіх або частини своїх зобов'язань перед страхувальником у іншого страховика, це процес передачі ризиків іншому страховику.
10.	Співстраховування	Страхування об'єкта за одним спільним договором кількома страховиками відразу.

Терміни-аналоги, що використовуються в страхуванні

№ з/п	Страховий термін	Вид страхування	Аналогічний страховий термін	Сфера застосування	Характеристика
1.	Страхова відповідальність.	Всі види страхування.	Страхове покриття.	Особисте страхування.	Зобов'язання страховика сплатити страхове відшкодування або страхову суму в разі настання обумовлених наслідків страхового випадку.
2.	Страхові виплати.	Всі види страхування.	Страхове відшкодування. Страхова сума.	Майнове та Страхування відповідальності. Особисте страхування.	Грошова сума, що виплачується страховиком відповідно до умов договору при настанні страхового випадку.
3.	Страховий поліс.	Всі види страхування.	Страхове свідоцтво Страховий сертифікат.	Всі види страхування	Документ, що засвідчує факт укладання угоди страхування і містить в собі всі умови страхування.
4.	Страховий платіж.	Всі види страхування.	Страховий внесок. Страхова премія.	Страхування життя. Всі види страхування	Плата страхувальника страховику за покриття ризику страхування. Оплачений страховий інтерес.
5.	Страхові резерви	Всі види страхування.	Технічні резерви Матема-	Майнове страхування. Страхування відповідна	Обов'язкові грошові фонди страховика, що формуються за рахунок страхових платежів (премій) до визначення практичної

			тичні резерви (резерви із страхування життя)	льності Особисте страхування.	збитковості страхової суми з урахуванням наявності у страховому портфелі страховика видів страхування та терміну дії договорів страхування.
6.	Страховий тариф.	Всі види страхування.	Тарифна ставка Тариф-брутто. Ставка-брутто	Всі види страхування.	Ціна страхового ризику, яка переважно розраховується на 100 грошових одиниць страхової суми або до її абсолютної величини.
7.	Система страхування	Майнове страхування. Страховання відповідальності	Система страхової відповідальності Система страхового забезпечення	Майнове страхування. Страховання відповідальності	Методи страхування для розподілу відповідальності за ризик між суб'єктами страхових відносин

Тема 4. Класифікації у страхуванні

Практичне заняття № 2

Завдання 1. Запишіть і вивчіть: вид страхування, державне обов'язкове страхування, добровільне страхування, класифікація страхування, особисте страхування, соціальне страхування, страхування відповідальності, майнове страхування.

Вид страхування – страхування однорідних об'єктів від характерних для них небезпек.

Державне обов'язкове страхування – форма страхування, при якій визначені законодавством страхувальники сплачують страхові внески за рахунок державного бюджету (страхування військовослужбовців, працівників правоохоронних органів, податкової і митної служби, народних депутатів та деяких інших категорій працівників).

Добровільне страхування – форма страхування, що здійснюється на основі добровільно укладеного договору між страховиком і страхувальником.

Класифікація страхування – система поділу страхування на сфери діяльності, галузі, підгалузі, види і форми, що має за мету сприяння функціонуванню страхового ринку, впорядкування звітності страховиків та державного регулювання страхової діяльності, розвитку міжнародної страхової інтеграції.

Майнове страхування – галузь страхової діяльності, в якій об'єктом страхування є майно, що знаходиться у власності, розпорядженні або використанні юридичних та фізичних осіб.

Особисте страхування – галузь страхування, в якій об'єктом страхових відносин є життя, здоров'я і працездатність людини.

Соціальне страхування – система гарантованого матеріального забезпечення громадян у старості, у разі втрати працездатності, при вагітності та інших обумовлених законом випадках за рахунок коштів спеціальних фондів, що акумулюються державою з внесків підприємств, організацій і установ згідно з визначеними нормами.

Страхування відповідальності – галузь страхування, де об'єктом є відповідальність страхувальника перед третіми особами, яким може бути завдано шкоди внаслідок його безвідповідальності.

Завдання 2. Намалювати схему: 1) самострахування; 2) прямого страхування; 3) подвійного (множинного) страхування; 4) співстрахування; 5) перестрахування

Завдання 3. Схематично зобразити класифікацію страхування за

сферами, галузями, підгалузями, видами та підвидами.

У висновках зазначте у чому полягає необхідність класифікації страхування та за якими основними ознаками класифікують страхування.

Завдання 4.Провести класифікацію наступних страхових послуг:

- 1) страхування врожаю соняшника у фермерському господарстві “А” від стихійного лиха;
- 2) страхування до вступу в шлюб Іваненка А.А. з 10 років;
- 3) страхування додаткової пенсії Петренка Б.А.
- 4) страхування песика Бровка від сказу;
- 5) страхування будівель ПАТ “Х” від вогню та стихійних лих.

Результат оформити у наступній таблиці:

<i>Форма</i>	<i>Сфера</i>	<i>Галузь</i>	<i>Підгалузь</i>	<i>Вид</i>	<i>Підвид</i>
--------------	--------------	---------------	------------------	------------	---------------

Тести:

1. За статусом страховика розрізняють страхування:

- а) майнове, особисте, відповідальності;
- б) добровільне, обов’язкове;
- в) державне, взаємне, комерційне;
- г) фізичних та юридичних осіб.

2. Класифікація страхування за об’єктами передбачає поділ його на:

- а) сфери;
- б) галузі та види;
- в) форми;
- г) роди.

3. Порядок добровільного страхування встановлюється:

- а) нормативними документами Міністерства Фінансів України;
- б) правилами страхування страховика;
- в) Законами України;
- г) розпорядженнями Держфінпослуг.

4. Правила обов’язкового страхування встановлює:

- а) Кабінет Міністрів України;
- б) Верховна рада;
- в) Страховик;
- г) Ліга страхових організацій України

Література:

1. Закон України Про страхування від 7 берез. 1996 р. 85/96-вр, редакція від 30 лип. 2010 р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgiin/laws/main.cgi?find=1&textl=1&user=perv1&text=%EF%F0%EE+%F1%F2%F0%E0%F5%F3%E2%E0%ED%ED%FF&x=7&y=2>

2. Закон України Про внесення змін до Закону України «Про страхування» від 4 жовт. 2001 р. № 2745-14. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=9&user=1284027630899966/>

3. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 377 с.

4. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. – К.: Вид-во Європейського уні-ту, 2003. – 583 с.

Тема 5. Страховий ринок України

Семінарське заняття № 3

1. Поняття страхового ринку, його види, їх загальна характеристика.
2. Структурна будова страхового ринку.
3. Аналіз розвитку окремих видів страхування в Україні.
4. Популярність страхування в Україні.
5. Проблеми розвитку страхового ринку в Україні.

Література:

1. Програма розвитку страхового ринку України на 2001 – 2004 роки. – Постанова КМУ № 98 від 02.02.2001.
2. Александрова М.М. Страхування: Навч. посіб. / М.М.Александрова.- К.: ЦУЛ, 2002.- 208 с.
3. Базилевич В.Д. Страхова справа / В.Д.Базилевич, К.С.Базилевич.-К.: Знання, 2005.-351с.
4. Василенко А.В. Генезис державного регулювання страхового ринку України в контексті зарубіжного досвіду / А.В.Василенко // Актуальні проблеми економіки.-К.: Ін-т екон. НАНУ, 2006.- №8.- С.14-22.
5. Гутко Л.М. Проблеми розвитку національного страхового ринку /Л.М.Гутко // Фінанси України.- 2003.- №11.- С.146-148.
6. Никонович А. Страховий ринок України: проблеми та шляхи вирішення/ А.Никонович // Економіст.- 2006.- №1.- С.41-43.

Питання для самоконтролю

1. Охарактеризуйте основні показники розвитку страхового ринку України.
2. Охарактеризуйте розвиток страхового ринку України.
3. Чому в розвинутих країнах світу найпопулярнішим є страхування життя?
4. Який показник страхування життя в Україні?

Тести

1. **Страховий ринок можна визначити як:**
 - а) сферу економічних відносин, де об'єктом купівлі-продажу є страховий захист;
 - б) сукупність страховиків, страхувальників, посередників, що приймають участь в реалізації відповідних послуг;
 - в) середовище, у якому функціонують страхові компанії;

2. Обов'язковим умовами функціонування страхового ринку є:

- а) об'єктів та суб'єктів страхування;
- б) потреби у страхових продуктах, а також суб'єктів страхування;
- в) об'єктів та суб'єктів страхування, потреби у страхових продуктах, а також можливість прийняття рішення про участь у страховій угоді;
- г) об'єктів та суб'єктів страхування, а також потреби у страхових продуктах.

а) організація страхового захисту за допомогою продажу страхових полісів;
б) акумулювання значних фінансових ресурсів з їх подальшим інвестуванням за певними напрямками

- в) усі вище перелічені;
г) правильна відповідь відсутня.

4. В якій організаційній формі не може бути створений страховик:

- а) товариство з повною відповідальністю;
б) командитне товариство;
в) товариство з обмеженою відповідальністю;
г) товариство з додатковою відповідальністю.

а) резидент;
нерезидентів;

в) сукупність резидентів та нерезидентів;

- б) нерезидент;**

- а) аудитор;
- б) страховий агент;
- в) банківська установа;
- г) орган державного нагляду за страховою діяльністю.

а) страховика; в) брокера;
б) страхувальника; г) перестраховика.

а) страховика; в) страхового агента;
б) страхувальника; г) асоціації брокерів.

а) страховий поліс;
б) договір страхування;
в) комплекс зобов'язань страховика;
г) страхове відшкодування.

Тема 6. Договірні відносини в страхуванні

Семінарське заняття № 4

1. Правила страхування.
2. Основні положення договору страхування.
3. Права та обов'язки сторін за договором страхування.
4. процедура підготовки та укладання договору
5. Вирішення спорів і припинення дії договору.
6. Термін дії договору страхування в окремих видах страхування: порівняльний аналіз.

Література:

1. Александрова М.М. Страхування: Навч. посіб. / М.М.Александрова.- К.: ЦУЛ, 2002.- 208 с.
2. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368с.
3. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 377 с.
4. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. – К.: Вид-во Європейського уні-ту, 2003. – 583 с.

Питання для самоконтролю

Тести:

1. На який мінімальний термін може бути укладено страховий договір?

- а) Зі страхування життя;
- б) зі страхування майна громадян;
- в) з обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
- г) страхування здоров'я на випадок хвороби;
- д) страхування фінансових ризиків.

2. Чи існують законодавчі обмеження на максимальний термін страхування за одним договором?

- а) так;
- б) ні;
- в) є обмеження по договорах:
 - 1) страхування від нещасних випадків;
 - 2) страхування майна.

3. Хто може припинити дію договору страхування?

- а) страхувальник;
- б) ліга страхових організацій;
- в) страховик;
- г) судові органи;
- д) уповноважений орган (Міністерство фінансів України).

4. Чи можна протягом строку дії договору страхування вносити зміни до його змісту?

- а) так;
- б) ні;
- в) з дозволу Уповноваженого органу (Міністерства фінансів);
- г) з дозволу Кабінету Міністрів України;

5. Чи існує різниця між такими поняттями, як “страховий договір”, “страховий поліс”, “страхове свідоцтво”:

- а) не існує;
- б) існує лише за кордоном, в Україні дані поняття є тотожними;
- в) існує, в залежності від видів страхування та прийняття чи не прийняття умов страхування;
- г) ваш варіант відповіді.

6. Які дії страхувальника після настання страхового випадку:

- а) вжити заходи щодо зменшення збитків;
- б) одразу після настання страхового випадку почати відновлювальні роботи;
- в) обчислити суму страхового відшкодування;
- г) ваш варіант відповіді.

Тема 7. Договір страхування та його основні елементи

Практичне заняття №3

Завдання 1. Запишіть і вивчіть: анuitет, бенефіціар, договір страхування, інфрація, поліс, термін страхування.

Завдання 2. Порівняйте основні елементи договору страхування, які передбачені правилами страхування (ст. 17 Закону України “Про страхування”) із обов’язковими умовами договору страхування (ст. 16 Закону України “Про страхування”). Зробіть відповідні висновки, заповнивши наступну таблицю:

Елемент договору страхування	Передбачений у	
	загальних правилах страхування (ст. 17) (+/-)	обов’язкових умовах договору страхування (ст. 16) (+/-)

Завдання 3. Розгляньте типові зразки договорів страхування і заповніть один з них.

Договір страхування - це письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов’язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов’язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору.

Ануїтет - це послідовність кількох (як правило однакових) платежів, що здійснюються через рівні проміжки часу. Страховий ануїтет — це послідовність страхових платежів або страхових виплат

Бенефіціар — особа, на користь якої страхувальник уклав договір страхування, третя сторона — вигодонабувач за страховим полісом.

Інфрація — порушення страхувальником або страховиком умов, зафіксованих у договорі страхування.

Поліс (страховий договір, страхове свідоцтво) — письмова угода між страхувальником і страховиком, яка засвідчує, що страховик бере на себе зобов’язання у разі настання страхового випадку виплатити страхову суму або в межах страхової суми відшкодувати збиток страхувальникові чи іншій особі, зазначеній у П. За умови сплати страхових платежів у визначені строки П. має містити: назву документа, реквізити страховика, прізвище або назву страхувальника, його адресу, перелік об’єктів страхування, розмір страхової суми, перелік страхових випадків, розмір тарифу, а також страхових платежів, термін їх сплати, строк дії договору, права й обов’язки сторін, інші умови, підписи сторін.

Термін страхування — період дії договору страхування. Звичайно починається не раніше від терміну сплати першого внеску страхової премії і закінчується з наступом страхового випадку, за яким виплачена вся страхова сума, припинення дії договору через несплату чергових платежів або з інших причин, а також після закінчення визначеного договором терміну страхування.

Література:

1. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін.— Х.: Бурун Книга, 2004. — 377 с.
2. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. — К.: Вид-во Європейського уні-ту, 2003. — 583 с.
3. Страхові послуги. Підручник / С. С. Осадець, Т. М. Артюх, О. О. Гаманкова та ін.; Кер. авт. кол. й наук. ред. проф. С. С. Осадець і доц. Т. М. Артюх. — К.: КНЕУ, 2007. — 464 с.
4. Страхові послуги. Підручник: у 2 ч. / В. Д. Базилевич та ін. Ч. 1. — Київ: Логос, 2014. — 494 с.
5. Страхові послуги. Підручник: у 2 ч. / В. Д. Базилевич та ін, Ч. 2. — Київ: Логос, 2014. — 543 с.

Складовими **елементами** договору страхування є:

- назва документа;
- назва та адреса страховика;
- прізвище, ім'я, по батькові або назва страхувальника та застрахованої особи, їх адреси та дата народження;
- прізвище, ім'я, по батькові, дату народження або назва вигодонабувача та його адресу;
- зазначення предмета договору страхування;
- розмір страхової суми за договором страхування іншим, ніж договір страхування життя;
- розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат за договором страхування життя;
- перелік страхових випадків;
- розміри страхових внесків (платежів, премій) та строки їх сплати;
- строк дії договору;
- порядок зміни і припинення дії договору;
- умови здійснення страхової виплати;
- причини відмови у страховій виплаті;
- обов'язки сторін та відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору;
- інші умови за згодою сторін;
- підписи сторін.

Тема 8. Франшиза як особлива умова договору страхування

Практична робота № 4

Завдання 1. Запишіть і вивчіть такі поняття: франшиза, умовна франшиза, безумовна франшиза, сукупна франшиза.

Завдання 2.1. Розрахуйте виплату страхового відшкодування залежно від франшизи. 1) умовна франшиза (Страхова сума 10000 грн, умовна франшиза 800, збиток 1200, виплата - ?). 2) безумовна франшиза (Страхова сума 3000 грн., безумовна франшиза 500, збиток 600, виплата - ?).

2.2. Об'єкт оцінено в 32 000 грн. та застраховано за системою першого ризику в розмірі 100 % його оцінки. Розрахувати страхове відшкодування, якщо збиток страхувальника від стихійного лиха визначено в розмірі 25 000 грн., а умовна франшиза за даним договором страхування становить 10 %.

2.3. ПП Іваненко І.В. застрахував власний автомобіль на випадок крадіжки первісною вартістю 60 тис. грн., знос машини склав 40 %. Згідно договору, франшиза вільно від 5 %. Визначити розмір страхового відшкодування внаслідок настання страхового випадку.

2.4. Петренко П.В. застрахував майно за системою “дробової частки” вартістю 50 000,00 грн. Показна вартість встановлена у сумі 45 000,00 грн. За умовами договору передбачена франшиза вільно від перших 700 грн. Внаслідок настання страхового випадку збиток П.В. Петренка було оцінено у сумі 30 000 грн. Розрахувати суму страхового відшкодування.

Франшизою називається особлива умова договору страхування, за якою страховик звільняється від виплати певної частини збитку. Франшизою називають також неоплачувану частину збитку.

При умовній (інтегральній, що не вираховується) франшизі збитки в межах розміру франшизи взагалі не оплачуються, а ті, що перевищують її, - оплачуються повністю. Задається умовна франшиза конкретною грошовою сумою або у відсотках від страхової суми.

Застосовується умовна франшиза частіше при страхуванні великих ризиків, щоб захистити страховика від виплат по дрібних збитках, оскільки при її застосуванні вони не оплачуються взагалі, а великі - оплачуються в повному розмірі.

При безумовній (ексцедентній, що вираховується) франшизі збитки, які дорівнюють розміру франшизи, завжди вираховуються із вартості збитку. Подається безумовна франшиза у вигляді конкретної грошової суми або у відсотках від розміру збитку.

Безумовна франшиза застосовується для того, щоб зробити не вигідною для страхувальника страхову подію як таку, оскільки при

застосуванні франшизи, що вираховується, страхувальник в жодному разі не одержує повну вартість збитку.

Крім того, за допомогою безумовної франшизи домагаються участі страхувальника в покритті власного збитку, в якому він найчастіше винен сам, наприклад через недбалість.

При сукупній франшизі всі понесені страхувальником збитки за певний період часу складаються (частше за рік або за період дії договору страхування), і з сумарного збитку вираховується франшиза.

Література:

1. Александрова М. М. Страхування/ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368с.
3. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін.– Х.: Бурун Книга, 2004. – 377 с.
4. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. – К.: Вид-во Європейського уні-ту, 2003. – 583 с.
5. Страхові послуги. Підручник / С. С. Осадець, Т. М. Артюх, О. О. Гаманкова та ін.; Кер. авт. кол. й наук. ред. проф. С. С. Осадець і доц. Т. М. Артюх. — К.: КНЕУ, 2007. — 464 с.

Тема 9. Особисте страхування

Семінарське заняття № 5

1. Об'єкт і предмет особистого страхування. Класифікація особистого страхування.
2. Страхування від нещасного випадку.
 - 2.1. Сутність страхування від нещасного випадку.
 - 2.2. Обов'язкові види страхування від нещасного випадку і професійних захворювань.
 - 2.3. Добровільне індивідуальне і колективне страхування від нещасного випадку.
3. Страхування життя та його основні види.
4. Медичне страхування.
 - 4.1. Характеристика медичного страхування.
 - 4.2. Умови обов'язкового медичного страхування.
 - 4.3. Добровільне медичне страхування.

Література:

1. Александрова М. М. Страхування/ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
3. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 377 с.
4. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. – К.: Вид-во Європейського уні-ту, 2003. – 583 с.

Питання для самоконтролю

1. Що таке особисте страхування?
2. Охарактеризуйте страхування від нещасного випадку.
3. Дайте характеристику накопичувальному страхуванню.
4. Охарактеризуйте змішане страхування життя.
5. Дайте характеристику медичному страхуванню.

Тести:

1. Особисте страхування забезпечує страховий захист:

- а) інвестицій громадян;
- б) відповідальності роботодавця перед персоналом;
- в) працездатності громадян;

г) кредитів громадян.

2. Особисте страхування відноситься до:

- а) ризикової галузі;
- б) накопичувального страхування;
- в) ризикової галузі та накопичувального страхування;
- г) правильної відповіді немає.

3. Предметом особистого страхування є наступні групи ризиків:

- а) смерть, хвороба, каліцтво, відповідальність за нанесення шкоди третій особі;
- б) хвороба, травма, тривалість життя, пошкодження майна;
- в) смерть, хвороба, каліцтво, травма, тривалість життя;
- г) життя, здоров'я, працездатність, пошкодження майна громадян.

4. Специфічною рисою особистого страхування є:

- а) об'єкт страхування не має вартісної оцінки;
- б) страхова сума не може перевищувати залишкової вартості майна на момент укладення договору;
- в) договір страхування не укладається на тривалий час;
- г) забезпечує відшкодування збитку третій особі й одночасно виступає у якості охорони майнових інтересів самого страхувальника.

5. До якої галузі страхування відноситься медичне страхування:

- а) майнового;
- б) особистого ;
- в) співстрахування;
- г) страхування відповідальності.

Тема 10. Майнове страхування

Семінарське заняття № 6

1. Об'єкт, предмет і класифікація майнового страхування.
2. Страхування ризиків.
3. Страхування майна громадян.
4. Страхування майна туристів.
5. Види страхування пов'язані з страхуванням майна.

Література:

1. Александрова М. М. Страхування/ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
3. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 377 с.
4. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. – К.: Вид-во Європейського уні-ту, 2003. – 583 с.

Питання для самоконтролю

1. Що називають майном ?
2. На яких умовах може бути застраховане майно туристів?
3. Чи обов'язковим є страхування майна туристів?
4. На яких умовах страхується багаж при авіаперельотах?
5. Дайте характеристику морського страхування.

Тести:

1. Майнове страхування забезпечує страховий захист майнового інтересу, пов'язаний із:

- а) володінням та користуванням майном;
- б) життям та здоров'ям громадян;
- в) працездатністю громадян;
- г) відповідальністю перед третіми особами.

2. Специфічною ознакою майнового страхування є:

- а) суб'єктів страхових відносин може бути три: страховик, страхувальник, вигодонабувач;
- б) деякі підвиди страхування можуть бути виділені як особливо довготривалі;
- в) забезпечує відшкодування збитку третій особі і одночасно виступає

у якості охорони майнових інтересів самого страхувальника;

г) правильної відповіді немає.

3. Які з видів страхування не належать до майнового:

а) страхування наземного транспорту;

б) страхування інвестицій;

в) страхування кредитів;

г) страхування відповідальності власників транспортних засобів.

Тема 11. Страхування відповідальності

Семінарське заняття №7

1. Принципи страхування відповідальності.
2. Об'єкт, предмет і класифікація страхування відповідальності.
3. Страхування професійної відповідальності.
4. Страхування відповідальності за забруднення довкілля.
5. Страхування цивільної відповідальності.
6. Страхування специфічних туристичних ризиків.

Література:

1. Александрова М. М. Страхування/ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
3. Страхування: теорія та практика: навч.-метод. посіб. / Н.М. Внукова, Л.В. Временко, Д.В. Кондратенко та ін. – Х.: Бурун Книга, 2004. – 377 с.
4. Таркуцяк А.О. Страхові послуги: навч. посіб. / А.О. Таркуцяк. – К.: Вид-во Європейського ун-ту, 2003. – 583 с.

Питання для самоконтролю

1. Поясніть поняття відповідальності.
2. На які види поділяється страхування відповідальності?
3. Дайте характеристику страхування цивільної відповідальності.
4. В чому полягає зміст страхування цивільної відповідальності в туристичній діяльності?

Тести:

1. Який із видів відповідальності не страхується:

- а) відповідальність товаровиробника за якість продукції;
- б) відповідальність за професійними ризиками;
- в) відповідальність за фінансовий збиток;
- г) відповідальність за нанесення моральної шкоди третій особі.

2. Якими причинами зумовлюється обов'язковість страхування цивільної відповідальності автовласників:

- а) причинами релігійного характеру;
- б) необхідністю додаткового залучення коштів для утримання доріг;
- в) тим, що автомобіль є джерелом підвищеної небезпеки;
- г) необхідністю створення ефективної системи захисту майнових

інтересів потерпілих в ДТП.

3. Специфічною рисою страхування відповідальності є:

- а) наявність факту пошкодження, крадіжки, знищення не є достатньою умовою для здійснення відшкодування;
- б) забезпечує відшкодування збитку третій особі й одночасно виступає у якості охорони майнових інтересів самого страхувальника;
- в) страхова сума не обмежується вартісною оцінкою об'єкта страхування;
- г) усі відповіді вірні.

4. Порядок добровільного страхування встановлюється:

- а) нормативними документами Міністерства Фінансів України;
- б) правилами страхування страховика;
- в) Законами України;
- г) розпорядженнями Держфінпослуг.

Тести:

1. Який із видів відповідальності не страхується:

- а) відповідальність товаровиробника за якість продукції;
- б) відповідальність за професійними ризиками;
- в) відповідальність за фінансовий збиток;
- г) відповідальність за нанесення моральної шкоди третій особі.

2. Якими причинами зумовлюється обов'язковість страхування цивільної відповідальності автовласників:

- а) причинами релігійного характеру;
- б) необхідністю додаткового залучення коштів для утримання доріг;
- в) тим, що автомобіль є джерелом підвищеної небезпеки;
- г) необхідністю створення ефективної системи захисту майнових інтересів потерпілих в ДТП.

3. Специфічною рисою страхування відповідальності є:

- а) наявність факту пошкодження, крадіжки, знищення не є достатньою умовою для здійснення відшкодування;
- б) забезпечує відшкодування збитку третій особі й одночасно виступає у якості охорони майнових інтересів самого страхувальника;
- в) страхова сума не обмежується вартісною оцінкою об'єкта страхування;
- г) усі відповіді вірні.

4. Порядок добровільного страхування встановлюється:

- а) нормативними документами Міністерства Фінансів України;
- б) правилами страхування страховика;
- в) Законами України;
- г) розпорядженнями Держфінпослуг.

Тема 12. Страхування туристів та туристичних підприємств

Семінарське заняття №8

1. Особливості страхування туристів і туристичних підприємств.
2. Схеми страхування туристів.
3. Умови колективного та індивідуального страхування туристів від нещасних випадків, хвороб, смерті, при наданні адміністративної та юридичної допомоги.
4. Взаємодія вітчизняних страхових компаній з сервісними зарубіжними страховими компаніями assistance.
5. Форми необхідних документів при укладенні договору страхування, виробництва страхових виплат (страхового забезпечення і страхового відшкодування).
6. Страхові випадки, що підлягають і не підлягають страховому відшкодуванню при їх настанні.
7. Ризики, що виключаються з страхування туристів. Документи, необхідні для виплати страхових сум при нещасних випадках або хвороби. Розгляд спірних питань.
8. Страхування відповідальності туристичних організацій за невиконання контрактних або договірних умов.

Питання для самоконтролю

5. Характеристика ризиків у туристичній діяльності.
6. Проаналізуйте ризики туристів.
7. Сформулюйте основні етапи управління ризиком.
8. Що таке ризик-менеджмент?
9. До яких методів ризику належить страхування?

Література:

1. Александрова М. М. Страхування/ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Гаталяк О. М. Особливості страхування в туризмі/ О. М. Гаталяк, І. Г. Пандяк// Наукові вісті Інституту менеджменту та економіки «Галицька академія». – Івано-Франківськ. – №1 (7). – 2005. – С. 75 – 81.
3. Гаталяк О., Пандяк І. Специфічні форми страхування в туризмі.// Наукові записки Терноп. нац. пед. ун – ту. Серія географічна. – Тернопіль. – 2006. – Вип. 2. – С. 46 – 48.
4. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.

Тема 13. Страхування в рамках зовнішньоекономічних зв'язків у туризмі. Система «Асiстанс»
Семінарське заняття №9

1. Страхування в системі «Асiстанс»
2. Поняття про систему «Асiстанс»
3. Умови страхування за системою «Асiстанс»
4. Обмеження системи «Асiстанс»
5. Види «Асiстансу»
6. Практика страхування за системою «Асiстанс» в Україні

Література:

1. Александрова М. М. Страхування/ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Гаталяк О. М. Особливості страхування в туризмі/ О. М. Гаталяк, І. Г. Пандяк// Наукові вісті Інституту менеджменту та економіки «Галицька академія». – Івано-Франківськ. – №1 (7). – 2005. – С. 75 – 81.
3. Гвозденко А. А. Страхування в туризмі/ А. А. Гвозденко. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 256 с.
4. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
5. Носенко С. Асiстанс міжнародного рівня: «підводні камені» // Страхова справа. – 2004. – №1(13). – С. 62.
6. Охріменко О.О. Туристичний сегмент страхового ринку України: сучасні тенденції та технології розвитку: Монографія. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень НАН України, 2008. – С. 71.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає система «Асiстанс»?
2. Які компанії здійснюють страхування за системою «Асiстанс»?
3. Основні умови за системою «Асiстанс».
4. Чи існують загальні страхові правила за системою «Асiстанс»?

Тема 14. Страхування в рамках зовнішньоекономічних зв'язків у туризмі. Система «Зелена карта»
Семінарське заняття № 10

1. Система «Зелена карта».
2. Історія виникнення системи «Зелена карта».
3. Умови проведення страхування в системі «Зелена карта».
4. Розвиток системи страхування «Зелена карта» у світі.
5. Практика страхування в системі «Зелена карта» в Україні.
6. Види шахрайств пов'язанні з страхуванням за системою «Зелена карта».

Література:

1. Александрова М. М. Страхування/ М. М. Александрова. – К.: ЦУЛ, 2002. – 208 с.
2. Гаталяк О. М. Особливості страхування в туризмі/ О. М. Гаталяк, І. Г. Пандяк//. - Наукові вісті Інституту менеджменту та економіки «Галицька академія». – Івано-Франківськ. - №1 (7). – 2005. – С. 75 – 81.
3. Гвозденко А. А. Страхування в туризмі/ А. А. Гвозденко. – М.: Аспект Пресс, 2002. – 256 с.
4. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 368 с.
5. Машина Н. І. Міжнародне страхування: навч. посібник / Н.І. Машина. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 504 с.
6. Про обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів: Закон України від 01.07.2004 №1961 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1961-15>
7. Плиса В. Й. Страхування: навч. посібник / В. Й. Плиса. – К.: Каравела, 2005. – 392 с.

Питання для самоконтролю

1. Історія виникнення «Зеленої карти».
2. Порядок вступу в систему «Зелена карта».
3. Суть страхування системи КАСКО.
4. В чому полягає відмінність системи КАСКО від системи «Зелена карта».
5. Правила поведінки українських водіїв, що потрапили в ДТП за кордоном.

Тема 15. Проблеми сучасного страхування

Семінарське заняття № 11

1. Недоліки страхування
2. Злочини в страхуванні
- 2.1. Поняття страхового шахрайства
- 2.2. Шахрайство страхувальників
- 2.3. Злочини в інтересах страховиків
- 2.4. Боротьба з шахрайством

Література:

1. Єрмошенко А. М. Страхове шахрайство як джерело виникнення загроз у взаємодії страховиків і банків [Електронний ресурс] / А. М. Єрмошенко. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/Portal/soc_gum/pprbsu/texts/2009_27/09_27_16.pdf.
2. Заєць О.М. Правопорушення у сфері страхування під час розслідування страхових випадків// Заєць О.М./ Південноукраїнський правничий часопис, 2010-№2, С.242-244.
3. Машина Н. І. Міжнародне страхування. Навчальний посібник./ Н. І. Машина. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 504 с.
4. Машина Н. І. Страхування для туристичних підприємств/ Н. І. Машина. — К.: Центр навчальної літератури, 2006. — 368 с.
5. Пластун В.Л. Страхове шахрайство у сучасних умовах розвитку страхового ринку України / В.Л. Пластун, Г.В. Гніденко // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка і менеджмент. – 2010. – № 5/1 (39). – С. 99-105.
6. Страхування: теорія та практика: Навчально-методичний посібник / Внукова Н. М., Успенко В. І., Временко Л. В. — Харків: Бурун Книга, 2004. — 376 с.
7. Шахрайство в сфері страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://autoadvokat.com.ua/315.html>

Питання для самоконтролю

1. Назвіть основні проблеми страхування
2. Які злочини найпоширеніші у страхування?
3. Які види шахрайств типові для туристичних підприємств? туристів?
4. Назвіть основні недоліки страхування.
5. Які туристичні ризики не покривають страхування?

ТЕМИ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ЗАВДАНЬ САМОСТІЙНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

1. Сутність, роль та необхідність страхового захисту.
2. Поняття ризику в системі страхування.
3. Сутність і значення страхування майна фізичних осіб.
4. Форми страхового захисту.
5. Критерії визначення страхового ризику.
6. Принципи страхового захисту майна громадян.
7. Методи і підходи страхового захисту.
8. Основні характеристики страхових ризиків.
9. Об'єкти страхування в туристичній індустрії.
10. Суть страхування як економічної категорії.
11. Страхування транспортних засобів громадян.
12. Загальні підходи та принципи класифікації страхових ризиків.
13. Виникнення та етапи розвитку страхування.
14. Загальна класифікація ризиків.
15. Страхування особистого домашнього майна.
16. Особливість ознак страхування.
17. Види ризиків за суб'єктами, які підпадають під вплив ризиків.
18. Відповідальність як об'єкт страхових відносин.
19. Місце страхування в системі економічних категорій.
20. Види ризиків за джерелами небезпеки і їх походженням.
21. Необхідність, економічна суть і особливості страхування відповідальності.
22. Види договорів майнового страхування
23. Суть і значення об'єкта страхування.
24. Види ризиків за кількісними параметрами.
25. Підгалузі і види страхування відповідальності.
26. Функції страхування та їх практичне застосування.
27. Види та оцінка ризиків за обсягом відповідальності страховика.
28. Суть і значення страхування цивільної відповідальності.
29. Специфічні терміни і поняття, які використовуються в страхуванні.
30. Управління ризиком та його основні етапи.
31. Основні принципи і умови страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів.
32. Базові міжнародні страхові терміни і їх українські відповідники.
33. Підходи до ідентифікації ризиків.
34. Міжнародна система страхування «Зелена картка».
35. Суть і значення принципів страхування.
36. Підходи до аналізу і оцінки ризиків.
37. Майнове страхування, його необхідність і значення.
38. Класифікаційні відмінності об'єктів страхування.

39. Методичні основи управління ризиком.
40. Сутність і розуміння основних видів і форм особистого страхування в туристичній індустрії.
41. Галузі і підгалузі страхування.
42. Особливості страхування туристів і туристичних організацій.
43. Страхування карго і каско в системі туристичних послуг .
44. Види страхування.
45. Схеми страхування туристів.
46. Страхування життя і його основні види.
47. Класифікація страхування за формами його проведення.
48. Порядок укладання договорів страхування, страхових виплат і вирішення можливих розбіжностей.
49. Характеристика ризиків у туристичній діяльності.
50. Суть і значення обов'язкового страхування.
51. Страхові події і випадки
52. Особливості прояву ризиків туристичного підприємства.
53. Суть і значення добровільного страхування.
54. Умови колективного та індивідуального страхування туристів від нещасних випадків, хвороб, смерті.
55. Місце страхування серед методів керування ризиками в туристичній діяльності.
56. Основні види страхування туристів в Україні.
57. Взаємодія вітчизняних страхових компаній з сервісними зарубіжними страховими компаніями.
58. Структурні блоки програм страхування.
59. Системи страхування та страхового забезпечення.
60. Форми необхідних документів при укладенні договору страхування, виробництва страхових виплат.
61. Суть і значення транспортного страхування.
62. Значення та мета державного регулювання страхової діяльності.
63. Документи, необхідні для виплати страхових сум при нещасних випадках або хвороби.
64. Принципи страхового відшкодування та визначення розміру збитку.
65. Правове регулювання страхової діяльності в Україні.
66. Страхування відповідальності туристичних організацій за невиконання контрактних або договірних умов.
67. Суть і значення страхування майна юридичних осіб.
68. Державний нагляд за страховою діяльністю.
69. Страхові випадки, що підлягають і не підлягають страховому відшкодуванню при їх настанні.
70. Обов'язкові види страхування від нещасних випадків.
71. Суть і значення ліцензування страхової діяльності.
72. Основні принципи і умови страхування.
73. Основні фактори ризику в туристичній діяльності.

74. Контроль за діяльністю страховиків.
75. Страхування від нещасних випадків в туристичній індустрії.
76. Порядок укладання договорів страхування майна.
77. Завдання та функції органів державного нагляду за страховою діяльністю в Україні.
78. Особливості страхування від нещасних випадків на транспорті.
79. Сутність і класифікація ризику туристів.
80. Особливості реєстрації та ліцензування страховиків.
81. Стан і розвиток особистого страхування в Україні.
82. Теоретичні обумовленості програм. Страхування.
82. Принципи та порівняльна відмінності обов'язкового і добровільного страхування.
83. Перспективи розвитку страхування підприємницьких ризиків.
84. Розробка програми страхування ризиків для туристичного підприємства.
85. Розгляд спірних питань у страхуванні.
86. Основні умови страхового договору.
87. Специфічні фактори ризику в туризмі.
88. Правові основи розгляду спірних питань у страхуванні.
89. Форми і види страхування від нещасних випадків, їх практична суть.

ЗАПИТАННЯ ДЛЯ САМОПЕРЕВІРКИ

1. Документ (свідоцтво, сертифікат), що підтверджує факт заключення угоди страхування між страховиком і страхувальником і містить в собі всі умови страхування: 1. Страховий договір. 2. Страховий поліс. 3. Страхове покриття. 4. Страхова подія.

2. Неоплачування страховиком частина або всі збитки страхувальника: 1. Страхова франшиза. 2. Страховий поліс. 3. Страхова подія. 4. Страхові витрати.

3. Плата страхувальника страховику за покриття ризику страхування: 1. Страховий ризик. 2. Страхова премія. 3. Страховий внесок. 4. Страхова сума.

4. Грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку: 1. Страхова виплата. 2. Страховий внесок. 3. Страховий ризик. 4. Страховий тариф.

5. Передбачування подія на випадок виникнення якої проводиться страхування: 1. Страхова ситуація. 2. Страхові положення. 3. Страховий ризик. 4. Страховий випадок.

6. Особа, на користь якої страхувальник заключає договори страхування: 1. Страховик. 2. Застрахований. 3. Вигодонабувач. 4. Бенефіціарій.

7. Плата за страхування: 1. Страхова премія. 2. Страхова оцінка. 3. Страхова сума. 4. Страхова вартість.

8. Вартість знищеного або зіпсованого майна в результаті страхового випадку: 1. Страховий тариф. 2. Страхова сума. 3. Збиток. 4. Страховий внесок.

9. Грошова сума, яку виплачує страховик страхувальнику при настанні страхового випадку згідно умов договору (переважно майнового страхування): 1. Страхові відшкодування. 2. Страховий внесок. 3. Страхова премія. 4. Страхові забезпечення.

10. Грошова сума, яку виплачує страховик страхувальнику при настанні страхового випадку згідно умов договору (для особистого страхування): 1. Страхові відшкодування. 2. Страховий внесок. 3. Страхова премія. 4. Страхові забезпечення.

11.Фінансові установи, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності:1. Страховики. 2. Страхувальники. 3. Вигодонабувачі. 4. Брокери.

12.Подія на випадок якої проводиться страхування:1. Страховий ризик. 2. Страховий випадок. 3. Збиток. 4. Страхове відшкодування.

13.Який з перелічених видів не стосується особистого страхування?1. Страхування життя. 2. Страхування від нещасного випадку. 3. Медичне страхування. 4. Страхування відповідальності.

14.Вид страхування, у якому об'єктом страхування виступають майнові інтереси страхувальників, пов'язані з володінням, використанням і розпорядженням майном:1. Туристичне страхування. 2. Майнове страхування. 3. Медичне страхування. 4. Страхування вантажів.

15.Об'єктами майнового страхування не можуть бути: 1. Основні фонди. 2. Оборотні фонди. 3. Об'єкти незавершеного будівництва. 4. Майно в аварійному стані.

16.Яких галузей страхування немає в Україні?

1. Майнове. 2. Особисте. 3. Відповідальності. 4. Економічних ризиків.

17.Вид страхування при якому страхове відшкодування надається у вигляді конкретної послуги або плати за фактично надану послугу:

1. Асістанс. 2. Майнове страхування. 3. Особисте страхування. 4. Соціальне страхування.

18.Система міжнародних договорів про обов'язкове страхування цивільної відповідальності водіїв транспортних засобів:

1. „Зелена карта”. 2. Страхування вантажів. 3. Страхування відповідальності. 4. Страхування економічних ризиків.

19.Страхування транспортного засобу:

1. „Зелена карта”. 2. Асістанс. 3. КАСКО. 4. Страхування вантажів.

20.Особисте обов'язкове страхування пасажирів (туристів, екскурсантів) здійснюється шляхом заключення:

1. Договір між пасажирями. 2. Договір між перевізниками. 3. Договір між перевізниками і страховими компаніями. 4. Договір між страховими компаніями і туристами.

21.Відносини між страховиками і страхувальниками з надання страхової послуги, коли захист майнових інтересів пов'язаний з життям, здоров'ям і працездатністю страховиків і застрахованих туристів:

1. Туристичне страхування.
2. Медичне страхування.
3. Страхування життя.
4. Особисте страхування.

ВІДПОВІДІ

1. Страховий поліс
2. Страхова франшиза
3. Страховий внесок
4. Страхова виплата
5. Страховий випадок
6. Застрахований
7. Страхова премія
8. Збиток
9. Страхове відшкодування
10. Страхове забезпечення
11. Страховики
12. Страховий ризик
13. Страхування відповідальності
14. Майнове страхування
15. Майно в аварійному стані
16. Економічних ризиків
17. Асістанс
18. Зелена карта
19. КАСКО
20. Договір між перевізниками і страховими компаніями
21. Особисте страхування

ДОДАТКИ

ДОГОВІР СТРАХУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ № _____

місто Київ

« _____ » _____ 20__ року

Закрите акціонерне товариство « _____ », надалі Страховик, в особі Голови Правління (прізвище, ім'я та по батькові), діючого на підставі Статуту, з одної сторони, та Громадянин України _____, ідентифікаційний номер _____, паспорт серії _____ № _____, виданий _____ РУГУ МВС України в місті Києві, « _____ » _____ 19__ року, місце проживання: місто Київ _____, надалі Страхувальник, з другої сторони, та Акціонерний банк « _____ », надалі Вигодонабувач, в особі Заступника Голови Правління (прізвище, ім'я та по батькові) (місце проживання: _____), який діє на підставі довіреності, посвідченої _____, приватним нотаріусом Київського міського нотаріального округу « _____ » _____ 20__ року за реєстровим № _____, з третьої сторони, які разом далі за текстом – Сторони, уклали договір страхування транспортних засобів, надалі – Договір, про наступне.

1. ПРЕДМЕТ ДОГОВОРУ. ОБ'ЄКТИ СТРАХУВАННЯ. МІСЦЕ СТРАХУВАННЯ

1.1. Згідно з цим Договором Страховик приймає на себе обов'язок на умовах «Правил добровільного страхування автотранспортних засобів» від « _____ » _____ 20__ року № _____ (далі – Правил), відшкодувати збитки, що може зазнати Страхувальник у результаті пошкодження, знищення або втрати автомобіля(-ів), який(-і) вказан(-і) в додатку 1 до цього Договору, далі за текстом – Автомобіль.

1.2. Об'єктами страхування є майнові інтереси, які не суперечать законодавству України, пов'язані з володінням, користуванням і розпорядженням Автомобілем, який належить на праві власності Страхувальнику.

1.3. Страхування відбувається на користь Вигодонабувача з огляду на те, що Вигодонабувач надав Страхувальнику кредит для придбання Автомобіля та Автомобіль є предметом застави, який забезпечує зобов'язання

Страховальника перед Вигодонабувачем по погашенню такого кредиту.

1.4. Територія дії Договору:

1.4.1. Сторони домовились, що Страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату Вигодонабувачу (або за його розпорядженням Страховальнику) в разі настання страхових випадків, визначених в підпунктах 2.1.1 та 2.1.3 Договору, на території держав всієї Західної та Східної Європи, за виключенням зон військових дій.

1.4.2. Сторони домовились, що Страховик зобов'язаний здійснити страхову виплату Вигодонабувачу в разі настання страхового випадку, визначеного в підпунктах 2.1.2 Договору, на території України.

2. СТРАХОВІ ВИПАДКИ

2.1. У відповідності до цього Договору, а також «Правил добровільного страхування автотранспортних засобів» від «_____» _____ 20_____ року № _____, Страховик бере на себе зобов'язання здійснити страхову виплату Вигодонабувачу (або за його розпорядженням Страховальнику) в разі настання наступних страхових випадків:

2.1.1. Пошкодження чи знищення Автомобіля та / або його частин, деталей, приладів внаслідок ДТП;

2.1.2. Незаконне заволодіння Автомобілем, пошкодження або знищення його частин, деталей, приладів, що викликані навмисними діями третіх осіб;

2.1.3. Пошкодження чи знищення Автомобіля та / або його частин, деталей, приладів внаслідок:

2.1.3.1. стихійного лиха (включаючи повінь, бурю, ураган, смерч, цунамі, шторм, злив, град, обвал, лавини, оповзень, вихід підґрунтових вод, паводок, удар блискавки, усідання ґрунту тощо);

2.1.3.2. пожежі та вибуху в Автомобілі (включаючи займання внаслідок короткого замикання в електромережі Автомобіля), падіння предметів (дерев, снігу, криги тощо), пілотованих літальних апаратів (чи їх частин).

3. УМОВИ СТРАХУВАННЯ. СТРАХОВА СУМА І СТРАХОВИЙ ПЛАТІЖ

3.1. На страхування приймається Автомобіль у непошкодженному стані, що пройшов технічний огляд у встановленому чинним законодавством України

порядку та в установлений термін і не застрахований в інших страхових компаніях за тими ж видами ризиків.

3.2. Страхування Автомобіля здійснюється на повну вартість, частка відповідальності Страховика складає 100%.

3.3. Страхова сума за Договором протягом строку страхування з «__» _____ 20__ року по «__» _____ 20__ року становить _____ гривень (_____), що складає 100 (сто) відсотків від вартості Автомобіля;

3.4. Страхова сума для Автомобіля зазначена у Додатку 1 до цього Договору.

3.5. Протягом дії Договору страхова сума підлягає індексації на дату настання страхового випадку.

3.5.1. Страхова сума на дату настання страхового випадку протягом терміну дії Договору індексується згідно з формулою:

$$S_{n1} = S_o * (K_n / K_o)$$

S_{n1} – індексована страхова сума;

S_o – страхова сума на дату укладання Договору;

K_n – встановлений Національним банком України курс долара США до гривні на дату настання страхового випадку;

K_o – встановлений Національним банком України курс гривні до долара США на дату набуття чинності цим Договором.

3.6. Договір, за яким виплачено страхове відшкодування, зберігає чинність до кінця обумовленого строку дії, і Страховик несе за ним відповідальність у межах суми, що є різницею між страховою сумою й сумою виплаченого страхового відшкодування. Зміна відсотка відповідальності Страховика у зв'язку зі зменшенням об'єму відповідальності за Договором не настає.

3.7. За бажанням Страхувальника страхова сума за діючим Договором може бути відновлена або збільшена до розміру дійсної вартості Автомобіля шляхом укладання додаткового договору (на розмір збільшення страхової суми) на строк до закінчення дії цього Договору.

3.8. Договором страхування передбачається безумовна франшиза:

3.8.1. у розмірі 5 (п'яти) відсотків від страхової суми Автомобіля у випадку його втрати внаслідок незаконного заволодіння;

3.8.2. у розмірі 1 (один) відсоток від страхової суми Автомобіля у разі його пошкодження чи знищення внаслідок настання інших, передбачених Договором, страхових випадків. Франшиза не вираховується із суми страхового відшкодування в разі, якщо страховий випадок стався з вини встановленої третьої особи, і це підтверджується документом компетентних органів.

3.9. Розрахунок розміру страхового платежу здійснюється відповідно до страхової суми, визначеної згідно з п.п. 3.3, цього Договору. Оплата страхового платежу здійснюється Страхувальником Страховику таким чином:

3.9.1. платіж за період страхування з «__» _____ 20__ року по «__» _____ 20__ року у розмірі _____ (_____) – сплачується не пізніше «__» _____ 20__ року.

3.10. Встановлений Національним банком України курс долара США до гривні (USD/UAH) на дату укладання Договору складає _____.

4. ВИКЛЮЧЕННЯ ІЗ СТРАХОВИХ ВИПАДКІВ І ОБМЕЖЕННЯ СТРАХУВАННЯ. ВІДМОВА У ВИПЛАТІ СТРАХОВОГО ВІДШКОДУВАННЯ

4.1. Не є страховими випадками і страхове відшкодування не виплачується, якщо пошкодження, знищення або втрата Автомобіля сталася під час або внаслідок:

4.1.1. ядерного вибуху, впливу радіації або радіоактивного забруднення;

4.1.2. військових дій, а також маневрів або інших військових заходів;

4.1.3. громадянської війни, громадських заворушень різного роду та страйків;

4.1.4. перевезення його автомобільним, залізничним, водним чи авіаційним транспортом;

- 4.1.5. його завантаження на інший транспортний засіб;
- 4.1.6. його розвантаження з іншого транспортного засобу;
- 4.1.7. невідкорення Страхувальника (водія) Автомобіля владі (втеча на Автомобілі з місця пригоди, переслідування Автомобіля працівниками ДАІ);
- 4.1.8. вчинення Страхувальником (водієм) Автомобіля умисного злочину;
- 4.1.9. використання Автомобіля як таксі при здійсненні підприємницької діяльності з метою отримання прибутку;
- 4.1.10. участі Автомобіля у спортивних змаганнях;
- 4.1.11. надання його для використання працівникам міліції або медичним працівникам для виконання невідкладних службових обов'язків;
- 4.1.12. порушення правил безпеки при ремонті та обслуговуванні, порушення водієм правил технічної експлуатації, вимог «Правил дорожнього руху» щодо технічного стану й обладнання транспортного засобу та обов'язків водія при настанні дорожньо-транспортної пригоди;
- 4.1.13. технічного браку деталей, матеріальні збитки від якого повинні відшкодуватися за гарантійними зобов'язаннями підприємства-виробника чи торгівельної організації;
- 4.1.14. його буксируванні з порушенням вимог Правил дорожнього руху;
- 4.1.15. незаконного заволодіння (набуття права на майно) шляхом обману чи зловживання довір'ям (шахрайства), шляхом вимагання;
- 4.1.16. протизаконних дій (бездіяльності) державних органів, органів місцевого управління або посадових осіб цих органів, в тому числі внаслідок видання вищевказаними органами та посадовими особами документів, які не відповідають законам або іншим правовим актам;
- 4.1.17. арешту чи конфіскації Автомобіля правоохоронними, митними або податковими органами.
- 4.2. Страховик звільняється від здійснення виплати страхового відшкодування, якщо:
 - 4.2.1. Страхувальник (Вигодонабувач) вчинив навмисні дії, спрямовані на настання страхового випадку. Зазначена норма не поширюється на дії,

пов'язані з виконанням ними громадянського чи службового обов'язку, в стані необхідної оборони (без перевищення її меж) або захисту майна, життя, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації. Кваліфікація дій Страхувальника (Вигодонабувача) встановлюється відповідно до чинного законодавства України;

4.2.2. Страхувальник подав свідомо неправдиві відомості про об'єкт страхування або про факт настання та обставини страхового випадку;

4.2.3. Страхувальник (Вигодонабувач) отримав повне відшкодування збитків від особи, винної у їх заподіянні;

4.2.4. Страхувальник (Вигодонабувач) створив Страховикові перешкоди у визначенні обставин виникнення, характеру та розміру збитків;

4.2.5. Страхувальник (Вигодонабувач) створив Страховикові перешкоди у здійсненні його права позову у порядку регресу до особи, винної у настанні страхового випадку;

4.2.6. Страхувальник (Вигодонабувач) здійснив ремонт пошкодженого Автомобіля до огляду Страховиком;

4.2.7. Страхувальник утратив право власності (користування) на Автомобіль на момент настання страхового випадку внаслідок продажу, дарування, рішення суду тощо;

4.2.8. були пошкоджені, знищені або втрачені тільки колеса;

4.2.9. Страхувальник несвоєчасно повідомив Страховика та правоохоронні органи про настання страхового випадку і це не дало змоги установити причини, обставини й розмір збитків;

4.2.10. в інших випадках, визначених законодавством України.

5. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ

5.1. Страховик зобов'язаний:

5.1.1. ознайомити Страхувальника з умовами та Правилами страхування, що вказані в пункті 2.1. цього Договору;

5.1.2. протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних

документів для своєчасної виплати страхового відшкодування;

5.1.3. при настанні страхового випадку протягом 72 годин після надання Страхувальником документів, передбачених цим Договором, та підписання Страховиком та Страхувальником страхового акту, здійснити виплату страхового відшкодування Вигодонабувачу, або за його письмовим дорученням – Страхувальнику.

5.1.4. в разі прийняття рішення про відмову у виплаті страхового відшкодування письмово повідомити про це Страхувальника і Вигодонабувача з обґрунтуванням причин відмови;

5.1.5. тримати в таємниці відомості про Страхувальника, Вигодонабувача та їх майновий стан за винятком випадків, передбачених законодавством України.

Строк підписання страхового акту - ?

5.2. Страховик має право:

5.2.1. здійснювати заходи з перевірки даних і документів, наданих Страхувальником стосовно Автомобіля, умов його використання та зберігання, факту й обставин настання страхового випадку, розміру заподіяних збитків;

5.2.2. робити запити до правоохоронних органів, підприємств, установ і організацій, що володіють інформацією про страховий випадок, а також самостійно з'ясовувати причини й обставини його настання;

5.2.3. зменшити розмір або відмовити у виплаті страхового відшкодування у випадках, що передбачені цим Договором та / або законодавством України;

5.2.4. у разі повної загибелі Автомобіля (коли вартість відновлювального ремонту перевищує 75 % (сімдесят п'ять) відсотків страхової суми), виплатити повну страхову суму, за вирахуванням франшизи, Вигодонабувачу або за його письмовим дорученням Страхувальнику.

5.2.5. одержати від Страхувальника Автомобіль (агрегат, деталь) за умови виплати повної страхової суми за Автомобіль у цілому, або належної суми страхового відшкодування за агрегат (деталь) в разі, якщо Автомобіль, застрахований на його повну вартість, а вартість відновлення Автомобіля (агрегату, деталі) складає 75 % і більше його дійсної вартості;

5.2.6. Страховик має право затримати виплату страхового відшкодування на

строк до 3-х місяців від дня надання Страхувальником усіх необхідних документів, у разі, коли:

5.2.6.1. подані документи не дають змоги повністю з'ясувати причини й обставини страхового випадку, розмір заподіяної шкоди, обставини, що підтверджують право Страхувальника на одержання відшкодування – до з'ясування, але в будь-якому випадку не більше ніж на 3 місяці;

5.2.6.2. у зв'язку з виникненням збитку розпочато слідство або порушено кримінальну справу – до винесення постанови про зупинення або закриття кримінальної справи чи винесення вироку суду, але в будь-якому випадку не більше ніж на 3 місяці; - залишити тільки у випадку порушення кримінальної справи проти Страхувальника.

5.2.7. інші права, передбачені законодавством України.

5.3. Страхувальник зобов'язаний:

5.3.1. при укладанні договору страхування надати Страховику інформацію про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати Страховика про будь-яку зміну (підвищення ступеня) страхового ризику;

5.3.2. сплатити страховий платіж у повному розмірі у строк, обумовлений п.п. 3.9.1 цього Договору;

5.4. В разі настання страхового випадку, Страхувальник зобов'язаний:

5.4.1. негайно повідомити про випадок органи внутрішніх справ (ДАІ та/ або пожежну охорону);

5.4.2. вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок страхового випадку;

5.4.3. негайно, як тільки стане можливо, але не пізніше ніж у дводобовий термін (за виключенням вихідних, неробочих та святкових днів) повідомити Страховика і Вигодонабувача про настання страхового випадку – додати згідно телефонних номерів, адреси електронної пошти та/або місцем знаходження, вказаних у Договорі. Вручення письмового повідомлення цінним чи рекомендованим листом поштової організації в межах вказаного вище строку вважається належним повідомленням;

5.4.4. забезпечити Страховику можливість реалізувати його право позову у порядку регресу до особи, винної у настанні страхового випадку;

- 5.4.5. пред'явити Страховику і Вигодонабувачу для огляду пошкоджений Автомобіль і бути присутнім при проведенні такого огляду;
- 5.4.6. без згоди Страховика не здійснювати ремонт Автомобіля, крім робіт, необхідних для його транспортування;
- 5.4.7. надати Страховику документи компетентних органів, інші наявні у Страхувальника документи, що містять інформацію про час, місце, обставини настання страхового випадку;
- 5.4.8. після ремонту пошкодженого Автомобіля представити його для огляду Страховику і Вигодонабувачу. В разі невиконання цієї вимоги, вимоги щодо сплати страхового відшкодування у разі аналогічних пошкоджень Автомобіля Страховиком повторно не приймаються;
- 5.4.9. у місячний термін повернути Страховику страхове відшкодування, сплачене за викрадений Автомобіль (деталі, агрегати), якщо він не був переданий у власність Страховику, а в подальшому був знайдений і повернутий Страхувальнику;
- 5.4.10. здійснювати інші дії, передбачені законодавством України;
- 5.4.11. ставиться до Автомобіля так, ніби то він не був застрахований, ані яким чином не посилювати наслідки страхових випадків, а навпаки, вживати усіх заходів щодо рятування Автомобіля.
- 5.5. Страхувальник не має права замінювати Вигодонабувача.
- 5.6. Страхувальник має право:
- 5.6.1. вимагати від Страховика роз'яснень умов та Правил страхування;
- 5.6.2. вносити Страховику пропозиції щодо змін і доповнень до умов цього Договору;
- 5.6.3. надавати Страховику додаткові дані та документи, що мають відношення до страхового випадку;
- 5.6.4. на одержання від Страховика дубліката цього Договору в разі утрати оригіналу;
- 5.6.5. інші права, що передбачені законодавством України.

6. ВИЗНАЧЕННЯ ЗБИТКІВ, ПОРЯДОК ТА УМОВИ СПЛАТИ СТРАХОВИХ ВІДШКОДУВАНЬ

6.1. Страхове відшкодування виплачується на підставі таких документів:

6.1.1. письмової заяви Страхувальника про виплату страхового відшкодування за встановленою формою, зразок якої додається до Договору;

6.1.2. довідки органів внутрішніх справ або інших компетентних органів, яка повинна містити дані про факт, час, дату, місце, обставини і причини події, її учасників, опис пошкоджень Автомобіля, дані про стан водія Автомобіля, рішення органів внутрішніх справ щодо оцінки дій її учасників – замінити на згідно форми, прийнятої органом внутрішніх справ або іншим компетентним органом;

6.1.3. документів, що підтверджують розмір заподіяних збитків;

6.1.4. інших документів, визначених законодавством України.

6.2. При настанні страхового випадку за межами України Страхувальник (Вигодонабувач) додатково надає Страховику:

6.2.1. фотографію пошкодженого Автомобіля;

6.2.2. сплачений рахунок зі станції технічного обслуговування (якщо ремонт Автомобіля здійснювався за межами України).

6.3. Розмір заподіяної шкоди визначається Страховиком за власний рахунок на підставі документів, що передбачені чинним законодавством України.

6.4. Розмір страхового відшкодування за пошкоджений Автомобіль визначається на підставі розміру заподіяної шкоди з урахуванням:

6.4.1. страхової суми й обсягу відповідальності Страховика за договором (враховуючи проведені виплати страхового відшкодування на день страхового випадку та повноту сплати страхового платежу);

6.4.2. безумовної франшизи;

6.4.3. суми, що була відшкодована Страхувальнику особою, винною у заподіянні збитків або особою, яка їх відшкодовує замість винуватця;

6.4.4. розміру збитків, відшкодованих Страхувальнику іншими Страховиками за цим страховим випадком.

6.5. До страхового відшкодування не включається вартість:

6.5.1. ремонтних робіт, не пов'язаних з усуненням пошкоджень Автомобіля, що виникли внаслідок даного страхового випадку, використаних при цьому запчастин і матеріалів;

6.5.2. технічного обслуговування та гарантійного ремонту Автомобіля;

6.5.3. робіт, пов'язаних із переобладнанням Автомобіля;

6.5.4. комплектних агрегатів і вузлів та робіт із їх заміни, якщо заміні чи ремонту підлягають окремі їх деталі;

6.5.5. транспортування Автомобіля до підприємства автосервісу;

6.5.6. утрати товарної вартості;

6.5.7. проведення автотоварознавчої експертизи, якщо вона була замовлена Страхувальником (Вигодонабувачем) самостійно, без узгодження із Страховиком. Якщо експертиза проводиться на замовлення Страхувальника (Вигодонабувача) за узгодженням із Страховиком, йому відшкодовується половина вартості її проведення.

6.6. Страхове відшкодування за Договором страхування не може перевищувати розмір фактичної прямої шкоди, що виникла внаслідок пошкодження, знищення або втрати Автомобіля, а також страхової суми для цього Автомобіля.

7. ТЕРМІН ДІЇ ДОГОВОРУ. ПОРЯДОК ЗМІНИ ТА ПРИПИНЕННЯ ДОГОВОРУ

7.1. Цей Договір набуває чинності з моменту його підписання, тобто з «__» _____ 20__ року, та закінчує свою дію «__» _____ 20__ року, при цьому Страховик несе відповідальність тільки за тими страховими випадками, що сталися після надходження страхового платежу, передбаченого п. 3.9.1. Договору в повному обсязі на поточний рахунок Страховика.

7.2. Дію цього Договору не може бути достроково припинено за вимогою Страховика.

7.3. Дію цього Договору може бути достроково припинено за вимогою Страхувальника. Право вимагати дострокового припинення цього Договору у Страхувальника виникає з моменту повного погашення заборгованості перед Вигодонабувачем за Кредитним договором № ____ від «__» _____ 20__ року та одержання Страховиком відповідного

письмового підтвердження Вигодонабувача.

7.4. Дострокове припинення цього Договору відбувається в порядку, визначеному законодавством України.

7.5. Дія цього Договору припиняється у випадках:

7.5.1. закінчення терміну його дії;

7.5.2. виконання Страховиком зобов'язань перед Страхувальником / Вигодонабувачем у повному обсязі;

7.5.3. смерті Страхувальника, за винятком випадків, передбачених Законом України «Про страхування»;

7.5.4. ліквідації Страховика у порядку, встановленому законодавством України;

7.5.5. прийняття судового рішення про визнання цього Договору страхування недійсним;

7.5.6. в інших випадках, передбачених законодавством України.

7.6. Не допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі, за умови дострокового припинення цього Договору.

8. ПОРЯДОК ВИРІШЕННЯ СПОРІВ. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

8.1. Спори, що виникають відносно цього Договору, вирішуються згідно з законодавством України.

8.2. У разі несвоєчасної виплати страхового відшкодування, Страховик сплачує Вигодонабувачеві пеню в розмірі подвійної облікової ставки НБУ від суми заборгованості за кожний день прострочення.

9. ОСОБЛИВІ УМОВИ

9.1. В зв'язку з тим, що Автомобіль є предметом застави за Договором застави автомобіля, що належить Страхувальнику на підставі Свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу від «__» _____ 20__ року (серія № ____, реєстраційний номер _____), реєстровий № ____ від «__» _____ 20__ року, що укладений в забезпечення Кредитного договору № ____ від «__» _____ 20__ року, до страхових випадків відносяться також пошкодження, чи знищення Автомобіля (його частин, деталей, приладів тощо) внаслідок дорожньо-транспортної пригоди, коли управління Автомобілем здійснюється у стані алкогольного сп'яніння, під впливом наркотичних чи токсичних речовин, а також вибуху внаслідок перевезення вибухових речовин.

9.2. Зміни та доповнення до цього Договору вносяться шляхом підписання Сторонами додаткових угод до цього Договору.

9.3. Жодна із Сторін не має права передавати свої зобов'язання за цим Договором третім особам без письмового дозволу другої Сторони.

9.4. Цей Договір складений в трьох оригінальних примірниках, кожний з яких має однакову юридичну чинність.

10. РЕКВІЗИТИ ТА ПІДПИСИ СТОРІН

СТРАХОВИК

СТРАХУВАЛЬНИК

ВИГОДОНАБУВАЧ

ЗАТ «_____»

Акціонерний банк «_____»

Додаток 2

ЗАКОН УКРАЇНИ

Про страхування

(Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 18, ст. 78)

{Вводиться в дію Постановою ВР

[№ 86/96-ВР від 07.03.96](#), ВВР, 1996, № 18, ст. 79}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 306/97-ВР від 04.06.97](#), ВВР, 1997, № 29, ст.191

[№ 589/97-ВР від 21.10.97](#), ВВР, 1998, № 2, ст. 4

[№ 684/97-ВР від 03.12.97](#), ВВР, 1998, № 11-12, ст.50

[№ 312-XIV від 11.12.98](#), ВВР, 1999, № 4, ст.35

[№ 1489-III від 22.02.2000](#), ВВР, 2000, № 19, ст.143

[№ 1642-III від 06.04.2000](#), ВВР, 2000, № 27, ст.213

[№ 1807-III від 08.06.2000](#), ВВР, 2000, № 38, ст.318

[№ 1937-III від 14.09.2000](#), ВВР, 2000, № 43, ст.366

[№ 2056-III від 19.10.2000](#), ВВР, 2000, № 50, ст.436

[№ 2245-III від 18.01.2001](#), ВВР, 2001, № 15, ст.73

[№ 2664-III від 12.07.2001](#), ВВР, 2002, № 1, ст.1

[№ 2665-III від 12.07.2001](#), ВВР, 2001, № 50, ст.262}

{В редакції Закону

[№ 2745-III від 04.10.2001](#), ВВР, 2002, № 7, ст.50}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами

[№ 2775-III від 15.11.2001](#), ВВР, 2002, № 8, ст.62

[№ 2893-III від 13.12.2001](#), ВВР, 2002, № 14, ст.96

[№ 2921-III від 10.01.2002](#), ВВР, 2002, № 16, ст.114

[№ 898-IV від 05.06.2003](#), ВВР, 2003, № 38, ст.313

[№ 980-IV від 19.06.2003](#), ВВР, 2004, № 2, ст.6

[№ 1414-IV від 03.02.2004](#), ВВР, 2004, № 19, ст.254

[№ 1628-IV від 18.03.2004](#), ВВР, 2004, № 26, ст.362

[№ 1971-IV від 01.07.2004](#), ВВР, 2005, № 1, ст.10

[№ 1961-IV від 01.07.2004](#), ВВР, 2005, № 1, ст.1

[№ 2288-IV від 23.12.2004](#), ВВР, 2005, № 6, ст.138

[№ 2774-IV від 07.07.2005](#), ВВР, 2005, № 37, ст.447

[№ 3201-IV від 15.12.2005](#), ВВР, 2006, № 13, ст.110

[№ 230-V від 05.10.2006](#), ВВР, 2006, № 49, ст.484

[№ 357-V від 16.11.2006](#), ВВР, 2007, № 2, ст.14

[№ 997-V від 27.04.2007](#), ВВР, 2007, № 33, ст.440

[№ 1110-V від 31.05.2007](#), ВВР, 2007, № 44, ст.511

[№ 107-VI від 28.12.2007](#), ВВР, 2008, № 5-6, № 7-8, ст.78 - зміни діють по 31 грудня 2008 року

[№ 251-VI від 10.04.2008](#), ВВР, 2008, № 23, ст.214}

{Додатково див. Рішення Конституційного Суду

[№ 10-рп/2008 від 22.05.2008](#)}

{Офіційне тлумачення до Закону див. в Рішенні Конституційного Суду
[№ 27-рп/2008 від 03.12.2008](#)}

{Із змінами, внесеними згідно із Законами
[№ 675-VI від 17.12.2008](#), ВВР, 2009, № 15, ст.192
[№ 692-VI від 18.12.2008](#), ВВР, 2009, № 17, ст.236
[№ 1392-VI від 21.05.2009](#), ВВР, 2009, № 40, ст.578
[№ 1447-VI від 04.06.2009](#), ВВР, 2009, № 43, ст.638
[№ 1617-VI від 24.07.2009](#), ВВР, 2010, № 2-3, ст.11
[№ 2289-VI від 01.06.2010](#), ВВР, 2010, № 33, ст.471
[№ 2367-VI від 29.06.2010](#), ВВР, 2010, № 34, ст.486
[№ 2756-VI від 02.12.2010](#), ВВР, 2011, № 23, ст.160
[№ 2850-VI від 22.12.2010](#), ВВР, 2011, № 28, ст.252
[№ 3138-VI від 15.03.2011](#), ВВР, 2011, № 39, ст.393
[№ 3205-VI від 07.04.2011](#), ВВР, 2011, № 41, ст.413
[№ 3236-VI від 19.04.2011](#), ВВР, 2011, № 42, ст.435
[№ 3565-VI від 05.07.2011](#), ВВР, 2012, № 5, ст.34
[№ 3925-VI від 18.10.2011](#), ВВР, 2012, № 22, ст.218
[№ 4212-VI від 22.12.2011](#), ВВР, 2012, № 32-33, ст.413
[№ 4270-VI від 22.12.2011](#), ВВР, 2012, № 31, ст.384
[№ 4391-VI від 09.02.2012](#), ВВР, 2012, № 41, ст.491
[№ 4452-VI від 23.02.2012](#), ВВР, 2012, № 50, ст.564
[№ 4652-VI від 13.04.2012](#), ВВР, 2013, № 21, ст.208
[№ 5037-VI від 04.07.2012](#), ВВР, 2013, № 23, ст.224
[№ 5090-VI від 05.07.2012](#), ВВР, 2013, № 30, ст.344
[№ 5204-VI від 06.09.2012](#), ВВР, 2013, № 31, ст.369
[№ 5410-VI від 02.10.2012](#), ВВР, 2013, № 42, ст.586
[№ 5459-VI від 16.10.2012](#), ВВР, 2013, № 48, ст.682
[№ 5461-VI від 16.10.2012](#), ВВР, 2014, № 5, ст.62
[№ 5463-VI від 16.10.2012](#), ВВР, 2014, № 4, ст.61
[№ 406-VII від 04.07.2013](#), ВВР, 2014, № 20-21, ст.712
[№ 1586-VII від 04.07.2014](#), ВВР, 2014, № 33, ст.1162
[№ 1702-VII від 14.10.2014](#), ВВР, 2014, № 50-51, ст.2057
[№ 124-VIII від 15.01.2015](#), ВВР, 2015, № 14, ст.96
[№ 246-VIII від 05.03.2015](#), ВВР, 2015, № 22, ст.146
[№ 901-VIII від 23.12.2015](#), ВВР, 2016, № 4, ст.44
[№ 922-VIII від 25.12.2015](#), ВВР, 2016, № 9, ст.89
[№ 1792-VIII від 20.12.2016](#), ВВР, 2017, № 4, ст.43
[№ 2262-VIII від 21.12.2017](#), ВВР, 2018, № 15, ст.120
[№ 2473-VIII від 21.06.2018](#), ВВР, 2018, № 30, ст.239
[№ 2642-VIII від 06.12.2018](#), ВВР, 2019, № 6, ст.39
Кодексом
[№ 2597-VIII від 18.10.2018](#), ВВР, 2019, № 19, ст.74}

{У тексті Закону слова "Комітет у справах нагляду за страховою діяльністю" в усіх відмінках замінено словами "Міністерство фінансів України" у відповідному відмінку згідно із Законом [№ 1937-III від 14.09.2000](#)}

{У тексті Закону (крім [пункту 29 частини першої статті 7 та статті 44](#)) слово "громадянин" та слова "страхувальник-громадянин" у всіх відмінках і числах замінено відповідно словами "фізична особа" та "страхувальник - фізична особа" у відповідному відмінку і числі згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

{У тексті Закону слова "статутний фонд" в усіх відмінках і числах замінено словами "статутний капітал" у відповідному відмінку і числі [№ 2850-VI від 22.12.2010](#)}

Цей Закон регулює відносини у сфері страхування і спрямований на створення ринку страхових послуг, посилення страхового захисту майнових інтересів підприємств, установ, організацій та фізичних осіб.

Дія цього Закону не поширюється на державне соціальне страхування та на діяльність Експортно-кредитного агентства. Діяльність Експортно-кредитного агентства регулюється [Законом України](#) "Про забезпечення масштабної експансії експорту товарів (робіт, послуг) українського походження шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту".

{Абзац другий преамбули із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1792-VIII від 20.12.2016](#)}

Розділ I

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Поняття страхування

Страхування - це вид цивільно-правових відносин щодо захисту майнових інтересів фізичних осіб та юридичних осіб у разі настання певних подій (страхових випадків), визначених договором страхування або чинним законодавством, за рахунок грошових фондів, що формуються шляхом сплати фізичними особами та юридичними особами страхових платежів (страхових внесків, страхових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів.

Стаття 2. Страховики

Страховиками, які мають право здійснювати страхову діяльність на території України, є:

фінансові установи, які створені у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю згідно із [Законом України](#) "Про господарські товариства", з урахуванням того, що учасників кожної з таких фінансових установ повинно бути не менше трьох, та інших особливостей, передбачених цим Законом, а також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності (далі - страховики-резиденти);

зареєстровані Уповноваженим органом відповідно до цього Закону та законодавства України постійні представництва у формі філій іноземних страхових компаній, які також одержали у встановленому порядку ліцензію на здійснення страхової діяльності (далі - філії страховиків-нерезидентів).

{Частина перша статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 357-V від 16.11.2006](#); в редакції Закону [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Страховиками-нерезидентами вважаються фінансові установи, що створені та мають ліцензію на провадження страхової діяльності відповідно до законодавства тих іноземних держав, у яких вони зареєстровані.

{Частина статті 2 в редакції Закону [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Положення цього Закону, що застосовуються до страховиків-резидентів, застосовуються до філій страховиків-нерезидентів з особливостями, встановленими цим Законом.

{Частина статті 2 в редакції Закону [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Забороняється здійснювати страхову діяльність на території України страховиками-нерезидентами, крім таких видів страхової діяльності:

виключно із страхування ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і фрахтом (включаючи супутники), у разі, якщо об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з товарами, які транспортуються, та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або будь-яка відповідальність, що виникає у зв'язку з таким транспортуванням товарів;

перестраховування;

страхове посередництво, таке як брокерські та агентські операції стосовно: перестраховування, виключно із страхуванням ризиків, пов'язаних з морськими перевезеннями, комерційною авіацією, запуском космічних ракет і фрахтом (включаючи супутники), у разі, якщо об'єктом страхування є майнові інтереси, пов'язані з товарами, які транспортуються, та/або транспортним засобом, яким вони транспортуються, та/або будь-яка відповідальність, що виникає у зв'язку з таким транспортуванням товарів;

допоміжні послуги із страхування, такі як консультаційні послуги, оцінка актуарного ризику та задоволення претензій.

{Статтю 2 доповнено частиною згідно із Законом [№ 357-V від 16.11.2006](#); із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 1110-V від 31.05.2007](#)}

В окремих випадках, встановлених законодавством України, страховиками визнаються державні організації, які створені і діють відповідно до цього Закону. У цьому разі використання слів "державна", "національна" або похідних від них у назві страховика дозволяється лише за умови, що єдиним власником такого страховика є держава.

Слова "страховик", "страхова компанія", "страхова організація" та похідні від них дозволяється використовувати у назві лише тим юридичним особам, які мають ліцензію на здійснення страхової діяльності.

Загальний розмір внесків страховика до статутних капіталів інших страховиків України не може перевищувати 30 відсотків його власного статутного капіталу, в тому числі розмір внеску до статутного капіталу окремого страховика не може перевищувати 10 відсотків. Ці вимоги не поширюються на страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя, у разі здійснення ним внесків до статутного капіталу страховика, який здійснює страхування життя.

При створенні страховика-резидента або збільшенні зареєстрованого статутного капіталу статутний капітал повинен бути сплачений виключно в грошовій формі. Дозволяється формування статутного капіталу страховика цінними паперами, що випускаються державою, за їх номінальною вартістю в порядку, визначеному національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг (далі - Уповноважений орган), але не більше 25 відсотків загального розміру статутного капіталу.

{Частина статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 5463-VI від 16.10.2012](#), [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Забороняється використовувати для формування статутного капіталу векселі, кошти страхових резервів, а також кошти, одержані в кредит, позику та під заставу, і вносити нематеріальні активи.

Порядок реєстрації, ліцензування, здійснення нагляду за діяльністю, застосування заходів впливу та ліквідації філій страховиків-нерезидентів встановлюються цим Законом та нормативно-правовими актами Уповноваженого органу.

{Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Страховик-нерезидент має право на відкриття філії в Україні за таких умов:

1) держава, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, не належить до держав, які не беруть участі в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, а також співпрацює із Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF);

2) між уповноваженим органом із здійснення нагляду за страховими компаніями країни, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, та Уповноваженим органом підписано меморандум (укладено угоду) про обмін інформацією;

3) за страховою діяльністю відповідно до законодавства країни реєстрації страховика-нерезидента здійснюється державний нагляд;

4) між Україною та країною, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, укладено міжнародний договір про запобігання податковим ухиленням та уникнення подвійного оподаткування;

5) страховик-нерезидент розташований на території країн або окремих територій, які згідно з рішенням Організації економічного співробітництва та розвитку ООН не мають офшорного статусу, або на території інших країн, якщо неофшорний статус такого страховика підтверджений висновком відповідної торгово-економічної місії;

6) рейтинг фінансової надійності (стійкості) страховика-нерезидента відповідає вимогам, встановленим Уповноваженим органом;

7) мінімальний розмір гарантійного депозиту на рахунках уповноважених банків-резидентів, які мають ліцензію на здійснення операцій на усій території України та не перебувають на момент розміщення такого депозиту у процедурі санації, фінансового оздоровлення чи банкрутства, на момент реєстрації філії є не меншим за мінімальний розмір статутного фонду страховика-резидента, встановлений у [статті 30](#) цього Закону.

Порядок режиму рахунку, на якому обліковується такий депозит, встановлюється спільним рішенням Кабінету Міністрів України та Національного банку України.

Вимоги до гарантійного депозиту встановлюються Уповноваженим органом;

8) наявність письмового безвідкличного зобов'язання страховика-нерезидента про безумовне виконання ним зобов'язань, які виникли у зв'язку з діяльністю його філії на території України;

9) страховикам України надане право відкривати свої філії на території іноземної держави, в якій створений і діє страховик-нерезидент.

{Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Реєстрація філій страховиків-нерезидентів здійснюється Уповноваженим органом.

{Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Діяльність філії страховика-нерезидента повинна відповідати вимогам, встановленим цим Законом та/або нормативно-правовими актами Уповноваженого органу.

{Статтю 2 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Предметом безпосередньої діяльності страховика може бути лише страхування, перестрахування і фінансова діяльність, пов'язана з формуванням, розміщенням страхових резервів та їх управлінням.

Дозволяються виконання зазначених видів діяльності у вигляді надання послуг для інших страховиків на підставі укладених цивільно-правових угод, надання послуг (виконання робіт), якщо це безпосередньо пов'язано із зазначеними видами діяльності, а також будь-які операції для забезпечення власних господарських потреб страховика.

Страховики, які здійснюють страхування життя, можуть надавати кредити страхувальникам, які уклали договори страхування життя.

Порядок, умови видачі та розміри кредитів і порядок формування резерву для покриття можливих втрат встановлюються Уповноваженим органом за погодженням з Національним банком України.

Страховик-нерезидент має право здійснювати страхову діяльність в Україні за таких умов:

1) держава, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, належить до держав - членів Світової організації торгівлі, не належить до держав, які не беруть участі в міжнародному співробітництві у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму, а також співпрацює із Групою з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF). У разі здійснення перестрахування вимога щодо членства у Світовій організації торгівлі держави, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, не застосовується;

{Пункт 1 частини статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 3138-VI від 15.03.2011](#)}

2) між уповноваженим органом із здійснення нагляду за страховими компаніями країни, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, та Уповноваженим органом підписано меморандум (укладено угоду) про обмін інформацією;

3) за страховою діяльністю відповідно до законодавства країни реєстрації страховика-нерезидента здійснюється державний нагляд;

4) між Україною та країною, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, укладено міжнародний договір про запобігання податковим ухиленням та уникнення подвійного оподаткування;

5) держава, в якій зареєстрований страховик-нерезидент, не включена до переліку офшорних зон, визначеного згідно із законодавством України;

{Пункт 5 частини статті 2 в редакції Закону [№ 3138-VI від 15.03.2011](#)}

6) страховик-нерезидент має відповідну ліцензію на здійснення страхової діяльності відповідно до законодавства держави, в якій він зареєстрований;

7) рейтинг фінансової надійності (стійкості) страховика-нерезидента відповідає вимогам, установленим Уповноваженим органом.

{Статтю 2 доповнено частиною згідно із Законом [№ 357-V від 16.11.2006](#)}

Юридичні особи, які не відповідають вимогам цієї статті, не можуть займатися страховою діяльністю.

Підприємства, установи та організації не можуть стати страховиками шляхом внесення змін до статутних документів за умови, що вони попередньо займалися іншим видом діяльності, навіть у разі виконання положень цієї статті.

Законодавством України може бути визначено уповноважених страховиків для здійснення тих чи інших видів страхування, у разі якщо здійснення тих чи інших правовідносин передбачає використання бюджетних коштів, валютних резервів держави, гарантій Кабінету Міністрів України. Обов'язковою умовою для визначення уповноважених страховиків має бути участь представників добровільних об'єднань страховиків. В інших випадках забороняється будь-яке уповноваження страховиків для здійснення окремих видів страхування з боку держави.

{Частина статті 2 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 2289-VI від 01.06.2010](#), [№ 922-VIII від 25.12.2015](#) - щодо введення в дію зміни див. [пункт 1](#) розділу IX Закону [№ 922-VIII від 25.12.2015](#)}

Стаття 3. Страхувальники

Страхувальниками визнаються юридичні особи та дієздатні фізичні особи, які уклали із страховиками договори страхування або є страхувальниками відповідно до законодавства України.

Страхувальники можуть укладати із страховиками договори про страхування третіх осіб (застрахованих осіб) лише за їх згодою, крім випадків, передбачених чинним законодавством. Застраховані особи можуть набувати прав і обов'язків страхувальника згідно з договором страхування.

Страхувальники мають право при укладанні договорів особистого страхування призначати за згодою застрахованої особи фізичних осіб або юридичних осіб (вигодонабувачів) для отримання страхових виплат, а також замінювати їх до настання страхового випадку, якщо інше не передбачено договором страхування.

Страхувальники мають право при укладанні договорів страхування інших, ніж договори особистого страхування, призначати фізичних осіб або юридичних осіб (вигодонабувачів), які можуть зазнати збитків у результаті настання страхового випадку, для отримання страхового відшкодування, а також замінювати їх до настання страхового випадку, якщо інше не передбачено договором страхування.

{Частина п'яту статті 3 виключено на підставі Закону [№ 1110-V від 31.05.2007](#)}

Стаття 4. Предмет договору страхування

{Назва статті 4 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Предметом договору страхування можуть бути майнові інтереси, що не суперечать закону і пов'язані:

{Абзац перший статті 4 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

з життям, здоров'ям, працездатністю та пенсійним забезпеченням (особисте страхування);

{Абзац другий статті 4 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

з володінням, користуванням і розпорядженням майном (майнове страхування);

з відшкодуванням страхувальником заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі (страхування відповідальності).

Стаття 5. Форми страхування

Страхування може бути добровільним або обов'язковим.

Обов'язкові види страхування, які запроваджуються законами України, мають бути включені до цього Закону. Забороняється здійснення обов'язкових видів страхування, що не передбачені цим Законом.

Стаття 6. Добровільне страхування та його види

Добровільне страхування - це страхування, яке здійснюється на основі договору між страхувальником і страховиком. Загальні умови і порядок здійснення добровільного страхування визначаються правилами страхування, що встановлюються страховиком самостійно відповідно до вимог цього Закону. Конкретні умови страхування визначаються при укладенні договору страхування відповідно до законодавства.

Добровільне страхування у конкретного страховика не може бути обов'язковою передумовою при реалізації інших правовідносин.

Види добровільного страхування, на які видається ліцензія, визначаються згідно з прийнятими страховиком правилами (умовами) страхування, зареєстрованими Уповноваженим органом.

Видами добровільного страхування можуть бути:

- 1) страхування життя;
- 2) страхування від нещасних випадків;
- 3) медичне страхування (безперервне страхування здоров'я);
- 4) страхування здоров'я на випадок хвороби;
- 5) страхування залізничного транспорту;
- 6) страхування наземного транспорту (крім залізничного);
- 7) страхування повітряного транспорту;
- 8) страхування водного транспорту (морського внутрішнього та інших видів водного транспорту);
- 9) страхування вантажів та багажу (вантажобагажу);
- 10) страхування від вогневих ризиків та ризиків стихійних явищ;
- 11) страхування майна (іншого, ніж передбачено пунктами 5-9 цієї статті);
- 12) страхування цивільної відповідальності власників наземного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 13) страхування відповідальності власників повітряного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 14) страхування відповідальності власників водного транспорту (включаючи відповідальність перевізника);
- 15) страхування відповідальності перед третіми особами (іншої, ніж передбачена пунктами 12-14 цієї статті);
- 16) страхування кредитів (у тому числі відповідальності позичальника за непогашення кредиту);

- 17) страхування інвестицій;
- 18) страхування фінансових ризиків;
- 19) страхування судових витрат;
- 20) страхування виданих гарантій (порук) та прийнятих гарантій;
- 21) страхування медичних витрат;

21¹) страхування цивільно-правової відповідальності арбітражного керуючого за шкоду, яку може бути завдано у зв'язку з виконанням його обов'язків

{Частина четверту статті 6 доповнено пунктом 21¹ згідно із Законом [№ 4212-VI від 22.12.2011](#); із змінами, внесеними згідно з Кодексом [№ 2597-VIII від 18.10.2018](#)}

21²) страхування життя і здоров'я волонтерів на період надання ними волонтерської допомоги;

{Частина четверту статті 6 доповнено пунктом 21² згідно із Законом [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

22) страхування сільськогосподарської продукції;

{Частина четверту статті 6 доповнено новим пунктом згідно із Законом [№ 4391-VI від 09.02.2012](#)}

23) інші види добровільного страхування.

Характеристику та класифікаційні ознаки видів добровільного страхування визначає Уповноважений орган.

Страхування життя - це вид особистого страхування, який передбачає обов'язок страховика здійснити страхову виплату згідно з договором страхування у разі смерті застрахованої особи, а також, якщо це передбачено договором страхування, у разі дожиття застрахованої особи до закінчення строку дії договору страхування та (або) досягнення застрахованою особою визначеного договором віку. Умови договору страхування життя можуть також передбачати обов'язок страховика здійснити страхову виплату у разі нещасного випадку, що стався із застрахованою особою, та (або) хвороби застрахованої особи. У разі, якщо при настанні страхового випадку передбачено регулярні послідовні довічні страхові виплати (страхування довічної пенсії), обов'язковим є передбачення у договорі страхування ризику смерті застрахованої особи протягом періоду між початком дії договору страхування та першою страховою виплатою з числа довічних страхових виплат. В інших випадках передбачення ризику смерті застрахованої особи є обов'язковим протягом всього строку дії договору страхування життя.

Страховики мають право займатися тільки тими видами добровільного страхування, які визначені в ліцензії.

Стаття 7. Види обов'язкового страхування

В Україні здійснюються такі види обов'язкового страхування:

1) медичне страхування;

2) особисте страхування медичних і фармацевтичних працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини при виконанні ними службових обов'язків;

3) особисте страхування працівників відомчої (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) та сільської пожежної охорони і членів добровільних пожежних дружин (команд);

4) страхування спортсменів вищих категорій;

5) страхування життя і здоров'я спеціалістів ветеринарної медицини;

{Пункт 5¹ частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 107-VI від 28.12.2007](#) - зміну визнано неконституційною згідно з Рішенням Конституційного Суду [№ 10-пн/2008 від 22.05.2008](#)}

6) особисте страхування від нещасних випадків на транспорті;

7) авіаційне страхування цивільної авіації;

8) страхування відповідальності морського перевізника та виконавця робіт, пов'язаних із обслуговуванням морського транспорту, щодо відшкодування збитків, завданих пасажиром, багажу, пошти, вантажу, іншим користувачам морського транспорту та третім особам;

9) страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів;

{Пункт 9 частини першої статті 7 в редакції Закону [№ 1961-IV від 01.07.2004](#)}

9¹) страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання, що надає послуги із транспортування та/або зберігання транспортних засобів у разі тимчасового затримання транспортних засобів, за шкоду, яка може бути заподіяна транспортному засобу при здійсненні його транспортування та/або зберігання;

{Частину першу статті 7 доповнено пунктом 9¹ згідно із Законом [№ 2262-VIII від 21.12.2017](#)}

10) страхування засобів водного транспорту;

{Пункт 11 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 1447-VI від 04.06.2009](#)}

12) страхування цивільної відповідальності оператора ядерної установки за ядерну шкоду, яка може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту;

{Пункт 12 частини першої статті 7 в редакції Закону [№ 2893-III від 13.12.2001](#)}

13) страхування працівників (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України), які беруть участь у наданні психіатричної допомоги, в тому числі здійснюють догляд за особами, які страждають на психічні розлади;

14) страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно пожежами та аваріями на об'єктах підвищеної небезпеки, включаючи пожежовибухонебезпечні об'єкти та об'єкти, господарська діяльність на яких може призвести до аварій екологічного та санітарно-епідеміологічного характеру;

15) страхування цивільної відповідальності інвестора, в тому числі за шкоду, заподіяну довкіллю, здоров'ю людей, за угодою про розподіл продукції, якщо інше не передбачено такою угодою;

16) страхування майнових ризиків за угодою про розподіл продукції у випадках, передбачених Законом України "Про угоди про розподіл продукції";

17) страхування фінансової відповідальності, життя і здоров'я тимчасового адміністратора, ліквідатора фінансової установи та працівників центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну фінансову політику, які визначені ним для вирішення питань щодо участі держави у капіталізації банку;

{Пункт 17 частини першої статті 7 в редакції Закону № 1617-VI від 24.07.2009; із змінами, внесеними згідно із Законами № 4452-VI від 23.02.2012, № 5463-VI від 16.10.2012; в редакції Закону № 1586-VII від 04.07.2014}

18) страхування майнових ризиків при промисловій розробці родовищ нафти і газу у випадках, передбачених Законом України "Про нафту і газ";

19) страхування медичних та інших працівників державних і комунальних закладів охорони здоров'я та державних наукових установ (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на випадок захворювання на інфекційні хвороби, пов'язаного з виконанням ними професійних обов'язків в умовах підвищеного ризику зараження збудниками інфекційних хвороб;

20) страхування відповідальності експортера та особи, яка відповідає за утилізацію (видалення) небезпечних відходів, щодо відшкодування шкоди, яку може бути заподіяно здоров'ю людини, власності та навколишньому природному середовищу під час транскордонного перевезення та утилізації (видалення) небезпечних відходів;

{Пункт 21 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону № 1971-IV від 01.07.2004}

22) страхування об'єктів космічної діяльності (наземна інфраструктура), перелік яких затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері космічної діяльності;

{Пункт 22 частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом № 5463-VI від 16.10.2012}

{Зміни до пункту 22 частини першої статті 7 див. в Законі № 5461-VI від 16.10.2012}

23) страхування цивільної відповідальності суб'єктів космічної діяльності;

24) страхування об'єктів космічної діяльності (космічна інфраструктура), які є власністю України, щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі;

25) страхування відповідальності щодо ризиків, пов'язаних з підготовкою до запуску космічної техніки на космодромі, запуском та експлуатацією її у космічному просторі;

26) страхування відповідальності суб'єктів перевезення небезпечних вантажів на випадок настання негативних наслідків при перевезенні небезпечних вантажів;

27) страхування професійної відповідальності осіб, діяльність яких може заподіяти шкоду третім особам, за переліком, встановленим Кабінетом Міністрів України;

28) страхування відповідальності власників собак (за переліком порід, визначених Кабінетом Міністрів України) щодо шкоди, яка може бути заподіяна третім особам;

29) страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності чи іншому законному володінні зброю, за шкоду, яка може бути заподіяна третій особі або її майну внаслідок володіння, зберігання чи використання цієї зброї;

30) страхування тварин (крім тих, що використовуються у цілях сільськогосподарського виробництва) на випадок загибелі, знищення, вимушеного забою, від хвороб, стихійних лих та нещасних випадків у випадках та згідно з переліком тварин, встановленими Кабінетом Міністрів України;

{Пункт 30 частини першої статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 4391-VI від 09.02.2012](#)}

31) страхування відповідальності суб'єктів туристичної діяльності за шкоду, заподіяну життю чи здоров'ю туриста або його майну;

32) страхування відповідальності морського судновласника;

33) страхування ліній електропередач та перетворюючого обладнання передавачів електроенергії від пошкодження внаслідок впливу стихійних лих або техногенних катастроф та від протиправних дій третіх осіб;

34) страхування відповідальності виробників (постачальників) продукції тваринного походження, ветеринарних препаратів, субстанцій за шкоду, заподіяну третім особам;

{Частину першу статті 7 доповнено пунктом 34 згідно із Законом [№ 2775-III від 15.11.2001](#)}

35) страхування предмета іпотеки від ризиків випадкового знищення, випадкового пошкодження або псування.

{Частину першу статті 7 доповнено пунктом 35 згідно із Законом [№ 898-IV від 05.06.2003](#)}

{Пункт 35¹ частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 3201-IV від 15.12.2005](#)}

{Пункт 36 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 3201-IV від 15.12.2005](#)}

{Пункт 37 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 3201-IV від 15.12.2005](#)}

{Пункт 38 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 2367-VI від 29.06.2010](#)}

{Пункт 39 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 2367-VI від 29.06.2010](#)}

{Пункт 39 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 3201-IV від 15.12.2005](#)}

40) страхування майна, переданого у концесію;

{Частину першу статті 7 доповнено пунктом 40 згідно із Законом [№ 1414-IV від 03.02.2004](#)}

41) страхування цивільної відповідальності суб'єктів господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю або здоров'ю людей під час зберігання та застосування пестицидів і агрохімікатів;

{Частину першу статті 7 доповнено пунктом 41 згідно із Законом [№ 1628-IV від 18.03.2004](#)}

42) страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам унаслідок проведення вибухових робіт;

{Частина першу статті 7 доповнено пунктом 42 згідно із Законом [№ 2288-IV від 23.12.2004](#)}

43) [страхування майнових ризиків користувача надр під час дослідно-промислового і промислового видобування та використання газу \(метану\) вугільних родовищ;](#)

{Частина першу статті 7 доповнено пунктом 43 згідно із Законом [№ 1392-VI від 21.05.2009](#)}

{Пункт 44 частини першої статті 7 виключено на підставі Закону [№ 246-VIII від 05.03.2015](#)}

45) [страхування цивільно-правової відповідальності приватного нотаріуса;](#)

{Частина першу статті 7 доповнено пунктом 45 згідно із Законом [№ 5037-VI від 04.07.2012](#)}

46) страхування ризику невиплати гравцям призів у разі неплатоспроможності та/або банкрутства оператора державних лотерей;

{Частина першу статті 7 доповнено пунктом 46 згідно із Законом [№ 5204-VI від 06.09.2012](#)}

47) [страхування професійної відповідальності призначених органів з оцінки відповідності та визнаних незалежних організацій за шкоду, яку може бути заподіяно третім особам;](#)

{Частина першу статті 7 доповнено пунктом 47 згідно із Законом [№ 124-VIII від 15.01.2015](#)}

48) страхування життя і здоров'я фахівців у сфері протимінної діяльності (крім тих, які працюють в установах і організаціях, що фінансуються з Державного бюджету України) на період їхньої участі у виконанні робіт з гуманітарного розмінування;

{Частина першу статті 7 доповнено пунктом 48 згідно із Законом [№ 2642-VIII від 06.12.2018](#)}

49) страхування цивільної відповідальності суб'єкта господарювання за шкоду, яку може бути заподіяно довкіллю та (або) здоров'ю і майну третіх осіб під час виконання робіт з гуманітарного розмінування.

{Частина першу статті 7 доповнено пунктом 49 згідно із Законом [№ 2642-VIII від 06.12.2018](#)}

Для здійснення обов'язкового страхування Кабінет Міністрів України, якщо інше не визначено законом, встановлює [порядок та правила](#) його проведення, форми типового договору, особливі умови ліцензування обов'язкового страхування, розміри страхових сум та максимальні розміри страхових тарифів або методику актуарних розрахунків.

{Частина друга статті 7 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5090-VI від 05.07.2012](#)}

{Порядок і правила [№ 979](#), [№ 980](#), [№ 981](#), [№ 624](#), [№ 676](#), [№ 751](#)}

Для договорів міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів Кабінет Міністрів України встановлює максимальні розміри страхових платежів, у межах яких Моторне (транспортне) страхове бюро України встановлює обов'язкові для своїх повних членів єдині розміри страхових платежів за такими договорами.

{Статтю 7 доповнено частиною третьою згідно із Законом [№ 5090-VI від 05.07.2012](#)}

Стаття 8. Страховий ризик і страховий випадок

Страховий ризик - певна подія, на випадок якої проводиться страхування і яка має ознаки ймовірності та випадковості настання.

Страховий випадок - подія, передбачена договором страхування або законодавством, яка відбулася і з настанням якої виникає обов'язок страховика здійснити виплату страхової суми (страхового відшкодування) страхувальнику, застрахованій або іншій третій особі.

Стаття 9. Страхова сума, страхова виплата, страхове відшкодування і франшиза

Страхова сума - грошова сума, в межах якої страховик відповідно до умов страхування зобов'язаний провести виплату при настанні страхового випадку.

Страхова виплата - грошова сума, яка виплачується страховиком відповідно до умов договору страхування при настанні страхового випадку.

Страхові виплати за договором страхування життя здійснюються в розмірі страхової суми (її частини) та (або) у вигляді регулярних, послідовних виплат обумовлених у договорі страхування сум (ануїтету).

Розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат визначаються за домовленістю між страховиком та страхувальником під час укладання договору страхування або внесення змін до договору страхування, або у випадках, передбачених чинним законодавством.

Страхова сума може бути встановлена по окремому страховому випадку, групі страхових випадків, договору страхування у цілому.

Страхова сума не встановлюється для страхового випадку, у разі настання якого здійснюються регулярні, послідовні страхові виплати у вигляді ануїтету.

Зазначена у договорі страхування життя величина інвестиційного доходу не повинна перевищувати чотирьох відсотків річних.

Договором страхування життя обов'язково передбачається збільшення розміру страхової суми та (або) розміру страхових виплат на суми (бонуси), які визначаються страховиком один раз на рік за результатами отриманого інвестиційного доходу від розміщення коштів резервів із страхування життя за вирахуванням витрат страховика на ведення справи у розмірі до 15 відсотків отриманого інвестиційного доходу та обов'язкового відрахування в математичні резерви частки інвестиційного доходу, що відповідає розміру інвестиційного доходу, який застосовується для розрахунку страхового тарифу за цим договором страхування та у разі індексації розміру страхової суми та (або) розміру страхових виплат за офіційним індексом інфляції, відрахування в математичні резерви частки інвестиційного доходу, що відповідає такій індексації.

Договором страхування життя також може бути передбачено збільшення розміру страхової суми та (або) розміру страхових виплат на суми (бонуси), які визначаються страховиком один раз на рік за іншими фінансовими результатами його діяльності (участь у прибутках страховика).

Прийняті страховиком додаткові страхові зобов'язання повідомляються страхувальнику письмово і не можуть бути у подальшому зменшені в односторонньому порядку.

У разі несплати страхувальником чергового страхового внеску в розмірі та у строки, передбачені правилами та договором страхування життя, таким договором може бути передбачено право страховика в односторонньому порядку зменшити (редувати) розмір страхової суми та (або) страхових виплат.

Договором страхування життя може бути передбачено індексацію (зміну) за офіційним індексом інфляції розміру страхової суми та (або) страхових виплат протягом дії договору страхування життя за умови відповідної індексації (зміни) розміру страхового платежу (страхового внеску, страхової премії). Порядок та умови індексації визначаються правилами та договором страхування.

Страхові виплати за договорами особистого страхування здійснюються незалежно від суми, яку має отримати одержувач за державним соціальним страхуванням та соціальним забезпеченням, і суми, що має бути йому сплачена як відшкодування збитків.

Розмір страхової суми визначається договором страхування або чинним законодавством під час укладання договору страхування чи зміни договору страхування. У разі якщо при настанні страхового випадку передбачаються послідовні довічні страхові виплати, у договорі страхування визначаються розміри таких послідовних довічних страхових виплат, а страхова сума по цих випадках не встановлюється.

При страхуванні майна страхова сума встановлюється в межах вартості майна за цінами і тарифами, що діють на момент укладання договору, якщо інше не передбачено договором страхування або законом.

{Частина п'ятнадцята статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 4391-VI від 09.02.2012](#)}

Страхове відшкодування - страхова виплата, яка здійснюється страховиком у межах страхової суми за договорами майнового страхування і страхування відповідальності при настанні страхового випадку.

Страхове відшкодування не може перевищувати розміру прямого збитку, якого зазнав страхувальник. Непрямі збитки вважаються застрахованими, якщо це передбачено договором страхування. У разі коли страхова сума становить певну частку вартості застрахованого предмета договору страхування, страхове відшкодування виплачується у такій же частці від визначених по страховій події збитків, якщо інше не передбачено умовами страхування.

{Частина сімнадцята статті 9 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Франшиза - частина збитків, що не відшкодовується страховиком згідно з договором страхування.

Якщо майно застраховане у кількох страховиків і загальна страхова сума перевищує дійсну вартість майна, то страхове відшкодування, що виплачується усіма страховиками, не може перевищувати дійсної вартості майна. При цьому кожен страховик здійснює виплату пропорційно розміру страхової суми за укладеним ним договором страхування.

Стаття 10. Страховий платіж, страховий тариф

Страховий платіж (страховий внесок, страхова премія) - плата за страхування, яку страхувальник зобов'язаний внести страховику згідно з договором страхування.

Страховий тариф - ставка страхового внеску з одиниці страхової суми за визначений період страхування.

Страхові тарифи при добровільній формі страхування обчислюються страховиком актуарно (математично) на підставі відповідної статистики настання страхових випадків, а за договорами страхування життя - також з урахуванням величини інвестиційного доходу, яка повинна зазначатися у договорі страхування. Конкретний розмір страхового тарифу визначається в договорі страхування за згодою сторін.

Актуарними розрахунками можуть займатися особи, які мають відповідну кваліфікацію згідно з вимогами, встановленими Уповноваженим органом, яка підтверджується відповідним свідоцтвом.

Стаття 11. Співстрахування

Предмет договору страхування може бути застрахований за одним договором страхування та за згодою страхувальника кількома страховиками (співстрахування). При цьому в договорі повинні міститися умови, що визначають права і обов'язки кожного страховика.

{Частина перша статті 11 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

За наявності відповідної угоди між співстраховиками і страхувальником один із співстраховиків може представляти всіх інших у взаємовідносинах із страхувальником, залишаючись відповідальним перед ним лише у розмірі своєї частки.

Стаття 12. Перестрахування

Перестрахування - страхування одним страховиком (цедентом, перестрахувальником) на визначених договором умовах ризику виконання частини своїх обов'язків перед страхувальником у іншого страховика (перестраховика) резидента або нерезидента, який має статус страховика або перестраховика, згідно з законодавством країни, в якій він зареєстрований.

Перестрахування у страховика (перестраховика) нерезидента здійснюється згідно з вимогами та в [порядку](#), встановленими Кабінетом Міністрів України.

Договори перестрахування підлягають реєстрації в порядку, затверджені Уповноваженим органом.

{Статтю 12 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2756-VI від 02.12.2010](#)}

Страховик (цедент, перестрахувальник) зобов'язаний повідомляти перестраховика про всі зміни свого договору з страхувальником.

Страховик (цедент, перестрахувальник), який уклав з перестраховиком договір про перестрахування, залишається відповідальним перед страхувальником у повному обсязі згідно з договором страхування.

У разі, якщо обсяги страхових платежів, що передаються в перестрахування нерезидентам, перевищують 50 відсотків їх загального розміру, отриманого з початку календарного року, перестрахувальник подає до Уповноваженого органу декларацію за звітний період за формою, встановленою Кабінетом Міністрів України.

У декларації страховик (перестрахувальник) зобов'язаний вказати інформацію про ризики та предмет договору страхування, які перестраховуються у нерезидентів, дані про нерезидентів - перестраховиків та про перестраховиків брокерів, іншу інформацію, визначену Кабінетом Міністрів України.

{Частина статті 12 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Уповноважений орган може проводити тематичні перевірки страховиків на підставі аналізу поданих декларацій.

Стаття 13. Об'єднання страховиків

Страховики можуть утворювати спілки, асоціації та інші об'єднання для координації своєї діяльності, захисту інтересів своїх членів та здійснення спільних програм, якщо їх утворення не суперечить законодавству України. Ці об'єднання не можуть займатися страховою діяльністю.

Об'єднання страховиків діють на підставі статутів і набувають прав юридичної особи після їх державної реєстрації. Орган, що здійснює реєстрацію об'єднань страховиків, у десятиденний строк з дня реєстрації повідомляє про це Уповноважений орган.

Страховики, яким дозволено займатися страхуванням авіаційних ризиків, та страховики, яким дозволено займатися страхуванням морських ризиків, можуть створити Авіаційне страхове бюро та Морське страхове бюро, які мають бути юридичними особами, що утримуються за рахунок коштів страховиків.

Страховики, які мають дозвіл на страхування відповідальності операторів ядерних установок за шкоду, що може бути заподіяна внаслідок ядерного інциденту, зобов'язані утворити ядерний страховий пул, який має бути юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків.

{Частина п'яту статті 13 виключено на підставі Закону [№ 2367-VI від 29.06.2010](#)}

Страховики, які мають ліцензію на здійснення страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані утворити Аграрний страховий пул, що є юридичною особою та утримується за рахунок коштів страховиків.

{Статтю 13 доповнено частиною шостою згідно із Законом [№ 4391-VI від 09.02.2012](#)}

Страховики, яким дозволено займатися обов'язковим страхуванням цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, зобов'язані бути членами Моторного (транспортного) страхового бюро України, яке є юридичною особою, що утримується за рахунок коштів страховиків. МТСБУ є єдиним об'єднанням страховиків, які здійснюють обов'язкове страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Участь страховиків у МТСБУ є умовою провадження діяльності щодо обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів.

{Статтю 13 доповнено частиною згідно із Законом [№ 5090-VI від 05.07.2012](#)}

{Стаття 13 в редакції Закону [№ 1961-IV від 01.07.2004](#)}

Стаття 14. Товариства взаємного страхування

Фізичні особи та юридичні особи з метою страхового захисту своїх майнових інтересів можуть створювати товариства взаємного страхування в порядку і на умовах, визначених законодавством України.

Стаття 15. Посередницька діяльність у сфері страхування

Страхова діяльність в Україні може провадитися за участю страхових посередників. Страховими посередниками можуть бути страхові або перестрахові брокери, страхові агенти.

Посередницька діяльність страхових та перестрахових брокерів у страхуванні та перестрахованні здійснюється як виключний вид діяльності і може включати консультування, експертно-інформаційні послуги, роботу, пов'язану з підготовкою, укладанням та виконанням (супроводом) договорів страхування (перестраховування), в тому числі щодо врегулювання збитків у частині одержання та перерахування страхових платежів, страхових виплат та страхових відшкодувань за угодою відповідно із страхувальником або перестраховувальником, інші посередницькі послуги у страхуванні та перестрахованні за переліком, встановленим Уповноваженим органом.

Страхові брокери - юридичні особи або фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності та здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у страхуванні від свого імені на підставі брокерської угоди з особою, яка має потребу у страхуванні як страхувальник. Страхові брокери - фізичні особи, які зареєстровані у встановленому порядку як суб'єкти підприємницької діяльності, не мають права отримувати та перераховувати страхові платежі, страхові виплати та виплати страхового відшкодування.

Перестрахові брокери - юридичні особи, які здійснюють за винагороду посередницьку діяльність у перестрахованні від свого імені на підставі брокерської угоди із страховиком, який має потребу у перестрахованні як перестраховувальник.

Дозволяється здійснення діяльності страхового та перестрахового брокера однією юридичною особою за умови виконання нею вимог щодо здійснення діяльності страхового та перестрахового брокера.

Порядок реєстрації страхових та перестрахових брокерів (за винятком страхових та перестрахових брокерів-нерезидентів) визначається Уповноваженим органом.

{Частина шоста статті 15 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 251-VI від 10.04.2008](#)}

Страхові агенти - фізичні особи або юридичні особи, які діють від імені та за дорученням страховика і виконують частину його страхової діяльності, а саме: укладають договори страхування, одержують страхові платежі, виконують роботи, пов'язані із здійсненням страхових виплат та страхових відшкодувань. Страхові агенти є представниками страховика і діють в його інтересах за винагороду на підставі договору доручення із страховиком.

{Частина восьма статті 15 втратила чинність на підставі Закону [№ 357-V від 16.11.2006](#)}

Посередницька діяльність на території України з укладання договорів страхування зі страховиками-нерезидентами може здійснюватися відповідно до порядку та вимог, установлених Уповноваженим органом з урахуванням вимог [частини дванадцятої](#) статті 2 цього Закону.

{Частина дев'ята статті 15 в редакції Законів [№ 357-V від 16.11.2006](#), [№ 251-VI від 10.04.2008](#)}

Страхові та/або перестрахові брокери-нерезиденти зобов'язані письмово повідомити Уповноваженому органу за встановленою ним формою про намір здійснювати діяльність на території України. Уповноважений орган оприлюднює в триденний термін зазначену інформацію на своїй офіційній веб-сторінці в Інтернеті та в друкованих засобах масової інформації.

{Частина статті 15 в редакції Закону [№ 251-VI від 10.04.2008](#)}

Розділ II

ДОГОВОРИ СТРАХУВАННЯ

Стаття 16. Договір страхування

Договір страхування - це письмова угода між страхувальником і страховиком, згідно з якою страховик бере на себе зобов'язання у разі настання страхового випадку здійснити страхову виплату страхувальнику або іншій особі, визначеній у договорі страхування страхувальником, на користь якої укладено договір страхування (подати допомогу, виконати послугу тощо), а страхувальник зобов'язується сплачувати страхові платежі у визначені строки та виконувати інші умови договору.

Страховики, які здійснюють страхування життя, зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування життя в [порядку та на умовах](#), визначених Уповноваженим органом. Страховики, які здійснюють страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою, зобов'язані вести персоніфікований (індивідуальний) облік договорів страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою в порядку та на умовах, визначених Уповноваженим органом спільно з центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування і реалізує державну аграрну політику.

{Частина друга статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 4391-VI від 09.02.2012](#)}

Договори страхування укладаються відповідно до правил страхування.

Договір страхування повинен містити:

назву документа;

назву та адресу страховика;

прізвище, ім'я, по батькові або назву страхувальника та застрахованої особи, їх адреси та дати народження;

прізвище, ім'я, по батькові, дату народження або назву вигодонабувача та його адресу;

зазначення предмета договору страхування;

{Абзац шостий частини четвертої статті 16 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

розмір страхової суми за договором страхування іншим, ніж договір страхування життя;

розмір страхової суми та (або) розміри страхових виплат за договором страхування життя;

перелік страхових випадків;

розміри страхових внесків (платежів, премій) і строки їх сплати;

страховий тариф (страховий тариф не визначається для страхових випадків, для яких не встановлюється страхова сума);

строк дії договору;

порядок зміни і припинення дії договору;

умови здійснення страхової виплати;

причини відмови у страховій виплаті;

права та обов'язки сторін і відповідальність за невиконання або неналежне виконання умов договору;

інші умови за згодою сторін;

підписи сторін.

Уповноважений орган має право встановлювати додаткові вимоги до договорів страхування життя та договорів страхування майна фізичних осіб.

Відповідно до міжнародних систем страхування, які вимагають застосування уніфікованих умов страхування, договори страхування укладаються відповідно до таких умов страхування, з урахуванням вимог, передбачених цим Законом.

Уповноважений орган встановлює вимоги до порядку укладання договорів із страховиками-нерезидентами.

{Статтю 16 доповнено частиною згідно із Законом [№ 357-V від 16.11.2006](#)}

У разі виїзду зареєстрованого в Україні автотранспортного засобу на територію іншої країни - члена міжнародної системи автострахування "Зелена Картка", власник такого транспортного засобу зобов'язаний укласти договір міжнародного обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, дія якого поширюється на ці країни, та отримати від страховика - повного члена Моторного (транспортного) страхового бюро страховий сертифікат "Зелена Картка" єдиного зразка, який прийнятий в усіх країнах - членах цієї міжнародної системи страхування.

{Частина восьма статті 16 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5090-VI від 05.07.2012](#)}

Стаття 17. Правила страхування

Правила страхування розробляються страховиком для кожного виду страхування окремо і підлягають реєстрації в Уповноваженому органі при видачі ліцензії на право здійснення відповідного виду страхування.

Правила страхування повинні містити:

предмет договору страхування;

{Абзац другий частини другої статті 17 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

порядок визначення розмірів страхових сум та (або) розмірів страхових виплат;

страхові ризики;

виключення із страхових випадків і обмеження страхування;

строк та місце дії договору страхування;

порядок укладення договору страхування;

права та обов'язки сторін;

дії страхувальника у разі настання страхового випадку;

перелік документів, що підтверджують настання страхового випадку та розмір збитків;

порядок і умови здійснення страхових виплат;
строк прийняття рішення про здійснення або відмову в здійсненні страхових виплат;
причини відмови у страховій виплаті або виплаті страхового відшкодування;
умови припинення договору страхування;
порядок вирішення спорів;
страхові тарифи за договорами страхування іншими, ніж договори страхування життя;
страхові тарифи та методику їх розрахунку за договорами страхування життя;
особливі умови.

У разі, якщо страховик запроваджує нові правила страхування чи коли до правил страхування вносяться зміни та (або) доповнення, страховик повинен подати ці нові правила, зміни та (або) доповнення для реєстрації до Уповноваженого органу.

Уповноважений орган має право відмовити у видачі ліцензії та реєстрації правил чи змін та (або) доповнень до них, якщо подані правила страхування або зміни чи доповнення до них суперечать чинному законодавству, порушують чи обмежують права страхувальника або не відповідають вимогам цієї статті.

Стаття 18. Укладання і початок дії договору страхування

Для укладання договору страхування страхувальник подає страховику письмову заяву за формою, встановленою страховиком, або іншим чином заявляє про свій намір укласти договір страхування. При укладанні договору страхування страховик має право запросити у страхувальника баланс або довідку про фінансовий стан, підтверджені аудитором (аудиторською фірмою), та інші документи, необхідні для оцінки страховиком страхового ризику.

Договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю відповідно до [Закону України "Про дорожній рух"](#), укладаються страховиками за умови проходження транспортними засобами обов'язкового технічного контролю, якщо вони згідно з протоколом перевірки технічного стану визнані технічно справними. Договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів укладаються на строк, що не перевищує строку чергового проходження транспортним засобом обов'язкового технічного контролю відповідно до вимог Закону України "Про дорожній рух".

{Статтю 18 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 3565-VI від 05.07.2011](#)}

Факт укладання договору страхування може посвідчуватися страховим свідоцтвом (полісом, сертифікатом), що є формою договору страхування.

Договір страхування набирає чинності з моменту внесення першого страхового платежу, якщо інше не передбачено договором страхування.

Договір страхування життя може бути укладений як шляхом складання одного документа (договору страхування), підписаного сторонами, так і шляхом обміну листами, документами, підписаними стороною, яка їх надсилає. У разі надання страхувальником письмової заяви за формою, встановленою страховиком, що виражає намір укласти договір страхування, такий договір може бути укладений шляхом надіслання страхувальнику копії правил страхування та видачі страхувальнику страхового свідоцтва

(поліса), який не містить розбіжностей з поданою заявою. Заява складається у двох примірниках, копія заяви надсилається страхувальнику з відміткою страховика або його уповноваженого представника про прийняття запропонованих умов страхування.

Стаття 19. Валюта страхування

Страхувальники-резиденти мають право вносити платежі:

а) згідно з укладеними договорами страхування за видами страхування іншими, ніж страхування життя, - лише у національній валюті України;

б) згідно з укладеними договорами страхування життя - в національній валюті України або в іноземній валюті - у випадках, передбачених законодавством, з урахуванням положень частини п'ятої цієї статті.

{Частина перша статті 19 в редакції Закону [№ 2473-VIII від 21.06.2018](#)}

Страхувальники-нерезиденти мають право вносити платежі згідно з укладеними договорами страхування у національній валюті України або в іноземній валюті у випадках, передбачених законодавством України, з урахуванням положень частини п'ятої цієї статті при укладенні договорів страхування життя.

{Частина статті 19 в редакції Закону [№ 2473-VIII від 21.06.2018](#)}

Якщо дія договору страхування поширюється на іноземну територію відповідно до укладених угод з іноземними партнерами, то порядок валютних розрахунків регулюється відповідно до вимог законодавства України про валютне регулювання.

Страхова виплата здійснюється тією валютою, яка передбачена договором страхування, якщо інше не передбачено законодавством України.

Грошові зобов'язання сторін по договорах страхування життя, за їх згодою, можуть бути визначені як у національній валюті України, так і у іноземній валюті або розрахункових величинах, що визначають фактичний розмір зобов'язань страховика на дату виникнення або виконання цих зобов'язань.

{Частина п'ята статті 19 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2473-VIII від 21.06.2018](#)}

Стаття 20. Обов'язки страховика

Страховик зобов'язаний:

1) ознайомити страхувальника з умовами та правилами страхування;

2) протягом двох робочих днів, як тільки стане відомо про настання страхового випадку, вжити заходів щодо оформлення всіх необхідних документів для своєчасного здійснення страхової виплати або страхового відшкодування страхувальнику;

3) при настанні страхового випадку здійснити страхову виплату або виплату страхового відшкодування у передбачений договором строк. Страховик несе майнову відповідальність за несвоєчасне здійснення страхової виплати (страхового відшкодування) шляхом сплати страхувальнику неустойки (штрафу, пені), розмір якої визначається умовами договору страхування або законом;

{Пункт 3 частини першої статті 20 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

4) відшкодувати витрати, понесені страхувальником при настанні страхового випадку щодо запобігання або зменшення збитків, якщо це передбачено умовами договору;

5) за заявою страхувальника у разі здійснення ним заходів, що зменшили страховий ризик, або збільшення вартості майна переукласти з ним договір страхування;

6) не розголошувати відомостей про страхувальника та його майнове становище, крім випадків, встановлених законом;

{Пункт 6 частини першої статті 20 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

7) надавати відповідним підрозділам Національної поліції інформацію про укладення договорів обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, що підлягають обов'язковому технічному контролю.

{Частину першу статті 20 доповнено пунктом 7 згідно із Законом [№ 3565-VI від 05.07.2011](#); із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 5459-VI від 16.10.2012](#), [№ 901-VIII від 23.12.2015](#)}

Умовами договору страхування можуть бути передбачені також інші обов'язки страховика.

Стаття 21. Обов'язки страхувальника

Страхувальник зобов'язаний:

1) своєчасно вносити страхові платежі;

2) при укладанні договору страхування надати інформацію страховикові про всі відомі йому обставини, що мають істотне значення для оцінки страхового ризику, і надалі інформувати його про будь-яку зміну страхового ризику;

3) при укладенні договору страхування повідомити страховика про інші чинні договори страхування щодо цього предмета договору;

{Пункт 3 частини першої статті 21 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

4) вживати заходів щодо запобігання та зменшення збитків, завданих внаслідок настання страхового випадку;

5) повідомити страховика про настання страхового випадку в строк, передбачений умовами страхування.

Умовами договору страхування можуть бути передбачені також інші обов'язки страхувальника.

Стаття 22. Зміна страхувальника - фізичної особи в договорі страхування

У разі смерті страхувальника - фізичної особи, який уклав договір майнового страхування, права і обов'язки страхувальника переходять до осіб, які одержали це майно в спадщину. Страховик або будь-хто із спадкоємців має право ініціювати переукладення договору страхування.

В інших випадках права і обов'язки страхувальника можуть перейти до іншої фізичної особи чи юридичної особи лише за згодою страховика, якщо інше не передбачено договором страхування.

У разі смерті страхувальника, який уклав договір особистого страхування на користь третіх осіб, його права і обов'язки можуть перейти як до цих осіб, так і до осіб, на яких відповідно до закону покладено обов'язки щодо охорони прав і законних інтересів застрахованих.

{Частина третя статті 22 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Стаття 23. Наслідки втрати страхувальником прав юридичної особи

Якщо страхувальник - юридична особа припиняється і встановлюються його правонаступники, права та обов'язки страхувальника переходять до правонаступника.

Стаття 24. Наслідки визнання страхувальника - фізичної особи недієздатним

{Назва статті 24 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

У разі визнання судом страхувальника-громадянина недієздатним його права і обов'язки за договором страхування переходять до його опікуна, а дія договору страхування цивільної відповідальності припиняється з моменту визнання особи недієздатною.

{Частина перша статті 24 в редакції Закону [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

У разі визнання судом страхувальника - фізичної особи обмежено дієздатним він здійснює свої права і обов'язки страхувальника за договором страхування лише за згодою піклувальника.

Стаття 25. Порядок і умови здійснення страхових виплат та страхового відшкодування

Здійснення страхових виплат і виплата страхового відшкодування проводиться страховиком згідно з договором страхування на підставі заяви страхувальника (його правонаступника або третіх осіб, визначених умовами страхування) і страхового акта (аварійного сертифіката), який складається страховиком або уповноваженою ним особою (аварійним комісаром) у формі, що визначається страховиком.

{Частина перша статті 25 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Аварійні комісари - особи, які займаються визначенням причин настання страхового випадку та розміру збитків, кваліфікаційні вимоги до яких встановлюються актами чинного законодавства України.

Страховик та страхувальник мають право залучити за свій рахунок аварійного комісара до розслідування обставин страхового випадку. Страховик не може відмовити страхувальнику в проведенні розслідування і повинен ознайомити аварійного комісара з усіма обставинами страхового випадку, надати всі необхідні матеріальні докази та документи.

У разі необхідності страховик або Моторне (транспортне) страхове бюро можуть робити запити про відомості, пов'язані із страховим випадком, до правоохоронних органів, банків, медичних закладів та інших підприємств, установ і організацій, що володіють інформацією про обставини страхового випадку, а також можуть самостійно з'ясовувати причини та обставини страхового випадку.

Підприємства, установи та організації зобов'язані надсилати відповіді страховикам та Моторному (транспортному) страховому бюро на запити про відомості, пов'язані із страховим випадком, у тому числі й дані, що є комерційною таємницею. При цьому страховик та Моторне (транспортне) страхове бюро несуть відповідальність за їх розголошення в будь-якій формі, за винятком випадків, передбачених законодавством України.

Стаття 26. Відмова у страхових виплатах або страховому відшкодуванні

Підставою для відмови страховика у здійсненні страхових виплат або страхового відшкодування є:

1) навмисні дії страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, спрямовані на настання страхового випадку. Зазначена норма не поширюється на дії, пов'язані з виконанням ними громадянського чи службового обов'язку, в стані необхідної оборони (без перевищення її меж) або захисту майна, життя, здоров'я, честі, гідності та ділової репутації. Кваліфікація дій страхувальника або особи, на користь якої укладено договір страхування, встановлюється відповідно до чинного законодавства України;

2) вчинення страхувальником - фізичною особою або іншою особою, на користь якої укладено договір страхування, умисного злочину, що призвів до страхового випадку;

3) подання страхувальником свідомо неправдивих відомостей про предмет договору страхування або про факт настання страхового випадку;

{Пункт 3 частини першої статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

4) отримання страхувальником повного відшкодування збитків за майновим страхуванням від особи, винної у їх заподіянні;

5) несвоєчасне повідомлення страхувальником про настання страхового випадку без поважних на це причин або створення страховикові перешкод у визначенні обставин, характеру та розміру збитків;

6) інші випадки, передбачені законом.

{Пункт 6 частини першої статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Умовами договору страхування можуть бути передбачені інші підстави для відмови у здійсненні страхових виплат, якщо це не суперечить закону.

{Частина друга статті 26 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Рішення про відмову у страховій виплаті приймається страховиком у строк не більший передбаченого правилами страхування та повідомляється страхувальнику в письмовій формі з обґрунтуванням причин відмови.

Відмову страховика у страховій виплаті може бути оскаржено страхувальником у судовому порядку.

Негативний фінансовий стан страховика не є підставою для відмови у виплаті страхових сум (їх частин) або страхового відшкодування страхувальнику.

Стаття 27. Перехід до страховика прав страхувальника щодо особи, відповідальної за заподіяні збитки

До страховика, який виплатив страхове відшкодування за договором майнового страхування, в межах фактичних затрат переходить право вимоги, яке страхувальник або інша особа, що одержала страхове відшкодування, має до особи, відповідальної за заподіяний збиток.

Стаття 28. Припинення дії договору страхування

Дія договору страхування припиняється та втрачає чинність за згодою сторін, а також у разі:

1) закінчення строку дії;

2) виконання страховиком зобов'язань перед страхувальником у повному обсязі;

3) несплати страхувальником страхових платежів у встановлені договором строки. При цьому договір вважається достроково припиненим у випадку, якщо перший (або черговий) страховий платіж не був сплачений за письмовою вимогою страховика протягом десяти робочих днів з дня пред'явлення такої вимоги страхувальнику, якщо інше не передбачено умовами договору;

4) ліквідації страхувальника - юридичної особи або смерті страхувальника - фізичної особи чи втрати ним дієздатності, за винятком випадків, передбачених [статтями 22, 23 і 24](#) цього Закону;

5) ліквідації страховика у порядку, встановленому законодавством України;

6) прийняття судового рішення про визнання договору страхування недійсним;

7) в інших випадках, передбачених законодавством України.

Дію договору страхування може бути достроково припинено за вимогою страхувальника або страховика, якщо це передбачено умовами договору страхування. Дія договору особистого страхування не може бути припинена страховиком достроково, якщо на це немає згоди страхувальника, який виконує всі умови договору страхування, та якщо інше не передбачено умовами договору та законодавством України.

Про намір достроково припинити дію договору страхування будь-яка сторона зобов'язана повідомити іншу не пізніше як за 30 календарних днів до дати припинення дії договору страхування, якщо інше ним не передбачено.

У разі дострокового припинення дії договору страхування, крім договору страхування життя, за вимогою страхувальника страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з відрахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування. Якщо вимога страхувальника обумовлена порушенням страховиком умов договору страхування, то останній повертає страхувальнику сплачені ним страхові платежі повністю.

У разі дострокового припинення договору страхування, крім страхування життя, за вимогою страховика страхувальнику повертаються повністю сплачені ним страхові платежі. Якщо вимога страховика обумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, то страховик повертає йому страхові платежі за період, що залишився до закінчення дії договору, з вирахуванням нормативних витрат на ведення справи, визначених при розрахунку страхового тарифу, фактичних виплат страхових сум та страхового відшкодування, що були здійснені за цим договором страхування.

У разі дострокового припинення дії договору страхування життя страховик виплачує страхувальнику викупну суму, яка є майновим правом страхувальника за договором страхування життя.

Якщо вимога страховика зумовлена невиконанням страхувальником умов договору страхування, страхувальнику повертається викупна сума.

Викупна сума - це сума, яка виплачується страховиком у разі дострокового припинення дії договору страхування життя та розраховується математично на день припинення договору страхування життя залежно від періоду, протягом якого діяв договір страхування життя, згідно з [методикою](#), яка проходить експертизу в Уповноваженому органі, здійснена актуарієм і є невід'ємною частиною правил страхування життя. Уповноважений орган може встановити [вимоги до методики розрахунку викупної суми](#).

Не допускається повернення коштів готівкою, якщо платежі було здійснено в безготівковій формі, за умови дострокового припинення договору страхування.

Стаття 29. Недійсність договору страхування

Договір страхування вважається недійсним з моменту його укладання у випадках, передбачених [Цивільним кодексом України](#).

Відповідно до цього Закону договір страхування визнається недійсним і не підлягає виконанню також у разі:

- 1) якщо його укладено після страхового випадку;
- 2) якщо предметом договору страхування є майно, яке підлягає конфіскації на підставі судового вироку або рішення, що набуло законної сили.

{Пункт 2 частини другої статті 29 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Договір страхування визнається недійсним у судовому порядку.

Розділ III

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ СТРАХОВИКІВ

Стаття 30. Умови забезпечення платоспроможності страховиків

Страховики зобов'язані дотримуватися таких умов забезпечення платоспроможності: наявності сплаченого статутного фонду для страховиків-резидентів або гарантійного депозиту для філій страховиків-нерезидентів та наявності гарантійного фонду страховика;

{Абзац другий частини першої статті 30 в редакції Закону [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

створення страхових резервів, достатніх для майбутніх виплат страхових сум і страхових відшкодувань;

перевищення фактичного запасу платоспроможності страховика над розрахунковим нормативним запасом платоспроможності.

Мінімальний розмір статутного фонду (гарантійного депозиту) страховика, який займається видами страхування іншими, ніж страхування життя, встановлюється у сумі, еквівалентній 1 млн євро, а страховика, який займається страхуванням життя, 10 млн євро за валютним обмінним курсом валюти України.

{Частина друга статті 30 в редакції Закону [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

До гарантійного фонду страховика належить додатковий та резервний капітал, а також сума нерозподіленого прибутку.

Страховики за рахунок нерозподіленого прибутку можуть створювати вільні резерви.

Вільні резерви - це частка власних коштів страховика, яка резервується з метою забезпечення платоспроможності страховика відповідно до прийнятої методики здійснення страхової діяльності.

Для забезпечення виконання страховиками зобов'язань щодо окремих видів обов'язкового страхування страховики можуть утворювати централізовані страхові резервні фонди та органи, які здійснюють управління цими фондами. Положення про ці фонди затверджується Уповноваженим органом.

Джерелами утворення централізованих страхових резервних фондів можуть бути відрахування від надходжень страхових платежів, внески власних коштів страховика, а також доходи від розміщення коштів централізованих страхових резервних фондів.

Страховики відповідно до обсягів страхової діяльності зобов'язані підтримувати належний рівень фактичного запасу платоспроможності (нетто-активів).

Фактичний запас платоспроможності (нетто-активи) страховика визначається вирахуванням із вартості майна (загальної суми активів) страховика суми нематеріальних активів і загальної суми зобов'язань, у тому числі страхових. Страхові зобов'язання приймаються рівними обсягам страхових резервів, які страховик зобов'язаний формувати у порядку, передбаченому цим Законом.

На будь-яку дату фактичний запас платоспроможності страховика повинен перевищувати розрахунковий нормативний запас платоспроможності.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює види страхування інші, ніж страхування життя, на будь-яку дату дорівнює більшій з визначених величин, а саме:

перша - підраховується шляхом множення суми страхових премій за попередні 12 місяців на 0,18 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових премій зменшується на 50 відсотків страхових премій, належних перестраховикам;

друга - підраховується шляхом множення суми страхових виплат за попередні 12 місяців на 0,26 (останній місяць буде складатися із кількості днів на дату розрахунку). При цьому сума страхових виплат зменшується на 50 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками згідно з укладеними договорами перестрахування.

Нормативний запас платоспроможності страховика, який здійснює страхування життя, на будь-яку дату дорівнює величині, яка визначається шляхом множення загальної величини резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) на 0,05.

Загальна величина резерву довгострокових зобов'язань (математичного резерву) дорівнює сумі резервів довгострокових зобов'язань (математичних резервів), які визначаються на будь-яку дату окремо по кожному договору страхування життя.

Якщо страхова сума за окремим предметом договору страхування перевищує 10 відсотків суми сплаченого статутного капіталу і сформованих вільних резервів та страхових резервів, страховик зобов'язаний укласти договір перестрахування.

{Частина чотирнадцята статті 30 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 997-V від 27.04.2007](#)}

Страховики, які прийняли на себе страхові зобов'язання в обсягах, що перевищують можливість їх виконання за рахунок власних активів, повинні перестрахувати ризик виконання зазначених зобов'язань у перестраховиків резидентів або нерезидентів.

Для забезпечення страхових зобов'язань із страхування життя і медичного страхування страховики формують окремі резерви за рахунок надходження страхових платежів і доходів від інвестування коштів сформованих резервів по цих видах страхування.

Кабінет Міністрів України може змінювати порядок визначення фактичного та нормативного запасу платоспроможності і структури гарантійного фонду.

Стаття 31. Страхові резерви

Страхові резерви утворюються страховиками з метою забезпечення майбутніх виплат страхових сум і страхового відшкодування залежно від видів страхування (перестраховування).

Страховики зобов'язані формувати і вести облік страхових резервів у порядку та обсягах, встановлених цим Законом, станом на кожен день.

{Статтю 31 доповнено частиною згідно із Законом [№ 1961-IV від 01.07.2004](#)}

Установити, що страховики, які мають право укладати договори обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів, формують та ведуть облік страхового резерву збитків, які виникли, але не заявлені, та страхового резерву коливань збитковості в обов'язковому порядку.

{Статтю 31 доповнено частиною згідно із Законом [№ 1961-IV від 01.07.2004](#)}

Страхові резерви в обсягах, що не перевищують технічних резервів, а для страхових компаній із страхування життя - математичних резервів, утворюються у тих валютах, в яких несуть відповідальність за своїми страховими зобов'язаннями.

Страхові резерви поділяються на технічні резерви і резерви із страхування життя (математичні резерви).

Формування резервів із страхування життя, медичного страхування і обов'язкових видів страхування здійснюється окремо від інших видів страхування.

Страховики зобов'язані вести облік договорів страхування і вимог (заяв) страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування за формою, яка забезпечить отримання інформації, необхідної для врахування при формуванні страхових резервів. Уповноважений орган може встановити порядок та форму ведення обліку договорів страхування і вимог (заяв) страхувальників щодо виплати страхової суми або страхового відшкодування.

Страховики зобов'язані формувати і вести облік таких технічних резервів за видами страхування (крім страхування життя):

незароблених премій (резерви премій), що включають частки від сум надходжень страхових платежів (страхових внесків, страхових премій), що відповідають страховим ризикам, які не минули на звітну дату;

збитків, що включають зарезервовані несплачені страхові суми та страхові відшкодування за відомими вимогами страхувальників, з яких не прийнято рішення щодо виплати або відмови у виплаті страхової суми чи страхового відшкодування.

Величина резервів незароблених премій на будь-яку звітну дату встановлюється залежно від часток надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), які не можуть бути меншими 80 відсотків загальної суми надходжень страхових платежів (страхових премій, страхових внесків), з відповідних видів страхування у кожному місяці з попередніх дев'яти місяців (розрахунковий період) і обчислюється в такому порядку:

частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за перші три місяці розрахункового періоду множаться на одну четверту;

частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за наступні три місяці розрахункового періоду множаться на одну другу;

частки надходжень сум страхових платежів (страхових премій, страхових внесків) за останні три місяці розрахункового періоду множаться на три четвертих;

одержані добутки додаються.

У цьому разі останній місяць розрахункового періоду буде складатися із кількості днів на дату розрахунку.

Страховики можуть прийняти рішення про запровадження з початку календарного року згідно з встановленою Уповноваженим органом методикою формування і ведення обліку таких технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя:

- резерв незароблених премій;
- резерв заявлених, але не виплачених збитків;
- резерв збитків, які виникли, але не заявлені;
- резерв катастроф;
- резерв коливань збитковості.

Страховики зобов'язані письмово повідомити Уповноважений орган про запровадження формування і ведення обліку зазначених технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя, не пізніше ніж за 45 днів до початку календарного року.

Для забезпечення страхових зобов'язань із страхування життя та медичного страхування страховики формують окремі резерви за рахунок надходження страхових платежів і доходів від інвестування коштів сформованих резервів за цими видами страхування.

Кошти резервів із страхування життя не є власністю страховика і мають бути відокремлені від його іншого майна. Страховик зобов'язаний обліковувати кошти резервів із страхування життя на окремому балансі і вести їх окремий облік.

Кошти резервів із страхування життя не можуть використовуватися страховиком для погашення будь-яких зобов'язань, крім тих, що відповідають прийнятим зобов'язанням за договорами страхування життя, і не можуть бути включені до ліквідаційної маси у разі банкрутства страховика або його ліквідації з інших причин, і підлягають передачі іншому страховику за згодою страхувальника та застрахованої особи або підлягають передачі застрахованій особі.

Окремий перелік резервів по медичному страхуванню, а також порядок їх формування та обліку може визначатися відповідними нормативно-правовими актами.

Страховики зобов'язані створювати і вести облік таких резервів із страхування життя:

- довгострокових зобов'язань (математичні резерви);
- належних виплат страхових сум.

Величина резервів довгострокових зобов'язань (математичних резервів) обчислюється актуарно окремо по кожному договору згідно з методикою формування резервів із страхування життя з урахуванням темпів зростання інфляції. [Методика формування резервів із страхування життя](#), обсяги страхових зобов'язань залежно від видів договорів страхування життя, а також мінімальні строки дії договорів страхування життя встановлюються Уповноваженим органом.

Кабінет Міністрів України може змінювати перелік страхових резервів та [порядок їх розрахунків](#).

Кошти страхових резервів повинні розміщуватися з урахуванням безпечності, прибутковості, ліквідності, диверсифікованості та мають бути представлені активами таких категорій:

грошові кошти на поточному рахунку;

{Абзац другий частини статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2921-III від 10.01.2002](#)}

банківські вклади (депозити);

валютні вкладення згідно з валютою страхування;

нерухоме майно;

акції, облігації, іпотечні сертифікати;

{Абзац шостий частини статті 31 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 980-IV від 19.06.2003](#)}

цінні папери, що емітуються державою;

права вимоги до перестраховиків;

інвестиції в економіку України за напрямками, визначеними Кабінетом Міністрів України;

банківські метали;

кредити страхувальникам - фізичним особам, що уклали договори страхування життя, в межах викупної суми на момент видачі кредиту та під заставу викупної суми. У цьому разі кредит не може бути видано раніше, ніж через один рік після набрання чинності договором страхування, та на строк, який перевищує період, що залишився до закінчення дії договору страхування;

готівка в касі в обсягах лімітів залишків каси, встановлених Національним банком України.

Страхові резерви філій страховиків-нерезидентів повинні бути розміщені на території України.

{Статтю 31 доповнено новою частиною згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Кошти резервів із страхування життя можуть використовуватися для довгострокового кредитування житлового будівництва, у тому числі індивідуальних забудовників, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Страховикам забороняється здійснення інших видів кредитної діяльності.

Обмеження щодо максимальних обсягів активів кожної категорії, вимоги до якості таких активів, вимоги щодо наявності та рівня кредитного рейтингу активів певних категорій та/або банків та емітентів цінних паперів, у яких розміщуються кошти страхових резервів, встановлюються Уповноваженим органом.

{Статтю 31 доповнено частиною згідно із Законом [№ 3201-IV від 15.12.2005](#); в редакції Закону [№ 4270-VI від 22.12.2011](#)}

{Частину статті 31 виключено на підставі Закону [№ 4270-VI від 22.12.2011](#)}

Стаття 32. Фонди страхових гарантій

З метою додаткового забезпечення страхових зобов'язань страховики можуть на підставі договору створити Фонд страхових гарантій, який є юридичною особою. Державна реєстрація Фонду здійснюється в порядку, передбаченому для державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності. Орган, що здійснює реєстрацію Фонду, в десятиденний строк з дня реєстрації повідомляє про це Уповноважений орган.

Джерелами утворення Фонду страхових гарантій є добровільні відрахування від страхових платежів, а також доходи від розміщення цих коштів. Розмір відрахувань до Фонду страхових гарантій і порядок використання коштів цього Фонду встановлюються страховиками, які беруть в ньому участь.

Кабінет Міністрів України може приймати рішення про створення фондів страхових гарантій за напрямами страхування.

Стаття 33. Особливості ведення бухгалтерського обліку та звітності страховиків

Страховики зобов'язані щоквартально подавати Уповноваженому органу фінансову звітність та інші звітні дані за формою, встановленою Уповноваженим органом, затверджені власником (уповноваженим ним органом) страховика, а також давати на запити Уповноваженого органу необхідні пояснення щодо звітних даних.

Стаття 34. Публікація страховиками річних балансів

Страховики публікують свій річний баланс за формою і в порядку, встановленими Уповноваженим органом.

Достовірність та повнота річного балансу і звітності страховиків повинна бути підтверджена аудитором (аудиторською фірмою).

Розділ IV

ДЕРЖАВНИЙ НАГЛЯД ЗА СТРАХОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ В УКРАЇНІ

Стаття 35. Державний нагляд за страховою діяльністю

Державний нагляд за страховою діяльністю здійснюється з метою дотримання вимог законодавства України про страхування, ефективного розвитку страхових послуг, запобігання неплатоспроможності страховиків та захисту інтересів страхувальників.

Державний нагляд за страховою діяльністю на території України здійснюється Уповноваженим органом та його органами на місцях.

Стаття 36. Функції національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

{Назва статті 36 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5463-VI від 16.10.2012](#)}

Основними функціями Уповноваженого органу є:

- 1) ведення єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків) та державного реєстру страхових та перестрахових брокерів;
- 2) видача ліцензій страховикам на здійснення страхової діяльності та проведення перевірок їх відповідності виданій ліцензії;
- 3) видача свідоцтв про включення страхових та перестрахових брокерів до державного реєстру страхових та перестрахових брокерів та проведення перевірки додержання ними законодавства про посередницьку діяльність у страхуванні та перестрахованні і достовірності їх звітності;

4) проведення перевірок щодо правильності застосування страховиками (перестраховиками) та страховими посередниками законодавства про страхову діяльність і достовірності їх звітності;

5) розроблення нормативних та методичних документів з питань страхової діяльності, що віднесена цим Законом до компетенції Уповноваженого органу;

6) узагальнення практики страхової діяльності і посередницької діяльності на страховому ринку, розроблення і подання у встановленому порядку пропозицій щодо розвитку і вдосконалення законодавства України про страхову і посередницьку діяльність у страхуванні та перестраховуванні;

7) прийняття у межах своєї компетенції нормативно-правових актів з питань страхової і посередницької діяльності у страхуванні та перестраховуванні;

8) проведення аналізу додержання законодавства об'єднаннями страховиків і страхових посередників;

9) здійснення контролю за платоспроможністю страховиків відповідно до взятих ними страхових зобов'язань перед страхувальниками;

10) забезпечення проведення дослідницько-методологічної роботи з питань страхової і посередницької діяльності у страхуванні та перестраховуванні, підвищення ефективності державного нагляду за страховою діяльністю;

11) встановлення правил формування, обліку і розміщення страхових резервів та показників звітності;

{Офіційне тлумачення положення пункту 11 частини першої статті 36 див. в Рішенні Конституційного Суду [№ 27-пн/2008 від 03.12.2008](#)}

12) проведення і координація у визначеному законодавством порядку навчання, підготовки і перепідготовки кадрів та встановлення кваліфікаційних вимог до осіб, які провадять діяльність на страховому ринку, організація нарад, семінарів, конференцій з питань страхової діяльності;

13) участь у міжнародному співробітництві у сфері страхування і посередницької діяльності у страхуванні та перестраховуванні, вивчення, узагальнення, поширення світового досвіду, організація виконання міжнародних договорів України з цих питань;

14) здійснення організаційно-методичного забезпечення проведення актуарних розрахунків.

Уповноважений орган може здійснювати інші функції, необхідні для виконання покладених на нього завдань.

Стаття 37. Права національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг

{Назва статті 37 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 5463-VI від 16.10.2012](#)}

Уповноважений орган має право:

1) одержувати в установленому порядку від страховиків звітність про страхову діяльність, інформацію про їх фінансове становище та необхідні пояснення щодо звітних даних, а від підприємств, установ (у тому числі банків), організацій і фізичних осіб - інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

2) проводити перевірку щодо правильності застосування страховиками законодавства України про страхову діяльність і достовірності їх звітності за показниками, що

характеризують виконання договорів страхування, не частіше одного разу на рік призначати проведення за рахунок страховика додаткової обов'язкової аудиторської перевірки з визначенням аудитора;

3) відкликати ліцензію на провадження страхової діяльності філією страховика-нерезидента, якщо страховика-нерезидента позбавлено ліцензії на провадження страхової діяльності або якщо його ліквідовано/оголошено банкрутом у країні, в якій його зареєстровано;

{Статтю 37 доповнено новим пунктом згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

4) видавати приписи страховикам про усунення виявлених порушень вимог законодавства про страхову діяльність, а у разі їх невиконання зупиняти чи обмежувати дію ліцензій цих страховиків до усунення виявлених порушень або приймати рішення про відкликання ліцензій та виключення з державного реєстру страховиків (перестраховиків);

5) проводити тематичні перевірки діяльності страховика у випадках необхідності перевірки фактів, викладених у скаргах, заявах, зверненнях страхувальників, достовірності показників звітності, виконання вимог раніше наданих приписів, за дорученням правоохоронних органів або органів державної влади, зустрічні перевірки достовірності і правильності укладених договорів страхування та перестраховування та у разі надходження інформації від страхувальників про порушення;

6) одержувати від страхових та перестрахових брокерів установлену звітність про їх діяльність та інформацію про укладені договори, а також необхідні пояснення щодо цих даних;

7) видавати приписи страховим посередникам про усунення виявлених порушень законодавства, а у разі їх невиконання приймати рішення про виключення страхового або перестрахового брокера з державного реєстру страхових та перестрахових брокерів;

8) одержувати в установленому порядку від аварійних комісарів інформацію, необхідну для виконання покладених на нього завдань, у тому числі інформацію про обставини і причини настання страхового випадку та заподіяну шкоду;

9) створювати комісії та робочі групи для проведення перевірок діяльності страховиків та страхових посередників;

10) здійснювати контроль за достовірністю та повнотою інформації, що надається учасниками страхового ринку;

11) одержувати безоплатно від органів виконавчої влади інформацію та статистичну звітність, необхідну для виконання покладених на нього завдань;

12) звертатися до суду з позовом про скасування державної реєстрації страховика (перестраховика) або страхового посередника у випадках, передбачених законом.

Стаття 38. Ліцензування страхової діяльності

Уповноважений орган видає страховикам ліцензію на проведення конкретних видів страхування.

Страховики, які отримали ліцензію на страхування життя, не мають права займатися іншими видами страхування. Ліцензії на проведення страхування життя видаються без зазначення в них строку дії. Кабінет Міністрів України встановлює [розмір плати за видачу ліцензій на проведення конкретних видів страхування](#).

Керівниками страховика (голова виконавчого органу та головний бухгалтер страховика) мають бути дієздатні фізичні особи. Голова виконавчого органу страховика

або його перший заступник повинен мати вищу економічну або юридичну освіту, а головний бухгалтер страховика повинен мати вищу економічну освіту.

Для одержання ліцензії страховик-резидент подає до Уповноваженого органу заяву, до якої додаються:

{Абзац перший частини четвертої статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

копії установчих документів;

{Абзац другий частини четвертої статті 38 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 3205-VI від 07.04.2011](#), [№ 5410-VI від 02.10.2012](#)}

довідки банків або висновки аудиторських фірм (аудиторів), що підтверджують розмір сплаченого статутного капіталу;

довідка про фінансовий стан засновників страховика, підтверджена аудитором (аудиторською фірмою), якщо страховик створений у формі повного чи командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю;

правила (умови) страхування;

економічне обґрунтування запланованої страхової (перестраховальної) діяльності;

інформація про учасників страховика, голову виконавчого органу та його заступників, копія диплома голови виконавчого органу страховика або його першого заступника про вищу економічну або юридичну освіту, копія диплома головного бухгалтера страховика про вищу економічну освіту, інформація про наявність відповідних сертифікатів у випадках, передбачених Уповноваженим органом.

Уповноважений орган зобов'язаний розглянути заяву страховика про видачу йому ліцензії у строк, що не перевищує 30 календарних днів з часу одержання всіх передбачених цією статтею документів.

Про внесення змін у зазначені у цій статті документи страховик зобов'язаний повідомити Уповноважений орган в десятиденний строк з часу реєстрації цих змін у встановленому порядку.

Уповноважений орган встановлює окремий порядок видачі ліцензій, перелік документів, які додаються до заяви для одержання ліцензії філією страховика-нерезидента, терміни розгляду заяви філії страховика-нерезидента, виходячи з правил рівного доступу до ринків фінансових послуг.

{Статтю 38 доповнено частиною сьомою згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Стаття 39. Відмова у видачі ліцензії на проведення страхової діяльності та розгляд спорів щодо її відкликання

Підставою для відмови у видачі юридичній особі ліцензії на здійснення страхової діяльності може бути невідповідність документів, що додаються до заяви, вимогам чинного законодавства України.

Про відмову у видачі ліцензії Уповноважений орган повідомляє юридичну особу в письмовій формі з зазначенням причини відмови.

Спори про відмову у видачі або відкликанні ліцензії розглядаються у судовому порядку.

Стаття 40. Таємниця страхування

Посадові особи Уповноваженого органу у випадку розголошення в будь-якій формі відомостей, що є таємницею страхування, несуть відповідальність, передбачену законом.

Конфіденційна інформація щодо діяльності та фінансового стану страхувальника - клієнта страховика, яка стала відомою йому під час взаємовідносин з клієнтом чи з третіми особами при провадженні діяльності у сфері страхування, розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є таємницею страхування.

Інформація щодо юридичних та фізичних осіб, яка містить таємницю страхування, надається страховиком у таких випадках:

на письмовий запит або з письмового дозволу власника такої інформації;

на письмові вимоги суду або за рішенням суду;

органам прокуратури України, Служби безпеки України, Національної поліції, податкової міліції на їх письмову вимогу стосовно операцій страхування конкретної юридичної або фізичної особи за конкретним договором страхування у разі повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення даній особі;

{Абзац четвертий частини третьої статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 4652-VI від 13.04.2012](#), [№ 5463-VI від 16.10.2012](#), [№ 901-VIII від 23.12.2015](#)}

центральному органу виконавчої влади з питань фінансового моніторингу відповідно до [Закону України](#) "Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму".

{Частину третю статті 40 доповнено абзацом п'ятим згідно із Законом [№ 3925-VI від 18.10.2011](#)}

Обмеження стосовно одержання інформації, що містить таємницю страхування, не поширюються на службовців Уповноваженого органу, які в межах повноважень, наданих цим Законом, здійснюють державний нагляд за страховою діяльністю, а також органи доходів і зборів у разі подання їм інформації на запит, зроблений відповідно до положень [Податкового кодексу України](#).

{Частина четверта статті 40 із змінами, внесеними згідно із Законами [№ 2756-VI від 02.12.2010](#), [№ 406-VII від 04.07.2013](#)}

Стаття 41. Взаємовідносини страховика і держави

Страховик не відповідає за зобов'язаннями держави, а держава - за зобов'язаннями страховика.

Не допускається, за винятком обов'язкових видів страхування, страхування життя, майна фізичних осіб, перестрахування, страхування експортно-імпортних поставок під гарантію держави, страхування сільськогосподарської продукції з державною підтримкою та діяльності страхових посередників, будь-яке централізоване регулювання (уніфікація, обмеження, обов'язковість тощо) розмірів страхових платежів (тарифів) і страхових сум (страхового відшкодування), умов укладання страхових договорів, взаємовідносин страховика і страхувальника, якщо вони не суперечать законодавству України.

{Частина друга статті 41 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 4391-VI від 09.02.2012](#)}

Стаття 42. Гарантії прав та законних інтересів страховиків

Держава гарантує дотримання і захист майнових та інших прав і законних інтересів страховиків, умов вільної конкуренції у здійсненні страхової діяльності.

Втручання в діяльність страховиків з боку державних та інших органів забороняється, якщо воно не пов'язане з повноваженнями органів, які здійснюють державний нагляд та контроль за діяльністю страховиків.

Стаття 43. Ліквідація, реорганізація та санація страховика

Уповноважений орган має право призначити проведення примусової санації страховика-резидента у разі:

{Абзац перший частини першої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

невиконання ним зобов'язань перед страхувальниками протягом трьох місяців;

недосягнення ним визначеного законом розміру статутного капіталу;

настання інших випадків, визначених чинним законодавством України.

Примусова санація передбачає:

проведення комплексної перевірки фінансово-господарської діяльності страховика-резидента, в тому числі обов'язкової аудиторської перевірки;

{Абзац другий частини другої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

визначення Уповноваженим органом управляючої особи, без згоди якої не може здійснюватися фінансове, господарське і кадрове управління страховиком-резидентом;

{Абзац третій частини другої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

встановлення заборони на вільне користування майном страховика-резидента та прийняття страхових зобов'язань без дозволу Уповноваженого органу;

{Абзац четвертий частини другої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

встановлення обов'язкового для виконання графіка здійснення розрахунків із страхувальниками;

прийняття рішення про ліквідацію або реорганізацію страховика-резидента. Ліквідація страховика-резидента здійснюється в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

{Абзац шостий частини другої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Реорганізація страховика-резидента за рішенням Уповноваженого органу передбачає:

{Абзац перший частини третьої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

реорганізацію у страхового посередника відповідно до нормативних актів, що регулюють діяльність страхових посередників;

об'єднання кількох страховиків-резидентів із визначенням порядку передачі страхових зобов'язань за умови погодження на це власників страховиків-резидентів;

{Абзац третій частини третьої статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

залучення до числа учасників страховика-резидента інших страховиків (у тому числі страховиків-нерезидентів) за умови проведення ними всіх розрахунків за зобов'язаннями та боргами страховика, строк сплати яких уже настав.

{Абзац четвертий частини третьої статті 43 в редакції Закону [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

При ліквідації страховика у разі, коли учасники страховика прийняли таке рішення і страховик не має зобов'язань перед страхувальниками, Уповноважений орган приймає рішення про виключення страховика з Єдиного державного реєстру страховиків (перестраховиків).

Ліквідація страховика-резидента, що має зобов'язання перед страхувальниками, у разі визнання його банкрутом здійснюється у порядку, визначеному законом.

{Частина п'ята статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

При ліквідації платоспроможного страховика вимоги страхувальників за договорами страхування відносяться до вимог першої черги.

{Статтю 43 доповнено частиною згідно із Законом [№ 675-VI від 17.12.2008](#)}

Виключення страховика з державного реєстру суб'єктів підприємницької діяльності органами державної влади і органами місцевого самоврядування у зв'язку з його ліквідацією або реорганізацією здійснюється тільки після внесення відповідних змін у Єдиний державний реєстр страховиків (перестраховиків).

Реорганізація страховика-резидента (злиття, приєднання, поділ, виділення, перетворення) проводиться у порядку, визначеному чинним законодавством України, з урахуванням особливостей по забезпеченню правонаступництва щодо укладання договорів страхування, встановлених Уповноваженим органом.

{Частина статті 43 із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Вимоги страхувальників, застрахованих осіб, вигодонабувачів та кредиторів задовольняються за рахунок активів філії страховика-нерезидента, в разі їх недостатності - гарантійного депозиту, а в разі недостатності активів філії страховика-нерезидента та її гарантійного депозиту - за рахунок страховика-нерезидента, який створив таку філію.

{Статтю 43 доповнено частиною згідно із Законом [№ 2774-IV від 07.07.2005](#)}

Стаття 44. Страхування іноземців, осіб без громадянства та іноземних юридичних осіб на території України

Іноземці, особи без громадянства та іноземні юридичні особи на території України користуються правом на страховий захист нарівні з громадянами і юридичними особами України.

Стаття 45. Розгляд спорів

Спори, пов'язані із страхуванням, вирішуються в порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Стаття 46. Міжнародні договори та міжнародне співробітництво

Якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлено інші правила, ніж ті, що передбачені цим Законом, на території України застосовуються правила міжнародного договору.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, відповідно до своєї компетенції здійснює міжнародне співробітництво у частині обміну досвідом та інформацією, пов'язаною з наглядом за страховою діяльністю, з міжнародними організаціями, відповідними органами нагляду за страховою діяльністю інших держав та організаціями (асоціаціями) органів нагляду за страховою діяльністю.

Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, має право в рамках міжнародного співробітництва:

укладати в письмовій формі угоди (договори, меморандуми, протоколи тощо) у вигляді міжнародних договорів міжвідомчого характеру або документів, які не регулюються міжнародним правом (далі - міжвідомчі договори), чи приєднуватися до них;

подавати і одержувати у випадках і порядку, визначених міжвідомчими договорами, інформацію з обмеженим доступом з питань діяльності окремих страховиків (перестраховиків);

використовувати інформацію з обмеженим доступом, одержану у рамках міжнародного співробітництва, для цілей державного нагляду за страховою діяльністю.

Інформація, одержана національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, у рамках міжнародного співробітництва, становить професійну таємницю та може бути подана третім особам лише за умови попередньої згоди особи, що подала таку інформацію, або на інших умовах, визначених цією особою.

Якщо укладеним національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, міжвідомчим договором встановлені вимоги щодо правового режиму та цілей використання інформації з обмеженим доступом, одержаної національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, в рамках міжнародного співробітництва, особи, яким подається така інформація, повинні дотримуватися вимог, установлених міжвідомчим договором.

{Стаття 46 в редакції Закону [№ 1702-VII від 14.10.2014](#)}

Розділ V

ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.

2. До приведення законодавства у відповідність з цим Законом закони та інші нормативно-правові акти застосовуються у частині, що не суперечать цьому Закону, з урахуванням [абзацу шостого](#) пункту 10 цього розділу.

3. Страховики зобов'язані сформувати свої статутні капітали відповідно до вимог [статті 30](#) цього Закону в такому порядку:

страховики, які займаються видами страхування іншими, ніж страхування життя, протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом - 500 тис. євро, протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом - 1 млн. євро;

страховики, які займаються страхуванням життя, - 750 тис. євро протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом та 1,5 млн. євро протягом трьох років з дня набрання чинності цим Законом.

Вимоги цього пункту не поширюються на страховиків, які створюватимуться після набрання чинності цим Законом. Такі страховики зобов'язані мати сплачений статутний капітал у розмірі, визначеному [статтею 30](#) цього Закону.

4. Уповноваженому органу відкликати ліцензії на право здійснення страхової діяльності і виключити з державного реєстру страховиків (перестраховиків) тих страховиків, які не виконали вимоги [статті 30](#) цього Закону, з урахуванням особливостей, передбачених [пунктом 3](#) цього розділу.

5. Протягом першого року з дня набрання чинності цим Законом страховики мають право визначати показники нормативного запасу платоспроможності з урахуванням того, що сума надходжень страхових премій зменшується на 90 відсотків страхових премій, належних перестраховикам, а суми здійснених страхових виплат зменшуються на 90 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками.

Протягом другого року з дня набрання чинності цим Законом страховики мають право визначати показники нормативного запасу платоспроможності з урахуванням того, що сума надходжень страхових премій зменшується на 75 відсотків страхових премій, належних перестраховикам, а суми здійснених страхових виплат зменшуються на 75 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками.

Протягом третього року з дня набрання чинності цим Законом страховики мають право визначати показники нормативного запасу платоспроможності з урахуванням того, що сума надходжень страхових премій зменшується на 60 відсотків страхових премій, належних перестраховикам, а суми здійснених страхових виплат зменшуються на 60 відсотків виплат, що компенсуються перестраховиками.

6. Страховики можуть прийняти рішення про запровадження з початку календарного року згідно з встановленою Уповноваженим органом методикою формування і ведення обліку технічних резервів за видами страхування, іншими ніж страхування життя, відповідно до [частини дев'ятої](#) статті 31 цього Закону починаючи з 2003 року.

7. Вимоги [статті 38](#) цього Закону в частині наявності у голови виконавчого органу страховика або його першого заступника вищої економічної або юридичної освіти та стосовно наявності у головного бухгалтера страховика вищої економічної освіти для страховиків, які створені до набрання чинності цим Законом, починають застосовуватися через три роки з дня набрання чинності цим Законом.

8. [Пункт 54](#) статті 9 Закону України "Про ліцензування певних видів господарської діяльності" (Відомості Верховної Ради України, 2000 р., № 36, ст. 299, № 45, ст. 377; 2001 р., № 11, ст. 45, № 16, ст. 76, № 22, ст. 105, № 49, ст. 259) виключити.

9. [Абзац четвертий](#) підпункту "а" пункту 4 статті 5 Декрету Кабінету Міністрів України від 19 лютого 1993 року № 15-93 "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 17, ст. 184) доповнити словами "та за договорами (страховими полісами, свідоцтвами, сертифікатами) страхування життя".

10. Кабінету Міністрів України у чотиримісячний строк з дня опублікування цього Закону:

підготувати і подати на розгляд Верховної Ради України пропозиції щодо приведення законів України у відповідність із цим Законом;

привести свої нормативно-правові акти у відповідність із цим Законом;

забезпечити прийняття нормативно-правових актів, необхідних для реалізації цього Закону;

забезпечити приведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади їх нормативно-правових актів у відповідність з цим Законом.

Кабінету Міністрів України в місячний строк після прийняття цього Закону подати до Верховної Ради України проект закону України, яким передбачити заміну обов'язкового державного страхування на безпосереднє здійснення потерпілим компенсаційної виплати з Державного бюджету України головними розпорядниками бюджетних коштів за цільовими платежами за місцем роботи потерпілого. До прийняття такого закону стосовно цих категорій працівників діють норми, встановлені законами України та іншими нормативно-правовими актами, що регулюють питання державного захисту цих категорій працівників.

11. Національному банку України в місячний строк розробити порядок надання індивідуальних ліцензій страховикам із страхування життя щодо інвестування сформованої у порядку, передбаченому законодавством України, частини математичних резервів у вільно конвертованій валюті за межі України, при цьому передбачити можливість надання такої ліцензії на визначений строк у розмірі, що не перевищуватиме зазначеної частини математичних резервів страховика, з декларуванням результатів інвестиційної діяльності щоквартально.

Президент України	Л.КУЧМА
м. Київ 7 березня 1996 року № 85/96-ВР	

Навчальне видання

**ГАТАЛЯК Оксана Миколаївна
СТЕЦЬКИЙ Василь Володимирович**

СТРАХУВАННЯ В ТУРИЗМІ

Навчальний посібник

Редактор

Технічний редактор *Світлана Сенік*.

Коректор *Світлана Сенік*

Комп'ютерний набір *Оксана Гаталяк, Василь Стецький*

Комп'ютерна верстка *Оксана Гаталяк*

Умовн. друк. арк. *6.0*

Тираж 100 Зам. *23/12*.

Львівський національний університет імені Івана Франка
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
Видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
Серія ДК №3059 від 13.12.2007 р.